

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

OLLERUP HØJSKOLE.

ELEVFORENINGENS ÅRSSKRIFT.

1922.

Statens pædagogiske Studiesamling
København

AARSSKRIFT

FOR

OLLERUP HØJSKOLES ELEVFORENING

1922

ODENSE

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

1922

Statens pædagogiske Studiesamling
København

H

Statens pædagogiske Studierådning
København

Spejle.

Et Foredrag af *J. P. Kristensen-Randers.*

I.

Vi kalder et Spejl godt, naar de Billeder, der dannes i det, er klare og sande; og vi kalder det daarligt, naar det danner utydelige Billeder eller endog ligefrem Vrængbilleder af de Ting, der spejler sig i det.

Fra meget gammel Tid har Ordet Spejl ikke alene haft en rent bogstavelig Betydning, men ogsaa en billedlig. Det kan for Eksempel siges, at Loven er et Spejl, at Evangeliet er et Spejl, og at Guds Menighed spejlede sig tit paa Jorden i alderstegne Kvinder.

Her skal den uimodsigelige Sandhed fremhæves, at Mennesker kan spejle sig i hverandres Sind og Tanker.

Spejlet i den haandgribelige Verden kan ikke gøre ved, om det spejler godt eller daarligt. Men Menneskesindet som Spejl kan danne sine Billeder med bevidst Hensigt, og eftersom denne Hensigt er hjertensgod eller hjerteløs, kan Spejlet virke til Velsignelse eller Fortræd.

Hvordan et godt Spejl kan virke, staar der noget meget sandt og smukt om i den herlige Bog, som hedder: „Breve, som han ikke fik.“ Brevskriverinden, som gav sig af med at male, skriver til sin gode Ven: Hvad skylder jeg ikke Dem for den Interesse, jeg hos Dem fandt for min Kunst. De aabnede mine Øjne for herlige Udsigter og sørgede for, at jeg fik meget skønt at se. Og naar jeg var i Færd med at fæstne noget af alt det skønne paa Lærredet, hvor mange Gange har jeg da ikke mærket Deres Øjne hvile paa mig og følt en større Arbejdslyst, en større Skabeevne i Kraft af den Glæde, De havde af mig. At blive forstaaet af en anden i vor kæreste Sysselsættelse og i vor inderste Ejendommelighed er som en aandelig Omfavnelse. Saa meget gaar der jo til Grunde

i os af Mangel paa lidt Interesse og Pleje. Og de, som har dræbt og begravet mest i os, er ofte dem, som stod os nærmest. Tak skal De have, kære Ven, for alt, hvad De har vækket og næret i mig, for alle de Blomster, der er sprungne ud, fordi De glædede Dem derover“.

Vi har i dansk Aandshistorie et andet smukt Eksempel paa, at et aabent og kærligt Menneskesind afspejler gode Venners bedste Egenskaber. Det er Grundtvigs og Ingemanns Ungdomsven *Povel Dons*. Han var ikke nogen stor og skabende Aand; men han havde en uvurderlig Evne til: i sit varme Sind at afspejle sine rigere udstyrede Venners Væsen og Værker. Ved hans Død 1843 sang Grundtvig om ham:

„Lutter Øje, lutter Øre,
lutter Liv med Efterklang:
alt han vilde se og høre,
alt i Barmen eftersang,
stod os alle nær paa Kliner
i hans Sommer og min Vinter,
nærmest Ingemann og mig.“

Kun i forholdsvis faa Tilfælde bliver det ført til Bogs, hvilken rig Velsignelse det er for Børn at vokse op i et Hjem eller at gaa i en Skole, hvor deres bedste Kræfter og ædleste Higen kan spejle sig i kærlige og forstaaende Forældres og Læreres Sind. Men kunde det føres til Bogs, da blev det til en meget omfattende og indholdsrig Literatur.

Og kunde det skrives op, hvad gode Ægtefæller har at takke hinanden for derved, at den enes Sjæl er et godt Spejl for den andens, da vilde ogsaa det kunne danne et stort og smukt Bibliotek.

Ligesom der er kærlige Menneskehjerter, der virker som *Forædlingsspejle* paa dem, der har den Lykke at se sig afbildede deri, saaledes gives der paa den anden Side uvillige, ukærligt sindede Hjerter, der ubevidst virker eller maaske endog tilsigter at virke som *Forsimplingsspejle*. Derom hørte jeg for mere end 50 Aar siden Vilhelm Beck tale vittigt. I den senere Tid, sagde han, er der kommet en Del Mennesker til mig med det Spørgsmaal: Hvordan gaar det egentlig med Indre Mission? Vi har hørt, at den er i Tilbagegang. — Jeg har kunnet svare: Tak for udvist Deltagelse! Indre Mission har det udmærket godt!

— Jeg har syntes at kunne mærke, at nogle af Fore-spørgerne ikke spurgte af Kærlighed, men med Skadefryd. Kender De Historien om Manden, som blev spurgt ihjel af sine Fjender? En af dem traf ham en Dag og sagde til ham: God Dag! Hvordan har du det? — God Dag! Tak, jeg har det meget godt! — Det glæder mig; men for Resten forstaar jeg det ikke; der er noget i dine Øjne, som kunde tyde paa, at du bærer paa en indvendig Sygdom, og jeg synes heller ikke om din Kulør. Da den tilspurgte gik hjem, følte han sig ilde til Pas, og da hans Kone saa ham, sagde hun til ham: Hvordan er det dog du ser ud! Det er da vidst bedst, du gaar til Sengs. Han fulgte Raadet, og næste Dag følte han sig for mat til at staa op. Da kom en anden af hans fjendtligtsindede By-mænd om til ham og sagde: Jeg har hørt, at du er bleven syg. Nok har der været lidt i Vejen imellem os; men det gjorde mig alligevel ondt at høre, at du ikke er rask. Sig mig: Hvordan gaar det? — Jo, der er noget her inde i Brystet, der ikke er rigtigt, og jeg har mistet Lysten til at spise; men det hele retter sig vel nok igen; jeg har da altid hørt til de stærke. — Ja, men du maa nu være forsigtig. Jeg har kendt en Mand, der ogsaa stadig havde været rask, men en Dag fik et Ildebe-findende og fik det samme Udseende, du har nu. Han vilde ikke give sig og blev derfor ved at holde sig oven Senge, indtil Sygdommen tog stærkt Overhaand. Saa maatte han lægge sig, og inden 3 Uger var gaaet, døde han. Vær nu forsigtig og staa ikke op for tidlig. Farvel og god Bedring! — Et Par af de nærmest følgende Dage kom der to andre Fjender paa Sygebesøg og førte ned-brydende Snak. Kort at fortælle: de spurgte Manden til Døde. — Jeg har en Følelse af, sagde Vilhelm Beck, at der er nogle, der ønsker at spørge Indre Mission ihjel; men vi vil være dem for kloge og ikke regne deres Snak for andet end det, den er.

Hverken den enkelte eller en Retning er tjent med det Billede, der dannes af dem af fjendtlige Viljer, Ønsker eller Tanker.

For øvrigt kan der godt danne sig et falsk, forsimplede Billede af Mennesker i Sind, som ikke er fjendtlig stemte mod de paagældende, men uforstaaende.

I et evropæisk Land — Navnet er ligegyldigt — levede

der engang en Forfatter — ogsaa hans Navn er ligegyldigt —, som kunde skrive saaledes, at det tydeligt kunde skønnes, at han havde Evne til at forstaa Mennesker med Hjertet. Men der var ogsaa Sider af hans Begavelse, som fik ham til at skrive Skuespil og Fortællinger, der kaldte paa Latteren eller rettere sagt Grinet ved ganske overfladiske og stundom hjerteløse Midler. „Venner af hans Muse“ — saadan hedder det vist — fastslog i mundtlig og skriftlig Kritik og ved Bifaldsklap, at hans egentlige Styrke var det lavkomiske, det grinagtige, og de lod ham forstaa, at han burde afholde sig fra alvorlig Menneskeskildring: „Den var ikke hans Fag“. Det ensidige Vrægebillede, han saa af sig selv i Tilbedernes Opfattelse af ham, blev hans Ulykke. Viddet slap op; men „den offentlige Mening“ sagde: „Du har at være vittig; vil du se, du tager dig sammen til at skrive, saa du faar Latteren til at runge!“ Det endte med, at han fortvivlede, efter at hans Vid til sidst var blevet saa anstrængt, at hans Replikker var vidløse Grimacer, bag hvilke man tydelig saa Selvforagten.

Som det enkelte Menneske i høj Grad kan paavirkes, heldigt eller uheldigt, af den Maade, hvorpaa det spejles i andres Opfattelse af det, kan det ogsaa ske med Folkeslagene.

Lad os med Hensyn til dem holde os til det danske Folk, vort eget Folk.

I det store Værk „*Lykke-Per*“ lader Henrik Pontoppidan det danske Folk blive afspejlet i en jødisk Mands og en jødisk Kvindes Opfattelse.

Om Overretssagfører Max Bernhardt fortælles der, at han plejede at sige, at han ved sin Død vilde udsætte en Præmie for ethvert nogenlunde udtryksfuldt Ansigt i den Samling af Kødhoveder, der udgjorde det danske Folk.

Og Jakobe Salomon, Lykke-Pers Kæreste, siger om ham (den jyske Præstesøn Per Sidenius): „— han tilhørte dybest inde en anden Verden, en anden Sol. Hvor forskellig fra de andre af sine samtidige han end kunde synes at være og altid havde følt sig, — han var dog netop Landets ægte Søn, et fuldbaarent Barn af det lidenskabsløse danske Folk med de blege Øjne og de frygt-somme Sind, . . . Bakketroldene, der ikke kunde se mod Solen uden at komme til at nyse, men som i Skumringen

satte sig paa deres lille Jordtue for med Fedel eller ved et fromt Klokkespil at fremkogle straalende Syner i Aftenskyen over de dampende Enge til Opbyggelse for det bebrængte Sind . . . et Puslingefolk med store tænksomme Hoveder, men et Barns kraftløse Lemmer . . . et Tusmørkefolk, der kunde høre Græsset gro og Blomsterne sukke, men som forputtede sig i Jorden, hvergang Morgenhanen galede.“

Max Bernhardts og Jakobe Salomons her gengivne Udtalelser er vel ikke helt uden Forbindelse med den Virkelighed, der hedder det danske Folk; men Virkeligheden er her spejlet paa en ensidigt forvrængende Maade. Lykke-Per, som vistnok har mangfoldige Berøringspunkter med Henrik Pontoppidan, giver os som Modsætning til Vrægebilledet en smuk Skildring af sin danske Moder og det danske Slægtled, der som hun oplevede 1864. Hun har foruden Krigens tunge Byrder haft store personlige Lidelser at bære. Var det egentlig saa underligt, at hendes Væsen til sidst var bleven lutter Bekymring? Maatte man ikke snarest forbavses over, at hun ikke helt var bukket under? Hvorfra havde dog Moderen faaet denne næsten overmenneskelige Kraft til med sit svage Legeme at bære alle Skæbnens tunge Tilskikkelser uden engang at klage! Ja, hvorfra havde hun faaet den? Ved hvilken indre Magt havde i det hele den ældre Slægt bjerget sig saa nogenlunde frelst gennem Datidens Ulykker, gennem Krigsaarenes frygtelige Ophidselse og den dødbringende Lamhedstilstand, der fulgte efter, . . . gennem hele denne blodige Sammenstyrning, paa hvilken Moderens Lidelsehistorie var som et Sindbillede. For sit eget Vedkommende havde Moderen jo ikke været i Tvivl om Svaret. Han huskede et Ord, hvortil hun i Samtaler stadig kom tilbage:

Det er jo dog, o Herre Krist!
min Ære ej, men din forvist!

Henrik Pontoppidan har sikkert fundet, skønner jeg ret, at vort Folks Spejlbillede i Max Bernhardts og Jakobe Salomons Sjæle burde bringes til Folkets Bevidsthed som en betimelig Advarsel; men hans hjertelige Samhu med dette Folk har drevet ham til at sige i de varme Ord om Moderen og 1864-Slægten: Der er andet og bedre i Folkenaturen her hjemme end de to jødiske Mennesker har set.

II.

Intet virkeligt Bidrag, som vort Folk kan faa til Forstaaelse af sig selv, heller ikke et ensidigt og forvrængende Spejlbillede, bør forbigaas som noget os uvedkommende. Men med særlig Iver og Kærlighed skal vi granske de Træk af det danske, som vi kan finde i det Arvegods, der har Aarhundreders Hævd som gode danske Folkespejle. Til dem hører uimodsigelig vort *Kongevaaben, det danske Skjold*.

A. D. Jørgensen skriver: „Vort gamle Kongevaaben, „Løverne“ og „Hjerterne“ indtager i Folkets Bevidsthed en Plads blandt de kærester Minder fra den fjerne Fortid. Den samme Konge, som først førte „Danebrog“ mod Hedningerne, satte dette dobbelte Mærke i sit Skjold og i sit Segl, og med faa Forandringer har det siden den Tid betegnet hans Efterfølgeres Værdighed, ligesom det er blevet Rigets og Folkets fælles Symboler.“

En gammel Tydning af vort Skjold siger, at de 3 blaa Løver i den gyldne Grund er en billedlig Fremstilling af vore blaanende Have, og at de hjerteformede, røde Figurer, der pryder Guldgrunden, er Søblade, Aakandblade, og at de sigter til vor Landjords lave Rejsning. Mads Hansens Sang om Fyn stemmer godt overens med denne Opfattelse, naar han kalder sin Fødeø:

Perle paa Havets
glinsende Vove,
vaarfriske grønne Aakandblad.

Vort Vaaben er altsaa et Spejlbillede af dansk Natur. Denne Natur er ikke skildret paa udtømmende Maade, naar vi synger:

„Der er et yndigt Land.“

Danmark har ikke blot Aakandbladets jævne Ynde; det har ogsaa Løvevælde. Hvor voldsomt kan ikke vore Vande te sig! Vi har ikke glemt Stormfloden d. 13. November 1872; og vi har de stærke Efteraarstorme i Fjor i frisk Minde. Dansk Himmel kan være yndefuldt smilende; men den kan ogsaa være fyldt af mørke, vildt drivende Skyer, af Tordenejres Løvebrøl og ødelæggende Lyn. Og en dansk Vinter kan være saa bidende kold og saa vedholdende i sin Baskhed som den i Fjor og i Aar.

En langt dybere Forstaaelse af vor Vaabenmærke end den, der opfatter det som et *Naturspejl*, er den, der ser vor Folkeaaand spejle sig deri.

For to af vore danskeste Skjalde var Løverne og Hjerterne et *Folkespejl*.

Ingemann lader Holger Danske synge:

„Paa Skjold bar jeg Løverne stærke
i Hjerternes milde Hegn.“

Og faa Aar efter sang Grundtvig:

„Løver og Hjerter i sit Skjold
Danmark har ført fra Hedenold.“

At han dermed sigtede til Folket som Helhed taget, faar han sagt i det store Kvad „*Folkeligheden*“ fra 1848:

„— mens hver har Sysler sine
alle dog hinanden ligne,
har tilfælles Byrd og Blod,
Modersmaal og Løvemod.“

Men lige saa stærkt, som han minder sit Folk om, at naar det for Alvor er sig selv, har det noget af den Styrke og det Mod, der er Løvens Særkende, lige saa afgjort holder han paa, at

„dansk er altid Kærlighed.“

Lad os saa gøre en Prøve paa, om Virkeligheden (og Historien er Virkeligheden) stadfæster Skjaldenes Syn.

Historiens ældste Vidnesbyrd om vor Folkeaaand finder vi i vore *Myter*. Af dem skønner vi, at vore gamle Forfædre havde den Mening, at *Styrke* og *Mildhed* tilsammen er den dybeste faste Grund under vort Folkeliv. Denne Livsanskuelse har de givet personlig Skikkelse i de ideale Fantasiskabninger *Aser* og *Vaner*. De første, og til dem hørte Odin, Tor og Tyr, udmærkede sig ved mandigt Mod og mandig Kraft, og i de sidste, til hvilke hørte den milde Frey og den graadfagre Freya, er det blide og den kvindelige Ynde fremstillet.

Dernæst kan nævnes *Folkesagnene*. Den gamle Historiekender og Historiefortæller *H. Rosendal* har sagt, at i dem, særlig i den mærkelige Række om Skjoldungerne, deres Kongespejl, er den fælles Grundtanke aabenbart den, at

det er Livets Lykke, naar Mildhed og Styrke er forenede, og at Ulykken er for Haanden, naar de skilles ad.

Hos Kong *Skjold* er de forenede, og alt gaar godt. Hos *Frode Fredegod* slumrer Kraften til en Tid, og saa gaar det ynkeligt til, indtil den vaagner.

I *Hroar* og *Helge* skilles de ad, saa *Hroar* er mild og kraftesløs, hvorfor *Trolden Grændel* kan kaste *Søvn* paa hans *Kæmper* og fortære dem, mens de sover; *Helge* derimod har faaet Kraft, men ingen Mildhed, ødelægger sig selv i vilde Kampe og fortærende Lidenskab. I *Rolf Krake* forenes de nok igen; men han falder for *Faderens Brøde*.

Og om hele vor senere Historie gælder det, at i vort Folk har Gang efter Gang Mildhed og Styrke i Endrægtighed skabt skønne Bedrifter og beredt os lykkelige Kaar.

Lad os glædes med hverandre og styrke vort Mod ved at se paa en Del af det, der er virket i Danmark i den nyeste Tid, naar kærligt Hjertelag og alvorligt Opbud af Arbejdskraft og Daadsevne gik i eet.

Havet ved vore Kyster har opdraget en lang Række hjertelige Helte.

Lad os først mindes *Skagboen Lars Andersen Kruse*. Fra sin tidlige Ungdom og indtil han 66 Aar gl. fandt Døden i Bølgerne udfør *Skagens Nordstrand*, var han med til at redde henved 200 Mennesker. I Avgust 1887 besøgte jeg ham og hørte ham fortælle — paa min Opfordring — om eet af de mest bekendte Redningsforetagender, han deltog i, nemlig det, der fandt Sted d. 27de Decbr. 1862, da den svenske Brig *Daphne* strandede nord for *Skagen*. Efter at Redningsbaaden var kæntræt og 8 Mand af dens Besætning druknet, samlede han Folk til sin egen Baad. Hans Opfordring til at gøre et nyt Forsøg lød saaledes: „Det ser ikke godt ud at se dem sidde der ude; de maa reddes. Hvem gaar med?“ Under den mest overhængende Livsfare reddede saa han og hans Fæller Folkene fra det strandede Skib. Tre mandige Egen-skaber hos ham slog mig stærkt, mens han fortalte: Den *Beskedenhed*, hvormed han talte om denne Bedrift, ret som om der kun var Tale om et Plovbed paa jævn Jord, den *faste Vilje*, der prægede hans Ord, da han samlede Mandskab til sin Baad, og den *kloge lagttagelsessevne*, der lyste ud af hans Beskrivelse af, hvorledes han udførte sit lykkelige Redningsforsøg. Det var sande Ord, der blev ind-

graveret i det Sølvkrus, danske Mænd og Kvinder gav ham 1880:

„Ydmyg i Ordet, stolt i sin Daad,
Kristen i Gerning, Mand i sin Baad.“

Dernæst vil vi mindes den *gudfrygtige Harboørefisker*, der rakte sin Baadkammerat sit Redningsbælte med de Ord: „Tag *du* det; jeg er bedre forberedt til Døden end du!“

Uforglemmeligt i vor Sømandshistorie bør det Heltemod være, der blev udvist, da „Norge“ gik under ved Rockall i Atlanterhavet d. 28. Juni 1904. Af 765 Mennesker blev kun 168 reddede. Kaptajn *Valdemar Gundel* stod, mens Skibet sank, støt og rolig kommanderende: „Kvinder og Børn i Baadene først!“ Han blev adlydt. — I sidste Øjeblik stod Mandskabet ubevægeligt til Dødsparade paa Dækket og foldede Armene, da Skibet sank. Saa koldblodig var Gundel, at han saa paa sit Ur, baade da Skibet begyndte at synke, og da Vandet naaede ham. Han, der blev reddet som ved et Under „efter at være gaaet til Bunds med sit Skib“, kunde derfor siden sige, hvor lang Tid dette tog til at synke. — Danmark har, skrev et Londonner-Dagblad om „Norge“s Forlis, Grund til at være stolt af sine Sømænd.

Et fjerde Træk, som er fortalt af Digteren Harry Søiberg, maa jeg have med. Niels Klitten vil med sin Baad og sine to Drengene gaa ud for at redde nogle Skibbrudne, der sad i en Fokkemast. Der blev sagt til ham: „Ka do forsvaar ed aa sæt di Baans djær Lyw te o den Maad!“ Han svarer: „Mi Baans si Lyw haar a maat wow manne Gaang faa de dawle Brø . . . saa ka a wal aasse forsvaar ed, nær de gjælder anner djær Lyw.“ Og saa gaar han ud paa de vilde Vover.

Der er en anden Art af Helte, som ogsaa er Bevis for den Sandhed, at danske Mennesker lever stort og smukt, naar de fører Løver og Hjerter i deres Skjold. Vi kan tænke paa Dybbølheltene fra 1864; deres Breve til Hjemmet er rige paa Hjertelighed, og deres Opførsel som Soldater giver dem Plads blandt Verdens tapreste Mænd. Og vi kan tænke paa de Tusinder af danske Sønderjyder, som af trofast Kærlighed til Danmarks Fremtid vovede Livet i et fremmed Folks Hære.

Men lad os saa se paa dem, der her til Lands virkede paa Fredens Marker.

Falk Rønne har nylig fortalt om en Kone, som ude i Klitterne paa en lille Ejendom sled af alle Livsens Kræfter sammen med sin Mand og under Slidet og i megen Fattigdom opdrog syv Børn. En Københavner sagde til hende: „Det maa have været strængt“. Hun svarede ham: „A tækker de haa won skjøn!“ Hvilken Vilje! og hvilket Hjertelag! De to er kun et Par i en stor Skare af danske Fædre og Mødre.

Om vore Førere paa mange forskellige Omraader gælder det ogsaa, at det danske Vaaben afspejlede deres Færd. Jeg nævner Lægprædikanterne *Kristen Madsen* og *Peter Larsen Skræppenborg*; de led meget for Guds Riges Sag. Dernæst Navne som *Grundtvig* og *Vilhelm Beck*, *Vilhelm Birkedal* og Morsøpræsten *Rasmus Lund*. De var alle mandige og hjertelige Stridsmænd i den danske Menighed.

Vor politiske Historie har saadanne Mænd som *C. Berg* og *Estrup*. Hvor forskelligt Dommene om dem end vil falde, derom turde der være Enighed, at de havde baade mandigt Mod og varme Hjerter.

Og det samme kan siges om Førerne i vort økonomiske Liv, en *Tietgen*, en *Fjord*, en *H. N. Andersen* og mange flere.

Vi skal ikke prale af stærke Kræfter, ikke heller af, at vi er saa hjertensgode Mennesker; men vore Vaabenmærker skal lade os føle Ansvaret for den Daadskraft og det Hjerte, vi har faaet at arbejde med, og som baade er himmelgiven Gave og gammel Slægtsarv.

I den Sang, jeg allerede har nævnt: „Hjerter og Løver i sit Skjold“, har *Grundtvig* gaaet stærkt ind paa Enkeltheder i sin Tydning af disse to Billeder.

Først ser han ni Nutids- og Fremtidsopgaver i vort Folkespejl, Opgaver, som udtrykker „hver en Lyst, ædel og dyb i Danmarks Bryst“, nemlig:

1. Kærlighed til vort Fædreland:
Yndigheds Ø i Mildheds Strand.

* * *

2. Kærlighed til vort Modersmaal:
Æbler af Guld i Sølvskaal.

* * *

3. Kærlighed til vor Arvedrot:
Faderlighed for Stort og Smaat.

* * *

4. Kærlighed til det Liv saa frit,
som lader hver beholde Sit.
5. Kærlighed til den søde Fred,
levende Folk kan frydes ved.
* * *
6. Kærlighed til det Ærens Træ,
som giver Børn og Kvinder Læ.
* * *
7. Kærlighed til hver Glædens Urt,
som ej gør andre Livet surt.
8. Kærlighed til, hvad ret er smukt
ægte som Guld og Gemmefrugt.
9. Kærlighed til den klare Dag,
Fuglene ser med Velbehag.

Lad Grundtvigs Ord om Kærlighed til Fædreland, Modersmaal og Konge, til Frihed, Fred og Ære, til Glæde, Skønhed og Oplysning tale for sig selv til danske Viljer, idet vi ihukommer det gode danske Ord: Kærlighed er en Vilje

Efter de ni Vers, der alle begynder med Ordet Kærlighed, følger der tre Vers, hvori Grundtvig ser Løverne som det danske Folks *Skæbnespejl* eller *Sagatavle*. Versene lyder saaledes:

1. Løverne tre er Lykkens Tegn,
tre Gange stor i Hjertets Egn.
* * *
2. Fredegod og Kong Valdemar,
det var et ægte Løvepar.
* * *
3. Nu er den tredje Løvestund,
Lykken hun smiler til Øresund.

Han har læst vor Historie saaledes, at han fandt, at Danmarks bedste Oldtidsdage var Fredegodstiden, og at vor Middelalders største Lykke var knyttet til Kongenavnet Valdemar. Men Grundtvig var ikke blot en dansk Mindernes Mand; han var tillige en klarsynet Haabets Mand, som vovede at se lyst paa vor Nutid og Fremtid. Og har han ikke faaet Ret i sit Syn? Det var en stor Lykke, der timedes os 1920. Havde Danmark selv maattet drage

Sværd under Verdenskrigen for at faa det danske Sønderjylland tilbage, kunde der være Grund til at frygte for, at det vundne atter vilde gaa tabt. Nu tør vi tro, at Danmark dengang blev større paa en saadan Maade, at det vundne kan bevares.

* * *

Det er ikke ualmindeligt, at en Tale slutter med et Ønske. Jeg tillader mig til sidst at fremkomme med et saadant.

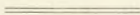
Spejle hænger man op eller stiller man op, saa Folk kan komme til at se sig i dem.

Danmarks Skjold er jo et Spejl for alle danske.

Jeg ønsker, at en af de danske Kunstnere, som føler sig tiltalte af Sangen „Danmarks Skjold“ vilde gengive os den i stor Stil og i skønt kunstnerisk Udstyr. Alle Versene fra Begyndelsen af til det (iberegnet), der handler om den tredje Løvestund, skulde fremstilles, og der skulde saa afsluttes med Sangens sidste Vers:

Kærligheds Sol i Lysets Old
(Skoven staar dejlig og grøn)
kaste nu Lys paa Danmarks Skjold!
den Sommer og den Eng saa godt kunne sammen.

Kunde det lykkes en god dansk Kunstner at danne et saadant Værk til en overkommelig Pris, burde det pryde saavel en Sal paa Kongeborgen som Rigsdagssalene og Raadhussalene og Sogneraadsværelserne, men ogsaa vore Forsamlingshuse og mange Hjems Dagligstuer.

Fru Marie Møller, født Brandt.

Hun blev født i Ollerup Præstegaard d. 11. Oktober 1845, blev gift med Gaardejer *Peder R. Møller* d. 21. Maj 1874 og døde i Vesterskerninge By d. 16. Marts 1922.

Da Gaardmandssønnen fra den lille Gaard Lindholm i Vesterskerninge Sogn blev gift med Præstedatteren fra den store og stilfulde Præstegaard i Ollerup, har Folk vel nok tænkt som saa: Hvad skal det blive til med de to? Hun er jo alt for godt vant, til i Længden at kunne finde sig i de økonomisk trange Kaar, hun nu gaar ind til.

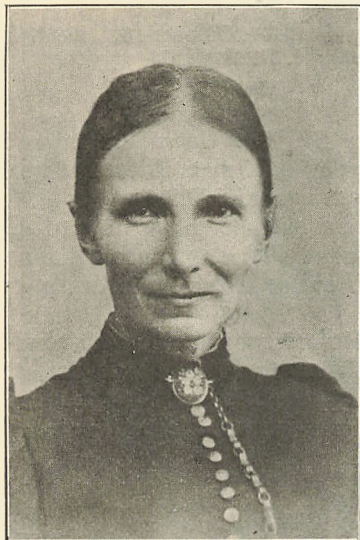
Men nu véd alle, der har kendt noget videre til Lindholm i de 34 Aar, Peder Møller og Marie boede der, at deres Hjem var overmaade lykkeligt. Engang jeg gæstede det, kom jeg uvilkaarlig til at mindes Ordene:

„Som Marken og Sæden
de kyskes i Løn,
saa Gavnet og Glæden
med Lykken til Søn.“

Fra sit Barndoms- og Ungdomshjem medbragte hun en stærkt udviklet Sans for Sang, Musik, Poesi og bildende Konst. Men det lykkedes hende paa en beundringsværdig, naturlig Maade at forene det grove Arbejdes Gavn med fine og festlige aandelige Glæder. Hun gik ikke blot ind i Bøndernes Kreds som deres Lige derved, at hun var dus med dem, men ogsaa — hvad der har mere at betyde — derved, at hun tog Del, endda stærk Del, i Bondesyslerne. Hun var en dygtig Husmoder, men kunde ogsaa tage et godt Tæg i Arbejdet paa Markerne, i Engen og i Haven. Medhjælperne paa Lindholm blev gamle i Gaarde; om de Baand, der bandt dem til Stedet og Husbondsfolkene dér, kunde det med rette siges: „lette

at bære, tunge at bryde“. De var jo helt som hjemme i den kønne lille Gaard.

Men over den Ros, der tilkommer Marie Møller som Bondekone, maa det ikke glemmes, hvilken Betydning hun fik for Forfatteren *Peder R. Møller*. Der er ikke Gnist af Sandhed i den Snak, man af og til kunde høre, at det var hende, der „fandt paa“ sin Mands Skuespil eller i hvert Fald skrev store Partier af dem. Hendes Fortjeneste af hans Forfatterskab ligger paa andre Omraader.

Marie Møller.

Hun gav Stødet til, at han skrev sit første Skuespil. Derom fortæller han: „En Vinteraften i Hjemmet paa Lindholm sad min Kone og læste højt for Familien, hvad hun ofte gjorde. Det var et Skuespil, og efter endt Oplæsning talte vi om Stykket. Vore Meninger faldt ikke sammen: Hun syntes, det var et meget pænt dramatisk Arbejde; jeg fandt, det var nærmest det modsatte. Hun blev varm i Debatten, og det æggede mig yderligere, saa min Kritik blev

maaske lidt kraftigere, end jeg havde villet. Jeg sluttede af med den Erklæring, at kunde jeg ikke skrive et Skuespil, der var bedre, maatte hun kalde mig Mads. Hun tog mig paa Ordet og haabede, jeg kunde mere end prale. Jeg sad i Saksen.“ — En Kavtionssag, som han havde været indviklet i, meldte sig som et Emne, der egnede sig for dramatisk Behandling, og Resultatet blev „Under Hammeren“ (1883).

Hun blev hans Kritiker. Han fortæller, at hvis der i et af hans Skuespil forekom noget, der syntes ham selv sentimentalt, sagde hun: „Lad det staa, til det bliver koldt!“ Kunde det ikke udholde denne Kuldeprøve, ja saa maatte

det stryges. Men, hvad enten hun dømte noget af hans Forfatterskab til Undergang eller til Bestaaen, han maatte altid erkende, at hendes Domme var velbegrundede.

Og som Oplæserinde blev hun hans Fortolker. Ikke alene i sin hjemlige Kreds, men langt uden for denne

Marie og Peder R. Møller.

har hun læst sin Mands Skuespil og Fortællinger. Olle-
rup Højskole skylder hende Tak for mange fornøjelige
Timer. Særlig festligt var det at modtage Besøg af „Pe-
der R.“ og Marie, naar de medbragte et nyt Skuespil af
ham. Flere af dem havde „Premiere“ her. Et af dem
var navnløst, da det kom ind under Skolens Tag; men

inden det drog af Gaarde, havde det faaet Navnet: „En Skærsild“.

Hun sang smukt. Hun og hendes to Døtre, Ellen og Johanne har mange Gange glædet dem, der var samlede paa Ollerup Højskole, med deres ualmindelig skønne Sang. Ved den har de ogsaa fyldt en smuk Plads i Vestersker-ninge-Hundstrup Sangforening.

Har Peder R. Møller og hans Marie delte meget Arbejde og mange Glæder sammen, saa har de ogsaa været fælles om store Sorger. Tre af deres seks Børn er døde som voksne. Men Forældrenes Kristentro hjalp dem til: ikke at foragte de ringe Dage, men prise dem. Ved Sølvbrylluppet paa Lindholm 1899 kunde de sige:

„— een Ting vi vandt i de henfarne Aar,
og deri vor eneste Rigdom bestaar:
hver Glæde, hver Sorg, hver Fryd og hvert Savn,
det gjorde vor Gud os til Sjælegavn.
Han gav, og han tog med en Faders Haand
og tvandt os af Taarer og Smil et Baand,
som stærkest binder, naar Haaret graaner,
og Sølvbryllupshimlen over os blaaner.
Og det vi bekender for gamle og unge,
at tit var det Samlivets Dage tunge,
som Hjerte til Hjerte fastere bandt —
det har vi erfaret, mens Aarene randt,
hun og jeg.“

Marie Møller var først og fremmest et Hjemmets Men-neske; men hun fik dog ogsaa Tid til at gøre Tjeneste udenfor.

Siden Loven af 1. Marts 1895 om Tilsyn med Pleje-børn traadte i Kraft, var hun tilsynshavende og Leder for Tilsynet i Kommunen lige til sin Død. I flere Aar var hun Formand for Vesterskerlinge Foreningsforening, var ogsaa Bestyrelsesmedlem i „Arbejde adler“ og i en Aar-række i Vesterskerlinge Sangforening, i hvis Sangkor hun deltog uafbrudt fra 1890 til 1918, ligesom hun var en af Foreningens ypperste Dilettantskuespillere.

Vi er mange, der kan sige de to herlige Mennesker Peder R. Møller og hans Hustru hjertelig Tak for deres Færd iblandt os.

Velsignet være Marie Møllers Eftermæle. Guds Fred med ham, der sidder ene tilbage med rige Minder om hende og med det store Savn. *J. P. Kristensen-Randers.*

Lærer Anders Gommesen.

I Aarsskrifterne for 1919 og 1920 er der meddelt en Række Breve fra Anton Nielsen til Anders Gommesen. Gennem disse Breve har Aarsskriftets Læsere allerede skimtet nogle Træk af Anders Gommeseens Billede. Og de, der læste Brevene, kunde ikke undgaa at føle, at Anton Nielsen holdt saare meget af ham.

Nu er Anders Gommesen død, og det er da naturligt, at der her meddeles nogle Ord om ham. Hans mangeaarige Ven, Redaktør Hans Jensen, „Sorø Amtstidende“, skriver saaledes ved hans Død:

„Gommesen var født paa Samsø i et lille Hjem. Det lykkedes ham i Slutningen af Tredserne at komme over til Anton Niensens Højskole, som saa mange andre efter at have læst „Fra Landet“. Ved Højskolens Jubilæum 1918 holdt han Dagens fornøjeligste Tale paa Skolemindeerne og navnlig om sin Opdagelse af, at Højskolen saa noget mere beskeden ud, end han just havde tænkt sig. Han ventede et Palæ, men fandt en Hytte. Men han fandt til Gengæld saa meget, som han trængte til. Anton Nielsen syntes saa godt om Anders, der kvidrede og sang saa frejdigt, at han fik ham i Huset hos sine gamle, prægtige Forældre i Reerslev Skole. Med sine friske og rige Evner blev han forberedt til og gennemgik Seminariet (Lyngby) i en Fart. Saa blev han Lærer i den frie Børneskole, først i Norup paa Fyn, senere i Pillemark paa Samsø. I Reerslev vandt han sin Ungdomsbrud og giftede sig i Norup.

I 1888 blev G. Folkeskolelærer i Sønderup ved Slagelse. Vi var bleven Venner — og blev det, til Livet nu har skilt os — under et Besøg hos vor gamle Lærer og Ven Anton Nielsen. Jeg vilde gerne have ham til Sønderup, Pastor Rønne efter min anbefaling ogsaa. Det lykkedes. Han og Rønne kunde saa godt arbejde sammen, og der

groede ikke Græs mellem de to Hjem. En stor Hjertesorg ramte G. nogle Aar efter. En snigende Tuberkulose tog hans elskelige Hustru fra ham og tre smaa Børn. Nogle Aar efter var han saa lykkelig at faa en god Moder for sine Børn, en intelligent og forstaaende Hustru igen. Betty Ravnkilde, en Søster til senere afdøde Minister Høgsbros Hustru, blev saa meget for ham og han for hende. De fik en Søn, som nu efter at være bleven Student er Tegner i København. I Februar i Aar holdt de Sølvbryllup

Anders Gommesen som ung.

og var glade for Dagen og Tiden, som var gaaet saa godt, og for, at Venner huskede dem. I Fjor Sommer besøgte de den gamle Egn og nogle af de gamle Venner. Han saa' saa frisk og glad ud, fyldt af Arbejdsiver, og var saa tilfreds med Sønderjyderne, som saa langt fra havde skuffet ham, tværtimod. Det var vort sidste Møde i Slagelse.

Da Gommesens i September 1920 brød op fra Sønderup, han var da 70 Aar, viste Beboerne, at de havde skønnet paa ham, og det var ham en stor Glæde. Jeg tænker ogsaa, at mange af hans Skolebørn, ja vel næsten dem alle, naar

de nu hører om hans Død, vil kunne faa mange gode Minder frem fra en lys og rig Skoletid. Gommesen var en af de bedste Børnelærere, jeg har kendt. Han og nys afdøde Dahl i Herslev har jeg ikke truffet Mage til.

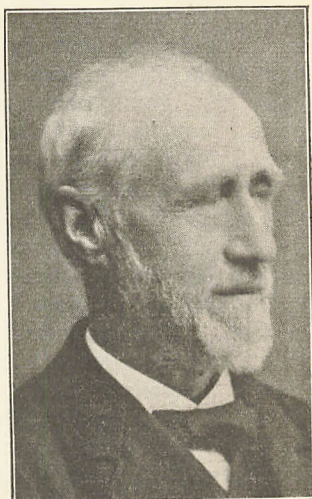
Gommesen var et ualmindelig barnligt Menneske i Ordet bedste Betydning og i alle Retninger, dertil en stor Børneven og et meget kundskabsrigt og praktisk Menneske. Fast i sine tilkæmpede Meninge, indlevet i Grundtvigs Kirke- og Skolesyn og med dyb Alvor for det afgørende. Han førte en god Pen og har navnlig her i Bladet, men ogsaa i „Højskolebladet“ og Børneblade brugt denne paa en god Maade. I sin Tid skrev han bl. a. i „Højskolebladet“ en smuk Levnedstegning af P. Rønne. Jeg pres-

sede paa med ham for at faa ham til at give os en lille Bog om Anton Nielsen, men det naaede han vist ikke. Livet tog ham stærkt i Brug, ogsaa i Sønderjylland, og Livet har første Ret til vort Arbejde.

Han havde mange Smaatalenter ved Siden af, tegnede smukt, var en stor Havemand og kunde lave saa mange praktiske og morsomme Ting med sine Hænder.

— — Det er en Ven, som skriver om en Ven, derfor er dette Eftermæle maaske bleven mere indgaaende end Sædvane er. Dog tør jeg vel tro, at mange vil finde nogle af deres egne Tanker givet Udtryk her.“

Ved Begravelsen paa Sønderup Kirkegaard talte Pastor Kastrup, der gennem en Række af de senere Aar har været hans Præst. Pastor Kastrup, der hører til Indre Missions Retning, talte varmt og inderligt om Anders Gommesen. Hans Ord faar saa meget større Vægt, som der jo var mange Forhold, hvor de to Mænd ikke kunde være af samme Mening. Her meddeles nogle Uddrag af Lig-talen efter „Sorø Amtstidende“:

Anders Gommesen som ældre.

„Jeg er meget taknemlig for at faa Lov at staa her ved min gamle Vens Baare. Jeg véd, at Paasketiden ogsaa var hans. I sit sidste Brev til mig skrev han om, at de svage Kræfter havde givet ham og hans en stille Paaske. Men saa havde de selv holdt en lille Gudstjeneste Paaske-aften, og han skriver: „Maatte vi alle faa en Paasketid med Liv og Varme. Thi hvor der er mest Liv, dér er Sejren“.

Hvor er det saa? Ikke derude i Verden, men kun dér, hvor Livets Fyrste er bleven modtaget. Nu er Gommesen gaaet ind til en Paaske med Liv og Varme. Og hvor meget vi end vil savne ham, er det ikke et Farvel, som hvor man skilles, men et paa Gensyn i de evige Boliger.

Gud ske Lov og Tak for den gode, glade Mand. Han

var et af de lykkelige Solskinsbørn, som vinder Mennesker. Der groede ikke Græs mellem vore Hjem, og gode, rige Timer i Alvor og Gammen har vi delt mange af begge Steder. Der var altid Udbytte af at være sammen med Gommesen. Han var ikke blot en kundskabsrig, men en sprudlende livlig Natur med Interesse for alt godt, stort og smaat. Og naar hans længste Maaned, Februar, var endt, saa var det Haven og det spirende Liv i Naturen, som særlig optog ham. Han var i særlig Grad en Børneven og en Blomsterven, hvad ofte falder sammen. Skolen var hans Liv og Lyst, og han forlod den kun, fordi, som han sagde, han hellere vilde gaa frivillig end nødtvungen. Hvor har I gamle Elever meget at sige ham Tak for. Næst gode Hjem har intet den Betydning for Barnet som en god Skole. I, hans gamle Skolebørn, følte sikkert, at han vilde jer det allerbedste. Skolen var ham en Hjertesag og ikke et Pligtarbejde. Han skrev til mig fra sit nye Hjem: „Ja, jeg er glad for Vestslesvigerne, men savner Børnene i Sønderup“.

Gommeseens religiøse Liv var det barnlig troende Menneskes. Han mindedes med stor Taknemlighed særlig gamle Nielsen i Reerslev og Præsterne Spleis og P. Rønne. Hans Livssyn var ogsaa præget af disse Præsters Forkyndelse. Men hvad betyder Retninger, naar vi som mellem os havde saa meget at være fælles om. Kan vi samles om det bedste, saa bliver det andet kun Biting. Det afgørende er jo at samles om Navnet over alle Navne, Jesus-Navnet.

Hvor savner jeg tit ham og hans Familie og hans varme Røst i Salmesangen. Og I unge, som har haft ham til Kirkesanger. Hans Bøn og Deltagelse i de hellige Handlinger var ikke paa Embeds Vegne, men af et dybt og oprigtigt Hjerte. Gud være takket for alle de gode, rige Minder om ham.“

Gennem disse Udtalelser af to meget forskellige Mænd lyser frem for os Billedet af en saare skøn Skikkelse indenfor det Grundtvigske Menighedsliv og Folkeliv. Stille og bramfri har han gjort sin Gerning, munter og glad har han færdedes blandt sine Omgangsfæller, under Ansvar for Gud og i Trofasthed mod sit Folk.

Paa Ollerup Højskole glæder vi os over, at han var en af dens ældste Lærlinger, og at han vilde kendes ved os, som nu forsøger at føre Gerningen videre.

Lars Bækhøj.

Fhv. Gaardejer Jens Ditlev Jensen, Staagerup.

Den 12. Marts 1922 døde den Mand, hvis Navn staar over disse Linjer. Han var en af Ollerup Højskoles ældste Venner, maaske den ældste. Den 28. April kunde han have fyldt de 91.

Han hørte til de stærke Naturer.

Omtrent lige til sine allersidste Leveaar havde han et ualmindelig stærkt Legeme. Man kunde blive glad ved at se den tæbyggede ranke Mands Skikkelse under det hvide Haar.

Og han havde et stærkt Sind. Vort Folk er vistnok tilbøjeligt til at overvurdere de bløde og godmodige Naturer, de, der ikke støder, og som man vanskelig kommer til at støde sig paa. Til dem hørte han ikke. Han havde skarpt udprægede Meninger, som han ikke lagde Skjul paa, men tit gav et særdeles bestemt Udtryk, og som han var vanskelig at bøje bort fra.

I sit Ydre var han Bonde i god gammel Stil. I mange Aar var han en velstaaende Mand og kunde nok have faaet Raad til at føre sig som en, der er et Stykke uden for Bondestanden; men det holdt han sig for god til. Hans Klædedragt, hans Levemaade, hans Arbejdsiver,

hans Sprog, hans Optræden var den jævne, veloplyste fynske Bondes.

Folk med saa stærkt Sind som hans og med saa megen Forkærlighed som hans for gamle Sædvaner, staar Fare for at stivne i det gamle. Men den Fristelse faldt Jens Ditlev ikke i. Hans Sind var aabent for det bedste nye, som voksede op i hans Tid. Han var en varm Ven af den frie politiske Udvikling, der skød et af sine Kronskud i Grundloven af 5. Juni 1849, og han blev en trofast Tilhænger af de grundtvigske Kirke- og Skoletanker. Tidlig sluttede han sig til den grundtvigske Præst i Ollerup, den udmærkede Pastor *J. S. Brandt*, var en flittig Kirkegænger og støttede ham i hans Arbejde for Børnehjemmet Brandts Minde. Han sendte sine Børn i Friskole og saa gerne, at de tog paa Højskole. Han stillede sig straks forstaaende over for Egnens Højskole (Vesterskerne 1868 — Ollerup efter 1882) og var en flittig Deltager i dens Møder. Da jeg i 1893 skulde lade Ollerup Højskoles Hovedbygning opføre, ydede han mig sammen med flere et Laan, uden at der blev krævet egentlig Sikkerhed.

Han fortjener en Plads i Ollerup Højskoles Aarsskrifter.

J. P. Kristensen-Randers.

Mod.

Saalænge Krigen rasede, havde vi alle væsentlig kun et Ønske, og det var: Blot vi dog snart kunde faa Fred. Selv om vi alle dengang som altid havde en hel Del Ønsker, saa var Ønsket om Fred det overvældende, alle andre blev til Smaating i Sammenligning med det. Og mange troede, fordi de ønskede det, at naar først Freden kom, saa vilde Verden forholdsvis hurtig trække sig i Lave igen, og Forholdene ordne sig, omtrent som de var før 1914. I 1918 brød Tyskland sammen, og Freden kom. Nu er der altsaa snart gaaet 4 Aar, siden Tyskland maatte nedlægge Vaabnene, og endnu sukker hele Verden og lider under Krigenes Forbandelser. Tyskerne arbejder energisk og er lige fattige, fordi Frugten af Arbejdet væsentlig gaar med til i Frankrig og Belgien at opbygge det, som de i deres vanvittige Vildskab selv havde ødelagt. I Østrig, vist særlig i Wien, er der en Mangel paa Føde og Klæder, en Nød, som vist ikke var større under selve Krigen. I Rusland er Nøden ubeskrivelig. I dette fra Naturens Haand saa rigt udstyrede Land sulter Millioner af Mennesker ihjel, og samtidig med, at Millioner af Evropæere lider Mangel paa Brød og Klæder, ligger der i Australien og Sydamerika umaadelige Lagre af Hvede, Majs og Uld. Det er ikke Skibe, der mangler; thi Skibstonnagen er allerede nu større end i 1914; mange Skibe ligger i Havnene, fordi de har intet at sejle med; men man kan paa Produktionsstedet ikke faa saa meget for Varen, at det kan betale Fragten.

Ved Siden af den økonomiske Ulykke er der imellem Staterne en levende Mistro, hver søger sit eget, i Reglen paa de andres Bekostning. Hadet mellem Franskmand og Tyskere har næppe nogensinde været stærkere end nu. De ledende Statsmænd mødes Gang efter Gang, der forhandles, tales og skrives i en Uendelighed, og man er lige nær. Følelsen af Samhørighed mangler. Man kan

eller vil ikke indse, at her maa glemmes og tilgives og i Fællesskab arbejdes paa Europas Helbredelse.

Ikke alene mellem Staterne er Egennyttens og Mistroens levende; men det samme er Tilfældet indenfor hver enkelt Stat. Aldrig har Klassekampen og Standsegoismen været stærkere, bitrere og mere utilsløret end netop nu. Baade de krigsførende og de neutrale Lande lider under dette, og Danmark faar sin Del af Smerten.

I Krigstiden havde Landbrug, Handel og Søfart en gylde Tid. Der tjentes store Penge. Jordpriserne steg til en fabelagtig Højde. Ny Skibsværfter byggedes, ny Banker stiftedes. Guldets rullede, Levfoden steg, og Folk fik Bunker af Fornødenheder. Saa kom Reaktionen. I Løbet af kort Tid var der Skibe nok, og mange Skibsværfter maatte nedlægges. Flere af de nye Banker, der istsindigt havde finansieret de mange nye Foretagender, gik Fallit, og den ene tog den anden med i Faldet. Fødemidlerne faldt i Pris, og følgelig faldt Jordpriserne ogsaa. Mange, der havde købt Jordejendomme i 1918—19, maa nu gaa fra Hus og Hjem, ikke fordi de har været ødsle eller udygtige, men fordi de har købt deres Ejendomme til en Pris, der er dobbelt for stor efter Nutidens.

Vor Fabriksvirksomhed gennemgaar for Tiden en frygtelig Krise. Arbejdsløsheden hænger Samfundet som aldrig før.

Naar jeg ser paa alt dette, kan jeg undertiden fyldes af Mismod, jeg synes, det hele ser fortvivlet ud; men saa er jeg kommen til at tænke paa et Ord af Morten Pontoppidan: „Aldrig fortvivle“. For mange Aar siden skrev han i sit Blad „Frit Vidnesbyrd“ en ypperlig Artikel over dette Ord som Tekst. Og han har Ret. „Aldrig fortvivle“. Det kan ikke nytte at lægge Hænderne i Skødet og lade fem og syv være lige, og det kan lige saa lidt nytte at hyle op over Modgangen og Verdens Elendighed, den bliver jo ikke en Smule mindre derved; man vinder selv intet derved uden Mismod, og man gør Fortræd ved det over for de Mennesker og ikke mindst over for den Ungdom, der skal tage Kampen op, idet man ved Hylet kan svække deres Mod og Arbejdslyst. Skal Verden genrejses, og det skal den, saa nytter det ikke at hyle og klage som en østerlandsk Grædekone, nej saa maa man tage fat, hver i sin Stilling og paa sin Plads, og yde det bedst mulige

der. Gennem Arbejde, Nøjsomhed og Fællesskab kan vi bygge det nedbrudte op. Historien viser Vej; thi det er jo ikke første Gang, at Mennesker ved Krigens Vildskab har ødelagt de Værdier, som de ikke kan undvære.

Efter Trediveaarskrigens Rædsler gik der efter Sigende ca. 100 Aar, inden Tyskland helt kom til Kræfter igen. Vort eget Land har Eksempler nok paa noget lignende. Da Valdemar den Store blev Danmarks Konge, var Landet paa Undergangens Rand. Landet var hærget af hedenske Vender og indbyrdes Krige. Folket splidagtigt, Nød og Elendighed alle Vegne. Her skulde man synes, der var Grund til at fortvivle; men man gjorde det ikke. Absalon og Valdemar tog fat — til at begynde med under Frygt og Bæven —, men de tog fat med de smaa Midler, de havde, og gennem en Menneskealders Kampe og Arbejde hæver de Landet fra Vanmagt til Stormagt. En lignende Befrielse og Genrejsning møder vi efter den kullede Greves Tid, efter Grevefejden, efter Karl Gustavs Krigene, efter Krigene med England og sidst efter 1864. Hvor var Forholdene efter Fredsslutningen i 64 ikke fortvivlede for de danske Sønderjyder. Danmark havde kæmpet, lidt og tabt. Vi havde haft Grund til at tro paa Hjælp fra England, fra Sverrig og Norge, men den udeblev. Vi stod ene overfor en knusende Overmagt, og vi maatte nødvendigvis tabe. Ca. 150,000 danske Sønderjyder maa gives Fjenden i Vold. Her skulde man synes, at alt Haab var forbi. Her var det jo Vanvid at tro paa, at denne Haandfuld Folk skulde kunne hævde sin Ret, sin Selvstændighed overfor en Fjende paa 50—60 Millioner. Her var Grund til at fortvivle; her var kun ét at gøre: at finde sig i Nødvendigheden, se at blive Tyskere saa hurtigt som muligt. Overgangen kunde være smertefuld; men var Operationen først overstaaet, saa havde man vel Fred. Ja saadan kunde man ræsonnere, og der var vel ogsaa dem, der gjorde det; men det va kun de faa. Flertallet satte sig ikke hen i hylende Selvopgivelse, men tog Arbejdet op for at bevare deres Modersmaal og deres danske Selvstændighed. Under Førelse af Kryger, Junggren, Gustav Johannsen, Jens Jessen, H. P. Hansen og mange flere, med et Vovemod over al Fornuft tog de Kampen op, med et enestaende Taalmod bar de dens Lidelser og Modgang, og med en Udholdenhed, der søger sin Lige, førte de den til Sejr. Havde de ikke

i 64 ejt dette urimelige Mod og igennem mere end 50 Aar bevaret det, saa havde der ikke i 1920 været et dansk Sønderjylland til at vende tilbage til Moderlandet.

Mange Gange i Aarhundredernes Løb har Danmark været Undergangen nær; men naar Nøden var størst, var Hjælpen nærmest, ikke ude fra, men inden fra i os selv. Der har vel sagtens altid været Grædekoner; thi der er jo Mennesker, der for at have det godt skal have noget at hyle over; men det er ikke dem, der har givet Tonen an, men det er de faa modige Mænd, der i Kærlighed og Tro og modig Offervilje har taget Arbejdet op, tit og mange Gange med smaa Midler og paa Trods af al klog Beregning; men de vilde ikke give op, vilde ikke fortvivle.

Vi danske har ikke haft megen Evne til at undgaa Ulykkerne og forebygge dem, fordi vi vil saa gerne tro, at Forholdene nok ordner sig, som vi ønsker det, og derfor har Ulykken tit truffet os ret uforberedt; men er den over os, da bærer vi den som Mænd, ja vokser under den. Her kan henvises til Torstensons-Fejden, Englands-Krigen og delvis 64. Vi ejer noget af den Egenskab, der kendetegner en Staaljeder, jo haardere Tryk, des haardere Modtryk. Der har i vort Folk været en Levevilje, der paa en vidunderlig Maade har bevaret vort Folks Selvstændighed igennem Aarhundreder. Og trods alle Svagheder og alle Smaaligheder, som jeg ikke kan undgaa at se, tør jeg tro, at den er levende hos os den Dag i Dag. Det, synes jeg, fik jeg en levende Følelse af i August Maaned 1914.

Ligesom det ikke er Selvopgivelse, Hyl og Klage, men mandigt Mod og sejt Udholdenhed, der genrejser et Folk efter Ulykken, saaledes ogsaa i det daglige jævne Liv, som vi Mennesker lever. Her har vi Brug for mange Egenskaber; vi maa have den nødvendige Dygtighed til vort Arbejde og adskilligt andet; men én Ting maa vi først og fremmest have, og det er Mod. Mod til at begynde, Mod til at taale Modgang og Skuffelser, og Mod til at holde ud, til Maalet er naaet. Uden Modet til at tage fat udrettes intet, ja man faar ikke engang begyndt, det gælder i alle Livets Forhold; thi der er Risiko ved ethvert Foretagende.

En ung Mand vil begynde en Købmandsforretning; men i Byen, hvor han vil begynde, er der allerede mange, der sælger de samme Varer, som han vil handle med. Vil

det kunne gaa, ja ingen kan sige det; men der er en Mulighed, og han benytter den. Forretningen gaar maaske; gennem Dygtighed, Nøjsomhed og seig Udholdenhed arbejder han den op. Den gaar maaske ikke, han lider Tab, gaar maaske fallit, ja, men han har ogsaa høstet Erfaringer, som vil kunne blive ham til Gavn senere. I hvert Fald voves maa der, hvor nyt skal begyndes, og hvor intet voves, intet vindes.

Det var en Købmand, her var Tale om; men det samme gælder enhver Forretning, ogsaa den unge Landmand og ikke mindst i de senere Aar, da alt har været saa rent uberegneligt. Jeg kan tænke mig, at mange unge Par har bygget deres Hjem under Frygt og Bæven; men vilde de have deres eget Hjem, maatte der voves. For nogle gik det godt, for andre daarligt; men Springet maatte gøres. Foretagsomhedens Vovemod maatte til for at faa noget i Gang; thi man kan ikke assurere sig Lykken og Heldet til; men man kan delvis arbejde sig det til. Begyndermodet er nødvendigt for at faa noget i Gang; men det er ikke nok; der maa ogsaa Mod til at bære Skuffelserne og Modgangen, som uvægerlig vil følge Arbejdet. Begyndermodet bærer kun Frugt, naar det er forenet med Taalmod og Udholdenhed.

I aandeligt Arbejde gælder samme Lov. Der skal ogsaa Mod til at vælge sin Livsstilling. Jeg har kendt en ung Mand, som havde Lyst og Evne til Lærergerning. Sin Eksamen havde han i den pæneste Orden; han kunde søge et Embede og sidde der, sikkert økonomisk assureret med sin faste Løn, med Pension paa sine gamle Dage, kort sagt have sit paa det tørre. Hans Forældre syntes, han skulde søge den sikre Plads. Han selv saa godt alle Fordelene ved den; men hans Lyst var et Arbejde i den fri Skole. Han vidste nok, at han havde Lyst til den Gerning, om han havde Evne til den, vidste han ikke, før han havde prøvet den, derimod vidste han, at det hele økonomisk var paa det usikre. Han havde sine Betænkeligheder; men han valgte den fri Stilling, fordi han havde det rette Vovemod, fordi han maatte være der, skulde han være tro mod sig selv. Han kom ind i en Stilling, og Arbejdet gik med Liv og Lyst; var det ikke fuldkomment eller saa godt, som han havde tænkt sig det, saa gjorde han dog Fyldest i sin Plads og havde

megen Glæde af sit Arbejde. Men han havde ikke lutter Glæde; dette Arbejde havde sine Vanskeligheder, sine Skuffelser, han naaede ofte ikke det, han gerne vilde. Økonomiske Sorger kunde melde sig, og til Tider kunde den sikre Stilling friste endnu, den stod ham jo aaben; men han blev paa sin Plads, tro mod sin Ungdoms Drøm. Som han havde Mod til at begynde, havde han Mod til at holde ud.

Nu er han en ældre Mand og fremdeles en fattig Mand. Da jeg sidste Efteraar talte med ham, spurgte jeg ham: „Fortryder du nu alligevel ikke, at du valgte, som du gjorde?“ Og da svarede han: „Nej, ikke for Alvor, tværtimod siger jeg Gud Tak for den Gerning, han har givet mig; thi vandt jeg ikke Rigdom, jeg havde dog altid mit gode, daglige Brød, og jeg tør tro, at Gud vil sørge for, at jeg aldrig skal savne det, og jeg har levet et rigt Liv og haft megen Glæde af mit Arbejde.“ Da jeg sagde Farvel til ham, sagde han til mig: „Hør Bak, du faar saa mange unge i Tale, lær dem, saa godt du kan, at Penge og Nydelser er ikke det største i Livet, lær dem at være tro mod det bedste i dem selv, ikke at sælge deres Førstefødselsret for en Ret Linser.“

Som Modet er nødvendigt i vort daglige Arbejde, saaledes har vi ogsaa daglig Brug for det i det Arbejde, som ethvert alvorligt Menneske maa gøre for at forbedre sit Liv og Levned.

Her har vi alle mere end nok at tage fat paa, og her maa vi jo vistnok begynde med at erkende og angre vor Synd; thi kun den, der erkender og angrer sin Synd, har Trang til at blive fri for den. Jeg tænker ikke her paa Synd i at Almindelighed, men paa en bestemt Synd; thi saadan har vi det vel alle, at selv om vi erkender, at vi er Syndere, og selv vore bedste Handlinger er plettede af den Gift, som Synden er, saa har vi hver især et særligt saarbart Sted, en særlig Synd, som fører os til Fald Gang efter Gang. Vi ved det, og vi fører Kampen imod den, og vi har bedt om Guds Hjælp og vi faldt igen, Gang efter Gang. Vi kan da fortvivle over os selv og fristes til at opgive Kampen; men det maa vi ikke. „Thi at være skyldig og opgive Kampen for det gode, det er Døden for en Menneskesjæl; men at være skyldig og dog kæmpe for det gode, det er et ret Menneskeliv. Staar et

Menneske i en saadan Kamp, da har det Brug for Modet. Det Mod, der trods alle Nederlag og Fald dog tager Kampen op paany. Ikke et Mod, der pukker paa egen Kraft, men et Mod, der ydmygt erkender egen Afmagt, og som i Tro tør stole paa Guds Hjælp.

I vort daglige Liv og Samfund med Mennesker har vi Brug for det samme frejdige Mod. Mod til at være os selv og vore Meninger bekendt, Mod til at træde op og sige Sandheden, hvor det er nødvendigt. Ikke saaledes at forstaa, at vi skal gaa omkring og sige Sandheder; thi der er Sandheder, som det er baade kærligst og rigtigst at tie med. Men hvor Ret eller Nødvendighed kræver det, maa vi ikke af Frygt tie stille. Vi kan tit være fristet til det, fordi det er det nemmeste at være udenfor. Vi maa have Mod til at paatale det onde, naar vi møder det i Livet, Mod til aabent at erkende vore Fejltagelser overfor andre, og Mod til at udtale vore kærlige Følelser overfor de Mennesker, vi daglig færdes imellem, og som vi i Grunden holder af. En Mand, jeg ved ikke hvem, skal engang have sagt, at der er faa Mennesker, der har Mod til at vise sig saa gode og kærlige, som de i Virkeligheden er. Vi danske er saa bange for at vise vore Følelser, især naar de er kærlige og gode. Ganske vist mener jeg ikke, at vi skal løbe om med Hjertet paa Tungen, det kunde da ske, at Hjertet blev koldt; men et kærligt, anerkendende Ord kan tit have en forunderlig livgivende Virkning. Har vi noget at dadle hos et Menneske, da har vi ofte meget lettere ved at udtale os end modsat. „Jeg siger dig Ubehageligheder, og derpaa skal man kende sine sande Venner,“ siger H. C. Andersen i den grimme Ælling. Paa en vis Maade kan det jo være rigtigt. Ingen er nærmere til at paatale vore Fejl end dem, der holder af os og staar os nær; men heller ingen er nærmere til at sige os gode og kærlige Ord end netop dem; men her kniber det tit med at have Mod til at være saa kærlig, som man føler. Det kan ogsaa gælde i det dybeste Kærlighedsforhold mellem Mand og Kvinde, at det kniber med Modet her.

Der skal et vist Mod til for et Par Mennesker at binde sig til et livsvarigt Samliv, og skal den Kærlighed, der førte dem sammen, bevares, saa maa de begge have Mod til at vise sig for hinanden saa gode og kærlige, som de i Virkeligheden er. I Forlovelsestiden gaar det i Reglen

let, da har man sjældent vanskeligt ved at fortælle hinanden gensidigt, hvor rare, søde og gode de er; men det kniber mere, naar man i en Aarrække har levet sammen. Forholdet er bleven vanemæssigt. Man har ikke noget imod hinanden, der veksles ikke onde Ord imellem dem; men man gaar saa underlig kold, tilsyneladende ligegyldig ved hinandens Side, skønt man i Grunden slet ikke er det.

Hvad er her i Vejen? Man har glemt at sige hinanden de kærlige og gode Tanker, som man havde; man har ikke haft Mod til at sige det, det var jo latterligt at sige det til ens Ægtefælle, og Samlivet blev fattigere, fordi man tav.

Der fortælles om den haarde svenske Konge Karl d. 11., at da hans Dronning, den elskelige, danske Prinsesse Ulrikka Eleonora, døde, besvimed han, og der føjes til, at det var første Gang, man mærkede, at han holdt af hende. Det maa være tungt at staa ved en Ægtefælles Grav og angre alt det gode, man *ikke* fik sagt.

„Hvis du har varme Tanker,
spar ej paa blide Ord.
Giv mange, giv i Blinde,
husk paa, du skal forsvinde
snart i den kolde Jord.“

Jeg har nu sagt lidt om det Haabets Mod, der er nødvendigt for at faa en Gerning gjort, lidt om det Kærlighedens Mod, der giver vort Liv Skønhed og Fylde, og jeg vil saa slutte med et Par Ord om det Troens Mod, der gør, at vi tør lægge vort Liv og Skæbne i Guds Fader-Haand, det Troens Mod, der øver Gerninger, der er over al Fornuft.

Jeg ved ikke her noget bedre at henvise til end Fortællingen om den lille David, som kommer ud til Kong Saul, da Filisteren Goliat staar og haaner Jøderne. Da siger David: „Intet Menneskes Hjerte falde i Mistrøstighed for hans Skyld, jeg, din Tjener, Kong Saul, vil gaa og stride med denne Filister. Herren, som friede mig fra Løvens og Bjørnens Vold, skal fri mig fra denne Filisters Haand.“

Her var det rette Troens Mod til Stede, det Mod, der øver Bedrifter, der er over al Fornuft.

Jeg skal da slutte med at sige, at skal Krigens Brøst læges, og Folkene igen vinde Sundhed og Kraft, saa nytter det ikke at hyle og klage, men saa skal der arbejdes. Og

Arbejdet skal begyndes med det rette Troens Mod, føres under det Haabets Mod, der taaler Modgang og Skuffelser, og i Pagt med det Kærlighedens Mod, der giver Livet Kærlighed og Fylde.

Gid dansk Ungdom maatte eje en Del af dette Mod; thi da vil den være skikket til at gøre en Manddoms Gerning til Gavn og Glæde baade for sig selv og vort Land.

P. Bak.

Den tyske ungdomsbevægelse.

Af Hans Störmer.*)

Först og fremmest siger jeg Dem tak, fordi jeg som tysk folkehøjskolelærer faar lov til at tale her. Hvad vilde Christian Flor og hans venner vel sige, om de, Rødding folkehøjskoles fædre, havde oplevet dette? De oprettede jo 1844 den første folkehøjskole i Sønderjylland for at støtte danskheden i kampen mod tyskhed og tysk sprog og vandt derved sympati landet over. De vilde uden tvivl have undret sig meget, og jeg kan sige, at jeg selv undrer mig over, at jeg idag som tysker virkelig staar paa en dansk talerstol overfor en tilhørerskare, der bevidst har deltaget i kampen mod tyskheden; men jeg gör det med tak i hjertet.

Tiden er imidlertid bleven en ganske anden. I de fleste danske landsbyer staar store sten med indskriften Sønderjylland paa. Jeg tror, at disse stene ikke er rejst i hovmodsfølelse, men som tak for bevarelsen af det største, De som folk har: Deres danske særpræg, som Gud selv og ingen anden har skænket Dem; til tak for, at Deres hjemstavn fra Krusaa til Skagen, fra Hammeren til Blaa-vandshuk, med sit aandsliv, sin fædrene historie, sin følelse, tænkning og billedverden, kort sagt, at Deres hele slægt igen er kommen sammen i eet folkehjem under fælles gerning og fremtid. For dette takker de Gud.

Denne kendsgerning har vel for mig meget ydmygende i sig, og da jeg for to aar siden her i Ollerup medoplevede Deres glæde over genforeningen, gik jeg, naar jeg kunde, bort fra festen, fordi mit hjerte led under fædrelandets nød. Men mine tanker var ej bitre, og jeg kunde ikke i mindste maade føle vrede eller forurettigelse overfor mine danske venner. Thi inderst inde forstod jeg al

*) Foredraget blev holdt paa dansk ved efteraarsmødet.

Deres glæde og al Deres tak, og var kun taknemmelig for, at mine venner her tænkte kærligt paa mig og forstod min smerte.

Den tanke, at ethvert folk maa pleje det særpræg, som Gud har givet det i arv og eje, er stor og sand. Og at vi har brug for skoler, der kan hjælpe os til med hjertet at vinde og fastholde dette særpræg, er en erfaring, som jeg ikke kan glæde mig nok over. I danske maa blive

rigtige danske, saa danske, som det er muligt, og vi tyske maa blive saa tyske, folkelige som vi kan, gennem den hjemstavn, den historie, de evner og den aand, Gud har givet os. Hvorfor, kan vi ikke gensidigt hjerteligt unde hinanden, hvad vor himmelske fader under os? Har bøgen, der staar ved siden af fyrren i skoven, lov til at misunde fyrren sit særpræg, eller har fyrren lov til at sige til bøgen: Det er urigtigt, at du er en bøg, du skal bære fyrrenaale, du skal blive en fyrr! Strækker ikke baade fyrren og bøgen deres blade og naale

Hans Störmer.

mod solen med tak og mod skaberen til hans pris? Hjælper de ikke hinanden og udfylder de ikke hinanden gensidigt, rækker de ikke hinanden haand? Er saaledes skoven i sin mangfoldighed billede paa fredens samklang og samspil, vil vi, folkehøjskolerne i Danmark og Tyskland deraf lære, at vi ogsaa som mennesker og folk skal give plads for hinanden. I bibelen har en hellig mand seet og skønnet det samme; i skabelseshistorien hedder det tydeligt: Gud skabte hver i sin slags, og Gud saa alt det, han havde gjort, og see, det var saare godt. — Venner, vi vil se paa verden med Guds øjne, med aandens syn, og enhver skal arbejde for sit folk. Og jeg er overbevist om, at hvis Christian Flor hørte disse ord, vilde han række mig haand og sige: Saadan skal det være!

Nu vil jeg fortælle noget fra det nye Tyskland, hvad vi stræber efter og arbejder for, om den nye tyske slægt og om vort folkehöjskolearbejde. Over mit kære fædreland har voldsomme storme raset. Hvad vi i de sidste 8 aar under bange anelser har oplevet, kan jeg ikke beskrive; og det er ikke umuligt, at det værste uvejr endnu ikke er ovre. Vi føler i Tyskland, som staar vi paa toppen af en vulkan. Naar udbruddet kommer, kommer det maaske, som Jesus i den sidste tid beskrev det, som en ødelæggelsens vederstyggelighed. Men trods det tror vi paa fremtiden og frygter den ikke. Vi støtter os til salme 46:

„Gud er vor tilflugt og vort værn, vor hjælp i nøden, som aldrig svigter. Derfor frygter vi ikke, om jorden viger, om bjergene røkkes i havets dyb, om end dets vande bruser og syder, og bjergene ryster under dets rasen.

Der er en strøm, hvis bække glæder Guds stad; naar morgenen gryer, bringer Gud den hjælp.

Jeg tror, det er foraarstorme, der tager afsked med vinteren, materialismens og gudløshedens symbol. Ja, materialismen bereder sig til at dø; men da den er et kæmpemæssigt uhyre, bliver dens død voldsom i sine virkninger, en frygtelig dødsrasen, en ødelæggelsens vederstyggelighed. Det kan ikke gaa stille af; dø maa den, den er dømt til undergang. Vi höjskolefolk veed det. Et nyt liv vil komme.

Det nye Tyskland har valgt sig nye farver. Den 11te august fejrede vi dets tredje fødselsdag. Ligesaa ofte som De med stolthed ser paa Deres Danebrog, lige saa tit maa jeg tænke paa vort sort-rød-gyldne flag. De kan næppe forestille Dem, hvilken heftig strid disse farver betyder i Tyskland, hvor mange blødende hjerter hermed er forbunden. Under det sort-hvid-røde banner er drömmen om et enigt tysk rige bleven opfyldt, det, vore fædre för 1870 saa brændende havde længtes efter, et tysk fædreland, som var udtryk for alle tyske røster; det symboliserede disse farver. Det sort-hvid-røde banner lyste over vore tapre, der i 100 000-viis frejdigt gik i døden. Ja de bedste var de tapreste, og de er faldne. Der er ingen familie, som ikke maa beklage sig over tabet af en søn eller broder; og alle faldt de for de sort-hvid-røde farver.

Og trods det er farverne nu sort-rød-gyldne. Det betyder en folkedom, saa knusende, at historien næppe har

sidestykke dertil, en dom over historien fra 1870—1918. Det betyder tillige en genopleven af den tyske fortid; man betræder atter de historiske stier fra 1815 til 1848. Thi denne tid er i særlig grad omrammet af de sort-rød-gyldne farver. — Især er det vore unge, som har genfremelsket det sort-rød-gyldne og dermed aandeligt sluttet sig til hine dages ungdomsidealer.

Dette maa jeg først sige lidt om, da det nye Tyskland ikke kan forstaas uden denne fortid. Den gang var det de tyske studenter, som sværmede for ære, frihed og fædreland. Efter det store slag ved Leipzig i 1813 havde de sluttet sig sammen og dannet det forbund, som man kalder Burschenschaft. Jena, som ligger i Tysklands hjerte, var det universitet, hvor denne begejstringsild brændte klarest. Den 18de oktober 1817 kom disse studenter sammenslutninger fra hele Tyskland sammen paa Wartburg, Tysklands frihedsborg, til et stort møde. Alle bar de sort-rød-gyldne baand over deres bryst. Det var jo den fjerde aarsdag for slaget ved Leipzig og tillige det store aar, hvor hjerterne bevægedes ved mindet om reformationen for 300 aar siden.

Det unge Tyskland var begejstret for Luther, og især for hin unge Luther, der slog de 95 sætninger op paa Wittenbergs kirkedör, og som havde trodset kejser og rige, fyrster og andre høje herrer og bekendt: Her staar jeg, jeg kan ikke andet, Gud hjælpe mig! Amen.

Og denne unge Luther, der mod hele verden havde hævdet den frie personligheds ret, genopstaar idag i tysk ungdomsliv. Den 18de oktober 1913, 100-aarsdagen for Leipzig-slaget, kom det unge Tyskland, som betegnede sig med stolthed som frityske unge, sammen paa Hohen Meissner, et bjerg i Hessen; de tændte dær et mægtigt baal og erklærede: Den tyske ungdom vil leve sit liv paa egen kraft, indre sandhedserkendelse, og paa eget ansvar! Dette møde gav genlyd i alle tyske hjerter rundt i alle sysler (egne). Det var endnu för verdenskrigen, at det nye Tyskland antændte dette store baal og derved bekendte sig til den unge Luther fra 1521 og Tyskland fra 1817.

Ved siden af Luther maa som fædre til det nye Tyskland nævnes de tyske idealister, især Fichte og Schleiermacher. Disse to navne betyder for os det samme om trent, hvad Grundtvig-navnet betyder for Danmark. Navn-

lig Fichte ligner i karakter Grundtvig meget. Fichte levede fra 1762 til 1814; han var den største taler i Tyskland for hundrede aar siden og tillige det største viljes- og daadsmenneske. Hans Taler til den tyske nation, som han holdt fra lærestolen ved Berlins akademi i vinteren 1808, har fremkaldt et røre i Tyskland i lighed med Luthers 95 sætninger; Goethe sagde om Fichte: Det er den mand, som vi skylder tak for alt! Og dette ord er ikke overdrevet. Fichte var ikke blot universitetslærer; han var i virkeligheden Tysklands første store *folkehøjskolelærer*. Han var den første, der viiste det tyske folk, hvad dets særpræg og karakter betød, og at dets største samvittighedssag er at være tysk fra isse til fod. Kun paa denne maade har Tyskland ret til at føre en politisk tilværelse og træde ind i de historiske folks rækker. Fra ham stammer det store ord: *Hverken de kraftige arme eller de fine vaaben, men sindets styrke bringer sejr*. Fichte prædikede for den tyske ungdom, at livet her paa jorden ikke blot er forberedelse til at komme i himlen, men evighedslevet maa opleves her paa jorden: Vi maa isprænge vort dagværk med det evigt bestaaende og plante det uforgængelige i det timelige: Evighedens glans over jordelivet, thi verden er Guds verden, og folket og dets historie er Guds aabenbaring. Noget lignende prædikede den store forkynder Schleiermacher i Trefoldighedskirken i Berlin. Han sagde, at Gud stedse herligere vilde aabenbare sig i folket og menigheden. Menigheden maa vokse, gaa fremad, det kan ikke altid blive ved det gamle, den maa stadig forny og forbedre sig. Men det nye kan kun komme, naar hver kristen har ret til at udtale sin mening frit om alt. *Der maa være frihed, ogsaa for det nye, som endnu ikke er prøvet, ellers er fremskridtet umuligt*. Mænd som Fichte og Schleiermacher troede urokkeligt paa Kristi aands almægt i kristnes hjerter. Den helligaand leder til den fulde sandhed og lader dem, der søger sandheden, naa maalet, selv om det sker ad omveje. — Denne tro har mange berøringpunkter med Grundtvigs opfattelse af, at naar der er frihed for Loke og Thor, vinder Thor sejren. — Denne tro er troen fra 1817 og fra Tyskland idag.

Lad mig videre sige noget om 18de oktober 1817: Studenterskarerne gik sammen til alters, klokkerne fra Eisenach ringede, vejene til Wartburg var randede af men-

nesker; studenterne, folkets yndlinge, heltene fra Waterloo og Leipzig, jublede det sort-rød-gyldne banner imøde; og højt sang de: Vor Gud han er saa fast en borg, ... Guds rige vi beholde. Under kaardslagernes klirren drog de ind i borggaarden paa Wartburg for at lytte til deres fører. I begejstrede ord priste de folkets og fædrelandets frihed, væk med formyndereskabet, de fordrede samvittighedsfrihed, tænke- og talefrihed og frihed for det gode.

Og saa kom reaktionen: I begejstringens hede havde nogle studenter tændt et baal og paa det brændt trældommens symboler: En korporalstok, som rekrutterne blev pryglet med, et officerssnøreliv og alle slags politibøger. Ja der skete endnu mere: Aaret efter blev digteren Kotzebue, der som reaktionær var forhadet, skudt af en fanatisk teologisk student. Det var for de reaktionære tegnet til at lade magten slippe løs og sætte denne herlige frihedsbevægelse i band. Disse studentsammenslutninger blev forbudte som statsfarlige og forfulgt med alle midler. Folk som Fritz Reuter, der ogsaa hørte til disse kredse, blev sendt til fæstningsarbejde i syv aar efter at være bleven dømt til døden og benaadet til 30 aars fæstningsarbejde. Mange rejste til Amerika i stor bitterhed mod fædrelandet. Deres dybe smerte sang de ud i disse linjer:

Das Band ist zerschnitten,
war schwarz-rot- und gold,
und Gott hat es gelitten;
wer weiss, was er gewollt.

(Vort baand er bristet,
det sort-røde-gyldne,
og Gud har taalt det;
hvem veed, hvad han vilde?)]

1848 flammede den gamle frihedsbegejstring endnu en gang, men den havde ikke rod i folkeskarerne. Teknikens, opfindelsernes og naturvidenskabens tid var imidlertid brudt frem. Tankerne var rettet mod erhvervslivet, mod handel og industri; og snart kom den følelse: Vi har dog bragt det saa vidt, og løsenet blev:

Macht euch das Leben hier recht schön,
kein Jenseits gibt's, kein Wiedersehn!

(Gør jer kun livet her behageligt,
der gives intet hinsides, intet gensyn!)

Denne materialisme kvalte al ideal stræben og trængte frihedstanken i baggrunden.

De gamle studenterskarer havde vemodigt sunget: Hvem veed, hvad Gud vilde? Nu aner vi, hvad Gud har villet. Vi tyskere maatte først gennemleve materialismens haarde, kolde vinter og gaa nydelsens ufrugtbare örkenveje, forat frihedslængslen kunde vaagne med desto større styrke.

Da nydelsessygen var paa sit højeste, meldte længslen efter liv og aand sig i den tyske ungdom med uimodstaaelig magt. Det var för aarhundredskiftet, at de förste vandrefugle traadte frem; det var elever fra en latinskole i Steglitz, en forstad til Berlin. De kastede med et dristigt tag det vanebundne, overfladiske liv med alle dets fraser overbord for kun at leve i overensstemmelse med naturen og sandheden og deres eget hjertes lov. De virkeliggjorde og virkeliggör kravet om at vende tilbage til jorden, hjemmet og folket, idet de giver sig paa vandring. Paa kryds og tvärs, gennem mark og skov, over bjerg og dal, med kogegrejer paa rygsækken, med luthen over nakken, barhovedet, med deres skönne vandrerdragt, uden flipper og manchetter og paa fødderne stærke sömsko; med en muntér sang paa læben og et leende hjerte drager de afsted, eller som Drachmann siger det:

Baretten i haand
og farvel til den sidste,
min luth over skuldren,
min kaarde ved lænd,
mit hjerte paa læben,
min sang til alverden,
saa gaar gennem verden
den farende svend.

Uden om kroer og værtshuse, udenom mode og tant gaar de ind hos bonden og sover om natten paa hans høloft. Om aftenen sidder de med husets börn i folkestuen eller under lindetræet, danser og leger med dem, spørger efter gammel skik og brug, efter gamle sange og halvglemte sagn. Det var, som havde den tyske ungdom længe ventet paa denne stund. Overalt i latinskolerne og paa seminarierne opstaar der vandrefuglegrupper, som samler sig omkring deres smaa foreningsstandarter. I deres saakaldte „reder“ mødes de om aftenen for at synge og læse sammen og lægge raad op om deres vandringer. Og naar saa

søndagen kommer, drager de paa farten. Ved kilden holder de hvil, der bygger de ildsteder af sten og koger ris med rosiner i. I aar og søer bader de, og er sommer-natten varm og tör, sover man paa løv og moss under de tavse graner, lyttende til naturens aande. Naar ferien kommer, drager de paa langfart gennem hele Tyskland, gennem Vogeserne og Schwarzwald, gennem Harzen og Thüringerwald, gennem Schwaben og Franken, gennem Rhinens og Donaus dale.

Og de gaar med aabne öjne og lyttende øren. De seer folket, som det er, dets historiske steder, dets bygningsmindedmærker og dets skönne kunst. De oplever folkets historie, de føler dets hjerteslag og møder dets kærlighed. Gamle sange, som vore bedsteforældre sang som börn, lokkes frem, nedskrives „saa de kan gaa fra mund til mund, fra slægt til slægt med glæde“ (Grundtvig). Der er klang og sang paa alle veje og stræder. Hvem der seer denne ungdom, maa faa den kær paa grund af dens naturlige friskhed, dens straalende öjne og hjertelige glæde.

1908 udkom den förste samling af saadanne gamle, nyfundne sange, (Der Zupfgeigenhansl) „Hansemand med luthen“. Karakteristisk er forordet til denne bog; det viser en stærk uvilje mod overfladiske fornøjelser. Man synger ikke dögnets viiser, og foragter aandløse drikkeviiser. Storpralende eller selvforherligende sange med svulstige ord bryder man sig ikke om. Revyvers og „træffere“ har ingen plads i vandrefuglenes flok. Man leer dem ud og haaner dem. Jeg gengiver nogle sætninger af forordet:

„En sangs godhed viiser sig ved dens varighed; hvad vi bringer her, har viist en uudslettelig livskraft fra vandrefuglenes förste dage; ja, endnu mere: det har levet i folket aarhundrede efter aarhundrede; hvad der har trodset tiden, det maa simpelthen være godt. Det var vor redelige bestræbelse kun at bringe det lødige, intet markedskram, og ej at vige en haarsbred fra kampen mod smagløshed, da vi sigtede de gode sange fra de daarlige.“

Paa de hvide blade bagi bogen skriver vandrefuglen, hvad han har lyttet sig til af gode sange paa den solbrændte hede eller i folkets lave hytter. Den gamle folkesang

lever end, og klinger frisk og livsmodigt i vor midte om, hvad vore fædre har drömt, elsket og begrædt. Den dag idag hvisker vinden gennem haslens bladehang om Freja, som klogskaben havde kendt död. — Vandrefuglen har ogsaa afsky for saa mange nye „folke“viiser, der driver af sentimentalitet og udflydende følelser; han søger først og fremmest det jævne, inderlige og yndefulde.

Endnu et par ord om, hvordan vandrefuglene synger. — Hans Breuer, udgiveren af „Der Zupfgeigenhans!“ skriver herom: Saa lidt korbrol som muligt! Paa landevejen og under stadspørtens hvælvinger selvfølgelig fortissimo! Men ude paa den frie mark er den enkelte stemme af en egen skön virkning. Det enkelte menneske lægger altid følelse og særpræg ind i sangen; en indholdsrig melodi, der synges i kor, er og bliver en mislykket skabning.

Meningen med, hvad der synges, er kort og godt denne: Sangkunsten vil vække og fremme sansen for folkets enkle og skönne grundvæsen og virke henimod vort livsmaals brændpunkt: Kærlighed til folket og ærbødighed for dets uforgængelige bedrifter. —

Denne nye tyske ungdom synger ikke bare for tidsfordriv; men fordi den vil have kraft og opmuntring paa dens livsvandring. Lige för krigen skrev Hans Breuer: I dette alvorlige tidsløb har folkesangen en stor opgave blandt os. Maatte den styrke og höjne vor bevidsthed af, hvad der er tysk! Maatte den, som den kan, medvirke til folkets varmeste stræben mod tyskhedens rigeste udvikling. — Vandrefuglene mærker allerede, at tiden er alvorlig, og dog, hvilket vaarliv: Ungdom er vaaren, og vi vandrefugle er vaaren, og vaarsolen maa skinne og kvægende regnbyger maa drage over lande. Saadan maa det komme: Vaaren kommer til vaarens tid, folkeforaar til ungdomsvaar, og vandrefuglene til folkesangen. —

Den gang krigen kom, drog sangerne afsted og var de bedste kæmpere for folk og fædreland. Ogsaa Hans Breuer drog i felten og idag smuldrer hans legeme et eller andet sted i Frankrigs jord. Men hans sange bliver sunget af tysk ungdom trods dödssorg og graad. Hans sidste hilsen var denne: Krigen har givet vandrefuglene ret; vi maa mer og mer blive tyske; vandringen er det mest tysk-særprægede af vort grundvæsen, er overhovedet vor folkeejendommeligheds spejl. Lad jer ikke forvirre! Vandre

nu for alvor! Og grib paa jer vandring, hvad der er tysk! Vox og bliv stærke som vandrefugle! Bliv mænd, staa fast og udfyld jer plads i verden! Det er en hellig pligt, I har overfor jere faldne brødre; de har udgydt deres blod for jer; paa det skal I bygge videre. Og lad jeres arbejde blive deres bauta! Snart er det middag. Vandrefugle! Til arbejdet!

Snart er det middag! Ja, snart! Den nye livssol straa-ler over den tyske ungdomsbevægelse. Og denne gang er det ikke en lille studenterbevægelse; desværre staa- netop studenterne endnu for det meste udenfor og kan ikke finde folket, fordi de er blændet af en pragt-og-magt-nationalisme. Idag gælder det *folkets* ungdom og i første linje *arbejder*-ungdommen. Fra den stammer den skønne sang, hvis sidste linjer lyder:

Es muss gelingen,
mit uns zieht die neue Zeit!

(Det maa lykkes,
med os kommer den nye tid!)

Netop arbejder-ungdommen smykker sig gerne med de sort-rød-gyldne baand og fører tankerne fra 1817 videre.

— Men eet maa vi give agt paa: Ungdom har tilbøjelighed for selvdyrkelse og sværmeri; det er dens præg, og dær ligger ogsaa bevægelsens fare: Man fortaber sig i store ord og taagede betragtninger. Men lader man ungdommen frit udfolde sig — og det kræver den nu — vil den ikke miste maalet af syne. Med vor svære nød som baggrund peger dens stræben — bevidst eller ubevidst — naturligt mod eet: Folkets rejsning. Og hvem er bedre til at tjene denne ungdom end en virkelig *folkehøjskole*, der bygger paa Fichtes og Schleiermachers aand, og paa kærlighed og trofasthed mod folket, og som bevidst vender sig bort fra den aandløse materialisme. — Det er det arbejde, som nu skal göres i det nye Tyskland. Vi seer med taknemmelig glæde paa Danmarks opmuntrende forbillede. Det har gjort os saa godt, da vi for to aar siden oplevede, hvad de grundtvigske højskoler har ydet folket.

Vi staa- i arbejdet; rigtignok kun i dets begyndelse. Vi er endnu paa forsøgenes famlende stadium, men vi er alligevel paa den rette vej; den virkelige vandrefugleand driver os. Vi veed, at Hans Breuer havde ret: Vandrin-

gen er det mest særprægede i det tyske folk. Vandring i den dybeste betydning: Vi er evighedsvandrere, og folkehøjskolen maa forstaa dette vidunderlige vandremaal.

Folkehøjskolens maal for menneskets udvikling er altsaa ikke ydre agtelse, magt eller storhed. Vi stræber efter at vække en indre sandhedserkendelse og det liv, der er udtryk for vort væsens grund, som Gud har lagt. Vi vil være mennesker i overensstemmelse med vor inderste sande natur, og med Guds hjælp Guds børn.

Dette er et menneskes højeste maal. Dærfor ønsker vi en højskole, hvor menneskehjertet frit kan udfolde sig i hele sin guddommelige skønhed. Og vi veed, at det gode er i et menneskes hjerte, naar dette blot bliver aabenbaret og ikke faar lov at ligge i syndens grav.

I vor folkehøjskole vaager vi over ærbødigheden for sand aand; den er kilden til vor glæde, og fra den henter vort arbejde kraft og fremdrift.

Men mennesket og folket hører inderligt sammen, kun i sit folk kan et menneske aandeligt udfolde sig. Det er den store sandhed, Fichte har forkyndt, naar han i sine Taler til den tyske nation siger:

„Det ædle menneskes tro paa, at hans gerning evigt skal leve, ogsaa paa denne jord, grunder sig paa haabet om det folks levedygtighed, af hvilket han selv er runden, og haabet om dets særprægs bevarelse. Dette særpræg er det evige, grundlaget for hans tro paa sin egen gernings evighed.“

Vi veed saaledes, at vort personlige livs vækst er afhængig af, om det er rodfæstet i folkelivets jordbund; thi her rinder vort guddommelige grundprægs livsstrøm og vor sjæls kilde.

Denne bevidsthed er mer eller mindre stærk overalt i Tyskland, hvor et sandt folkehøjskolearbejde øves. Tydeligst giver det sig maaske tilkende i Thüringen, hvor dygtige mænd har rejst en højskole i Dreissigacker. Fornylig meddelte aviserne, at den thüringske regering har skænket Leuchtenburg, et slot med fem fløje, til oprettelsen af en ny folkehøjskole. Mod dette maal stræber ogsaa de lutherske kredse, der under navnet Wartburgbund samler sig om et folkehøjskolearbejde. Jeg nævner blandt dem folkehøjskolerne Lindenhof i Bethel og Hermanns-

burg paa Lüneburger hede. Disse navne er udtryk for, hvad vi har naaet; i alle tyske egne og landsdele vaagner den sande folkehøjskoletanke, og vore unge mænd og kvinder gribes og drages med af disse tanker; her er endelig det, de saa længe har savnet.

En ung fabrikarbejder skrev, da han var bleven højskoleelev:

„Jeg spurgte mig selv mange gange: Vil det lykkes dig at finde, hvad du længes saa hjertelig efter? Dette ængstelige spørgsmaal kunde jeg besvare med ja den første højskoleaften. Jeg følte inderligt: Her hører du hjemme, her vil du kunne finde, hvad du saa længe har søgt: fællesskab og gensidig forstaaelse.“

Og en anden deltager bekendte:

„Hvad der blev levende for mig i vandrefuglenes kreds, var en stærkere og stærkere higen i mit frityske hjerte efter lyset. Det gav folkehøjskolen mig. Den gav mig en social og national oplevelse, det vil sige: menneskelig fællesfølelse og tysk folkeliv i rig forening. Thi folkehøjskolen medvirker til at genopbygge det sande tyske folkesamfund og til at løse det sociale spørgsmaal. Den som først har faaet disse tanker kær, giver dem ikke mere fra sig.“

Længselen efter dette finder man ikke blot hos ungdommen, men først og fremmest hos de unge arbejdere.

Vi har jo som bekendt en fortrinlig fortsættelsesskole for unge. Men vore drenge og piger er ikke tilfredse med disse skoler, fordi de kun er til for penges og forretnings skyld. Det er meget betegnende, at denne fortsættelsesskole er under handelsministeriets kontrol og ikke under ministeriet for videnskab, folkeopdragelse og kunst. Det greb mig stærkt, da jeg engang i en ungdomsfor-samling hørte raabet: Hjælp os, vor sjæl vil ellers dø. Vi kan ikke udholde at lære blot for de kolde penges skyld. Vi længes saa hjerteligt efter levende tale, som peger opad mod livets sande højder. — Hvilken glæde var det ikke for mig, da jeg fornylig fik opfordring til at tale for socialistisk ungdom om folkehøjskolens idee; thi jeg kunde føle: De længes efter, hvad vi forkynder i

folkehøjskolen, som er grundet paa aand og gerne vil aabne for folkets og menneskets guddommelige skatte. Vor ungdom føler jo, at denne oplysning vækker viljen til at tjene folket, fædrelandet og den hele menneskehed. Ordet og aanden staar atter i forgrunden:

Høsten er stor! *Men* arbejderne er faa; beder dærfør høstens herre om, at han vil sende arbejdere ud til sin høst.

Til sidst endnu eet:

Ikke alt, hvad der i Tyskland kalder sig folkehøjskole, er godt; mange bliver endnu dreven efter den gamle grundsætning: Kundskab er magt, og Lære bringer ære. Man søger mange steder uddannelse for at kunne tjene penge bagefter. Men de har ingen fremtid. Kun den folkehøjskole er varig, der er bygget paa ærefrygt og kærlighed, og som lærer os at vandre i aand og sandhed. Saadan vil vi vandre gennem vort folks historie, for at vi kan see virkningen af Guds aand, gennem vort folks digtning og kunst, saa at vi kan lære at elske og forstaa dets seere og store personligheder. Paa denne maade har vi f. eks. arbejdet tre aar i Lüdenscheid. Vi kommer sammen med unge mænd og kvinder af alle stænder to gange om ugen og holder foredrag og samtaler med hverandre; det er hver gang smaa grupper paa omkring tredve deltagere. Ialt har vi paa denne maade samlet omkring 200 unge mennesker.

Vi vil ikke blot arbejde sammen, men ogsaa pleje samlivet; vi vil være mennesker og brødre. Og en ganske særlig glæde var og er det, naar vi bliver besøgt af danske venner, og at de hos os føler og udtaler, at de fandt *mennesker* i Lüdenscheid. Hvis jeg skulde ønske noget, maatte det være, at en rig vekselvirkning mellem det nye Tyskland og den danske folkehøjskole maatte finde sted til gensidig velsignelse.

Som jeg har sagt, er vi kun i begyndelsen; sandt liv begynder jo kun smaat som et sennepskorn. Vi gaar til arbejdet, fordi vi maa, og saadan er det mange steder i Tyskland. Gud vil viise os vejen, maaske gaar den gennem stor nød og svære tider; men det skal ikke faa lov til at forvirre og kue os. Vi raaber med Hans Breuer: *Nu er det tid til at vandre! Vandrefugle! Til arbejdet!*

Fordansket af Ej. Sk.

200 aar efter.

Skulde vi i de fem komediers jubelaar fortrinsviis eller kun fejre Den politiske Kandestøber's, Den Vægel-sindede's, Geert Westphaler's, Jean de France's og Jeppe paa Bjerget's forfatter, faderen til den danske skueplads, vilde det være rigtig, som Svend Leopold har gjort*), at begynde med den unge Holberg på den store udenlands-rejse 1714—16 til „Latinien“ — Frankrig og Italien.

Men Holberg er jo meget mere end forfatter til disse fem og 28 andre skuespil, han er et luftlag i det danske vejr.

Når vi laver sådan en komedie i denne anledning, danner hans anden gerning i vort folk forudsætningen og hans navn baggrunden for hæderen. Og da dette netop er sagen kan vi ikke nøjes med at begynde med den unge Holberg, hvis vi vil forstaa denne virkelighed, vi må længere tilbage. — Heller ikke rejsen til Tyskland i 1708, Englands-rejsen i 1706—08 eller Hollandsturen 1704—05 går langt nok rykværts, også de har deres forudsætning: det daværende verdensborgerlige Bergen. Det er denne kendsgerning, der er skyld i, at byen idag med en hædrende vits med rette kaldes Hol-Bergen!

Jeg vil egentlig tro, at det, der ikke var mest af i Bergen — for at sige det forsigtigt! — var det norske. Bergen er aaben ud mod det store hav, men lukket ind mod Norge. Vejen fra Bergen gik ikke ind over Højjældet, men udover „sjøn“, der netop den gang — takket være den gamle Hansa-stad — forberedte sig købmandsmæssigt til at gå mod et senere nationalt og enigt land „med historiedön“.

De bergensiske købmænd og skippere, der sprekkede flamsk og lybsk og tysk og jydsk, rettede deres længsel og dømme udover Tyskebryggen mod de store lande med

*) i sin bog Den unge Holberg, Ludvig Holberg I.

rigdommen — og for nogen — med lærdommen og den læge mands selvtænkning; hjemlandet var en ravnekrog, hvis lærdom gik til bunds i latin og metafysik. Der var således det i Bergen, en fremdrift behøver: en higen.

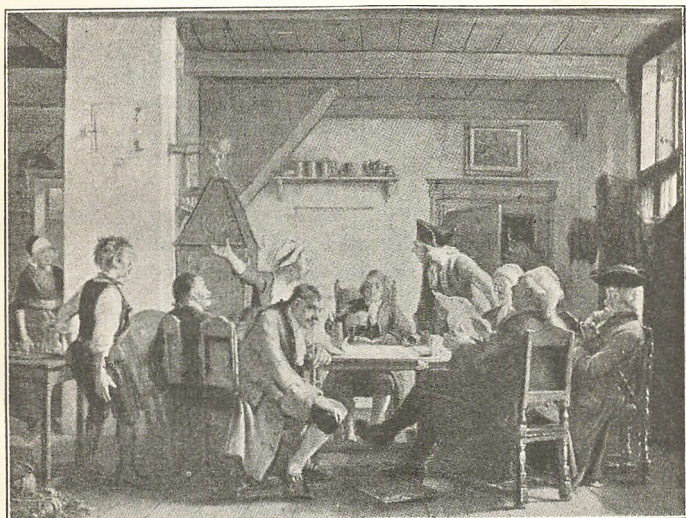
Holberg som ung.

Når Holberg senere i Jean de France spotter over rejsemanien, eller i Erasmus Montanus, også i Den politiske Kandestøber forresten, revser stræbet mod højere stænder, er det dog ikke uden videre sig selv og det kære Bergen, han slaar for munden; thi der var et praktisk formaal bag denne udvee, som ikke må oversees. Det ligger også tydeligt for dagen i Holbergs kaas: Han rejser til Holland og England, hvor der er praktisk dygtighed og tænkning, som tager sigte på dagliglivets behov, og — hvad der betød meget for denne studerte mand: dær var forskningen ved at slippe løs fra teologien, så den kunde komme i væxt. Tyskland, som han også besøgte, fandt han ikke „tiltalende“, der var for megen mystik, uklarhed og for lidt praktisk sans. Og da han med sin virkelighedssøgen, nøgternhed, grundighed og forresten også verdensborgerlighed drager til Frankrig søger han af de tre: Rousseaus Frankrig og Voltaires Frankrig, der er ved at vikle sig ud og Narrenes Frankrig, det andet: der var klarhed, snobberiet overfor det overleverede

tyngede ikke, og de vilde fremad; især tiltalte det ham, at alt hvad Montesqieu og de andre, der blev den store revolutions forudsætning, fremsatte, var skarpt i formen som en mejsel og bevidst i maalet som den dygtige haand, der leder staalet. Men han var også en lun iagt-tager af det sidste: Narrenes Frankrig, hvor ikke mindst

hans egne landsmænd ragede höjt op. — Udbyttet af mødet med disse to: den klare, maalbevidste tænkning og iagttagelsen af daarskaben bliver i tryk det modsatte af den danske hyggelige, men selvglade lave lummerluft, der fremkalder den „rensende stormvind“, vi nu mindes.

Efter hans eget sigende blev det en toaarig hovedvee, som vandrede andetsteds hen i kroppen, der muliggjorde, at han kunde finde „den største Glæde i filosofiske Medi-

Den politiske Kandestøber.

tationer og Poesi“. (Det må formodes, at denne vandrende vee bliver Holbergs pæl i kødet og medvirkende aarsag til hans særheder.)

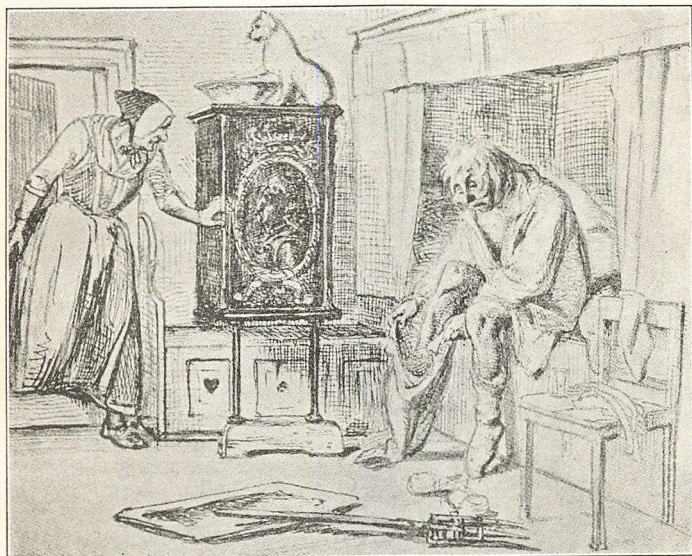
Holberg lagde först ud med Peder Paars, hvis forbillede i form var Virgils Æneide og i indhold Boileau: Nodepulten. Den postyr, Peder Paars vakte, er jo velkendt; men det vigtigste var dog, at den ikke alene vakte hans kgl. majestæts munterhed, men også folkets latter, der ikke blev mindre virkende ved Anholt-ejeren Rostgaards vrede på Hans Mickelsen, som så skændigt havde gjort hans retmæssige ejendom til genstand for slige naragtigheder, som denne paarske Odyssee var.

Men Hans Mickelsen var bleven en kendt mand, og da hans navn stod på teaterplakaten ^{26/9} 1722 som forfatter til Den politiske Kandestøber, fyldtes skuespilhuset med en spændt tilskuerskare, for det var ikke alle, der fandt Hans Mickelsen fortræffelig. Her var udsigt til skandale, og det kunde selv datidens københavnere ikke staa for. Hans Mickelsen selv ligeså spændt var i teatret: Vilde det gaa? Og det gik. Stemningen var lidt usikker til at begynde med, men den uløstes i latter.

Nu er det jo muligt, at een og anden opdagede på vejen hjem — ligesom med et rykk over i alvoren — at han havde grinet rigtig godt af sig selv; han var jo sidstleden på visit hos hattemager Sørensen, og de havde politiceret ganske umanerligt. Han blev egentlig heelt ærgerlig på denne Hans Mickelsen og på disse „nymodens“ skuespil i det hele taget, de var kun til at gøre nar af folk med, og det var forsåvidt sandt. Han arbejdede sig længere ind i galskaben, men kom så i tanker om: Jeg har jo da egentlig også leet af de andre, kobbersmed Jochumsen i Hyskenstræde havde nu været den værste, og han var også med på komedie! Ja det havde han mari godt af. Og resultatet blev, at vor ven blev heelt tilfreds med sig selv og lo hjerteligt ad de andre, så han, inden han tog i dørklinken derhjemme, svor, at han skulde på komedie, når Hans Mickelsens næste stykke kom på plakaten. — Men jeg vædder alligevel paa, at han ikke var slet så ivrig i næste „Collegium politicum“ hos hattemager Sørensen; det havde altså virket som Hans Mickelsen ønskede: Spotten og latteren var slaaet ind og bleven til menneskelighed.

Dr. Carl Roos, der har skrevet en bog om Holbergs komedier i Tyskland, nævner, at intelligensen — det fine selskab dernede — ret hurtigt blev ked af komedierne; men det brede lag var trofast. Heri ligger en tankeslutning, man glemmer at drage: Virkningen af det brede lags Holberg-latter. Den latter er hjertelig, den har ingen brodd indad, det sind, den genklinger i, har ingen af de revsede naragtigheder, da det ikke går uden for sin natur. Men latteren virker alligevel: den skyller over dem, der i forsøget paa at „være“ mere, end de er, har overskredet deres naturligheds grænse. Denne hjertelige og naturlige latter er ikke mindst Holbergs svøbe i vor tid; men ikke den eneste, for der er endnu Jean de France'r (nu taler

de ganske vist Jacob von Thybo-tysk), Erasmusser, ja selv Den politiske Kandestøber vil tiden måske have let ved at finde. Jeg skal ikke benægte hans nuværende existens. Men ellers er der vist dog her en holbergsk synsfejl; thi med tidens udvikling mod folkestyre er tyngdepunktet flyttet i dette begreb: ikke de udtrykte ideer, den talende interesse, ejheller vælgernes forsøg på menneskelige syns-

Nille overrasker Jeppe.

punkter er politiske kandestøberier af ideologer, som een og anden ufolkelig „demokrat“ vil mene, men det diletantiske fejlgreb, ugrundighedens plage, teoretiseringens fjernhed fra menneskelighed og virkelighed og den matematiske retfærdighedsopfattelse bør rettelig bære dette spottenavn.

Sjældent naar Holberg udover interessen indtil medfølelsen for mennesker. Men det gælder dog een slags: dem, der i afmagt lider ilde under andres overgreb. Ingen steder træder det vel stærkere frem end i hans absolut betydeligste komedie: Jeppe paa Bjerget.

Folk siger vel i Herredet, at Jeppe drikker, men de siger ikke, hvorfor Jeppe drikker; thi jeg fik aldrig saa mange Hugg i ti Aar, jeg var under Malicien, som jeg faar paa een Dag af den slemme Qvinde. Hun slaar mig, Ridefogden driver mig til Arbejd som et Beest, og Degnen gjør mig til Hanrey. Maa jeg da ikke vel drikke? maa jeg da ikke bruge de Midler, som Naturen giver os at bortdrive Sorg med? Var jeg en

Jeppe og Jakob Skomager.

Taasse, saa gik saadant mig ikke saa meget til Hierte, saa drak jeg ey heller ikke; men det er en afgjort Ting, at jeg er en vittig Mand, derfor føler jeg saadant meer end en anden, derfor maa jeg og drikke.

Min Naboe Moens Christoffersen siger tit til mig, saasom han er min gode Ven: Fanden fare i din tykke Mave, Jeppe! du maatte slaae fra dig, saa blev Kiellingen nok god. Men jeg kand ikke slaae fra mig for tre Aarsagers Skyld. Først fordi jeg har ingen Corasie. For det andet for den forbandede Mester Erich, som hænger bag Sengen, hvilken min Ryg ikke kan tænke paa, uden han maa græde. For det tredie efterdi jeg er, uden at rose mig selv, et eyegot Gemyt og en god Christen, som aldrig søger at hevne mig . . .

Denne afspejling af menneskelighed må ikke oversees for grinet. At her er rørt ved noget dybtliggende, viiser brudstykkets ordsprogs kraft. Her ihvertfald har Holbergs hjerte banket for et menneske, ellers er det sikkert skeet sjældnere, end der påstaaes. Og Jeppe selv karakteristisk: Corasiemanglen, frygten, det ejegode gemyt og kristensindet er ikke blot en almeen formodning, men en mødt virkelighed; vi kan endog genkende den endnu hos os som folk; vi bruger blot tidsmæssigere ord og kalder gemyttet hyggelighed. Hvor tidt har vi ikke för mødt cou-

ragemanglen? Der har tidt skullet ske store ting her i landet, skaalen var bleven bredfuld, nu måtte den løbe over. Men i sidste øjeblik har den, der fyldte paa, drukket en slurk af sin egen udgydelse, og det drev over — hos de andre, der manglede courage.

Men det er egentlig også sandt, at Jeppe er en vittig, en livsvidende mand; viddet er blot brugt vrangt: til at udglatte skavanken med istedetfor retledning; for den mindre vittige, Moens Christoffersen, har „mare“ ret overfor „kiellingen“.

Holberg var selv en vittig mand, ellers kunde han ikke have skrevet Jeppe's historie. Men ellers er det interessen der er fremtrædende, og den må ikke forvexles med næstekærlighed.

Holberg gik mellem Tulipanbedene (i Tuillerihaven i Paris) og trøstede sig efter Evne . . . Han satte sig ned paa en Bænk henne ved Springvandet og følte sig paany forunderlig ensom, en Spektator af det menneskelige Samfund, en Udenforstaaende, der var skabt til Meditationer (Grublen) over de andres Skæbner og Livshændelser. Han maatte tænke paa de første Aar, han var i København, hvor ensom han gik omkring i Byens Gader, hvor vanskeligt han havde ved, ret af Hjærtet, at slutte sig til de Jævnaaldrende, han kom i Berøring med. Ganske, som han nu sad her, havde han siddet de utallige Gange inde i Kongens Have, og naar han endelig kom til at tale med en af sine Medstuderende ved Universitetet, blev det altid til en Discours (Diskussion) om Materier, der laa langt borte fra egne Tildragelser i Livet.

Altid skulde han være det gode Hoved. Hans Sinds Beskaffenhed, hans Sygdom, hans Hjertes Sorger og Chagrins (Ærgrelser) var der ikke mange, der bekymrede sig for . . .

staar der i Svend Leopolds bog, og det er sikkert sandt.

Det har alle dage undret mig, at Holberg, der er voxet til i det handelsivlige og virksomme Bergen, ikke søgte det nye i det folkeliv, der levedes i det fremmede, men tyede ind i bibliotekernes stille, højtidelige haller og begravede sig i „lærde materier“ om det nye. Han kom ikke hjem med sindet ladet af friske folkelivsbilleder*), men med vadsækken fyldt af notitser og kufferten tilstoppet af lærde tomer, hvis indhold var så fjernt fra menneskevarme og kærlighed, som Holbergs had til kvin-

*) vel med friske iagttagelser af naragtigheder, som han revser, men det er jo noget andet.

den og hans ensomhed, også i forhold til de „rigtige mennesker“, mændene, betegner. Havde Holberg ejet denne hjertevarme og virkelige trang til at være et medmenneske, som han var det af teori, vilde hans gerning have voxet til noget kæmpemæssigt, for han havde den virkeligheds-sans, der vilde binde varmen og medmenneskesindet til det frugtbare. Sådan skulde det nu ikke være.

Men Holberg er mer end komedieskriver, og var han ikke det, er det et spørgsmaal, om hans indflydelse havde været den, den er. Måske afspejler dommen over det digteriske arbejde sig i disse ord til en romanforfatter:

Bli'er i en Lögn jeg ta'et, saa flux min Straf jeg lider;
Du faar Belønning; hvor ulige er vort Kaar!
Du gaar vel fri fordi Du lyver alletider,
Jeg kun en enkelt Gang; derfor jeg Straffen faaar.

De öjne, han havde at see med, kunde også på andre omraader finde nyt. Som historiker var det vel hans betydning, at han sammenholdt historien med en idee: den oplyste enevælde. Her er det atter den nye tid, der har hans interesse; oldtidens „barbari“ og middelalderens „overtro“ huer han ikke. Om kirkehistorien siger han endog, at „ingen Historie giver mere Anledning til skiemtsomme Indfald“. Her kunde det også være bekvemt at indskyde, at Holbergs religiøsitet ikke stak dybt: „Han frygtede Gud og fulgte landevejen“, som een har sagt, og tog praktisk på det: „Christendom viiser sig ey i Kundskab, men i Levnet“ er et af hans ord. Dog siger han om forholdet mellem den kirkelige og den verdslige historie: „hvo, som ikke har lært begge, har Intet lært“. Det peger jo mod det grundtvigske centrum.

Uden for komedierne og Peder Paars optræder han vel ikke meget som den spottende revser, men egentlig er jo Niels Klims underjordiske Reise også klø til samtiden, mens den jo tillige tjener til at give det holbergske samfundssyn som heelhed udtryk. At Holberg ikke godt kan finde ørenlyd for sin „morale“ i fru Thit Jensens århundrede, er vel ikke til at undres over; derimod har dette øjeblik endnu rigelig sans for hans grovkornede spøg; måske kommer det af, at lejligheden til slig „morskab“ bliver mindre og mindre; men meget i hans komedier vilde blive anderledes bedömt, hvis de f. ex. havde baaret navnet Bergstedt — forresten også omvendt kan jeg sige!

Hvad Holberg i sit oplysningsarbejde har lagt ind af synspunkter er vandret over Baggesen, Heiberg, Brandes ind i vor tid, i andre klæder, men i grunden det samme, også hans idelige beskæftigelse med det erotiske er naaet op i nutiden og er istedetfor det latinske klædebon iført dansk tøj. Og det er et spørgsmaal, om det er værd at glemme; det vilde ikke være i Holbergs ånd at hylde ham ukritisk.

Der fortælles, at folkene i en landsby ærede et sted i kirkens vaabenhus uden at vide grunden; kvinderne knixede, og mændene böjede ærbødigt hovederne, og alle var de gode protestanter. Engang blev kalken pillet af væggen, og et katolsk mariabillede viiste sig.

Mangen gang knixer vi for Holberg på samme viis, aarsagen er tildækket; men skikken har holdt sig. Noget af det vilde sikkert ved nærmere eftertanke og viden ophøre; thi Holberg står egentlig tiden imod.

Han kendte ikke trangen til at vende tilbage til personlighedens udgangspunkt, det, som den for Holberg med vilje ukendte rousseauske aand har lært efterslægterne: „Her stod hans vugge, her skal hans trone rejses“. Og Holberg var ikke først og fremmest et medmenneske, men havde snarere det heltens grundpræg af uafhængighed, som Brandes berømmer så højt, og hvorfor Holberg som oplyst enevoldsmand er konsekvent. For alt dette bör en folkelig tidsalder ihvertfald ikke neje. Holberg var forstandsdyrker på en tid, hvor den var tilsidesat for lærd indbildskhed og uvirkelighed, og det var på sin plads; men at han ikke så, hvad den i renkultur vilde udarte, eller ikke bremse dens skævhed, siger os, at heller ikke han søgte ligevægten, men var eensidig præget. Der er sagt om ham som om hans senere videreførere, at de fralagde sig ansvaret for yderligheden, der voxede af deres værke. Det kan de ikke, for ingen kan undgå at høste, hvad han saar, og den dygtige indsigtfulde avler kender jordbunden.

Forstand skal ikke underkendes, — det er godt at have pære, når den blot ikke er ormstukken —; men forstandigheden følger ikke altid efter, og hvad der driver fremad og løfter opad i menneskers udvikling og ansvarsbevidste frihed er ikke den, men hjertelaget, rodfæstet og viljen til

det gode, sindsværdier, som forstand godt kan tjene, men som ikke betinges af den.

Trangen til samfølelse og menneskelighed er voxet siden Holberg og — trods ham, lad os være stolte af det, men takke ham for det af hans gerning, der er tak værd: ordsprogskraften og Jeppe, som — også ved ham — virkelig er bleven til „den forvandlede bonde“.

Ejnar Skovrup.

BØGER I HOLBERG-MINDEAARET:

- Holberg: Comoedierne og de populære Skrifter. Festudgave 1922 ved Francis Bull, Georg Christensen, Carl Roos, S. W. P. Thomas og A. Vinsnes. (Aschehoug & Co.)
- Ludvig Holbergs Comoedier, udgivet af Dr. Hans Brix med Hans Tegners Illustrationer. (Gyldendal.)
- Holbergs Komedier, udgivne ved F. L. Liebenberg. Femte Oplag. (Gad.)
- Holberg Billedbog. Billeder af Vilhelm Marstrand, Tekst af Vilh. Andersen. (Aschehoug & Co.)
- Carl Roos: Det 18. Aarhundredes tyske Oversættelser af Holbergs Komedier, deres Oprindelse, Karakter og Skæbne. (Aschehoug & Co.)
- Svend Leopold: (Ludvig Holberg I) Den unge Holberg. (Gyldendal.)
- Holberg: Niognitti Epigrammer oversat af Jens Justesen. (Gyldendal.)
-

De tre første Marstrandske billeder er gengivet formindsket her efter Vilh. Andersens udmærkede Holberg-Billedbog. Jeppe og Jakob Skomager er venligst overladt os af Fyns Venstreblad; billedet findes også i Holberg-Billedbog.

Kristendommen og vore timelige Opgaver.

For nogle Aar siden mødte jeg en Mand, som havde levet i Amerika i 30 Aar. Han havde mest levet ensom, saa han havde ikke haft videre med andre Mennesker at gøre. Han var rejst fattig ud. Nu var han velstaaende. I 30 Aar havde han stridt derude paa Prærien. Jord, der aldrig havde været pløjet, var bleven opdyrket; Huse var bygget, og Træer plantet; et nyt Stykke af Jorden var ved hans Arbejde lagt ind under Menneskenes Herredømme; ved hans Arbejde var der skabt Betingelser for, at nogle Familier flere end før kunde leve her paa Jorden. Og for sig selv havde han skabt en betrygget Stilling; efter menneskelig Beregning behøvede han ikke mere at bekymre sig for det daglige Brød. Men hvorledes var det gaaet ham selv? Var han glad og lykkelig? I de Dage, jeg var sammen med ham, saa jeg ikke et Smil paa hans Ansigt. Han saa ikke tungsindig eller ulykkelig ud; men det var, som hans Ansigt var helt uopdyrket; der lyste ikke noget ud deraf, det var underligt stillestaaende, stivnet og haardt. Han havde erobret et nyt Stykke af Verden for Menneskeheden; men under Kampen havde han mistet Evnen til at smile.

Denne Mand har udført et stort samfundsnyttigt Arbejde. Han har gjort det, som vi dog næsten altid vurderer Mennesker efter; han har skabt sig en Stilling selv og har ingen ligget til Byrde. Han har kæmpet mod Naturen og ikke mod Mennesker. Hans Liv ligger i samme Linie som en N. J. Fjord, en E. M. Dalgas, en C. F. Tietgen, og hvem vi ellers vil nævne af vore Stormænd paa det praktiske Livs Omraade. Han er en Repræsentant for Vestens Kultur (Amerikas og Vesteuropas). Hvor Slagordet er „Kampen for Tilværelsen“ og Idealet et praktisk, dygtigt, selvhjulpet, men jordbundet Menneskeliv.

I stærk Modsætning til denne Type staar Manden fra

Østen, som vi saa ham i Sommer i Sadhu'en Sundar Singh. Han, der er gaaet fra Hus og Hjem, Forældre og Søkende for helt at vie sit Liv til Kristus. Han lever som Fuglen og som Lillien af, hvad Gud ved gode Mennesker vil give ham. Han kæmper ikke for en Plads i Solen. Han lader sig uden at gøre Modstand kaste i en Brønd; han er Døden nær, men bliver frelst og kan fortsætte sin Gang og sin Gerning blandt Mennesker. Vi saa ham her iblandt os. Han saa ikke ud som en Drømmer eller Fantast. Han kørte paa Jernbane og sejlede med Dampskib. Han talte Engelsk med en kraftig og ærlig Stemme. Han gjorde Indtryk af at være en rolig og forstandig Mand, og dog havde denne Mand evnet at leve det, som Apostelen Peter siger til Jesus: „*Se, vi har forladt vort eget og fulgt dig*“.

Vi har mærket denne Bølge fra Østen i en lang Række Aar. Leo Tolstoy var vel en af de første, der bragte Tanken om Forsagelse af de jordiske Ting nær ind til vor Bevidsthed. Siden har den franske Digter Romain Rolland og den danske Digter Harald Kidde ført beslægtede Tanker frem. I Harald Kiddes Bog „*Helten*“ hedder det: „*Sjælen er alt*“. Og i disse Aar, efter Krigens store Sammenbrud, mærkes i mange Sind Brydningen mellem disse to Strømninger. Mange har følt Sandheden af følgende Ord af Indernes hellige Bog, Bhagavadgita:

„Hvis en Mand retter sin Tanke mod Sanseobjekterne (d. e. de ydre jordiske Ting), saa opstaar der hos ham en Tilknytning til dem; denne Tilknytning avler Begær; Begæret avler Vrede; Vreden avler Forblindelse; Forblindelsen avler Forstyrrelse af Sindsligevægten; Sindsligevægtens Forstyrrelse avler Fornuftens Undergang, og Fornuftens Undergang bliver hans egen Undergang.“

„Den Mand, som opgiver alle Ønsker og lever uden Attraa, uden Tanke paa *mit* og *jeg*, han finder Hvile.“

„Din Sag skal være Handlingen, men aldrig Handlingens Resultater; lad dig ikke bestemme af Handlingens Resultater, men hengiv dig ikke til Uvirksomhed.“

„Ligesom Vandene falder til Ro i Havet, der fyldes uden at røkkes, saaledes finder den, i hvem alle Ønsker falder til Ro, Hvile; men derimod ikke den, der nærer Ønsker.“

Her har vi altsaa to Tankegange overfor hinanden. Vestens Tanke: *Du skal erobre Verden*, og Østens Tanke: *Du skal forsage den ydre Verden; thi Sjælen er alt*.

Om nu denne Modsætning i Opfattelsen hos Indiens og Vesteuropas og Amerikas Folk bundes i Raceforskellen eller har sin Grund i, at Vestens Folk endnu er friske og har Mod paa Livet og dets Kampe, mens Indiens gamle Kulturfolk er trætte og modløse, det kan vi lade staa hen; men et er sikkert, at Kristendommen er kommen til os i Østens Klædebon. Jesus Kristus træder os i Møde som den, der paa ethvert Punkt synes at være i Modstrid med Vestens Tanker om Kampen for Tilværelsen. For ham er det indre Liv alt. „Mit Rige er ikke af denne Verden.“ „Guds Rige er indeni eder.“ „Hvad gavnede det et Menneske, om han vandt hele Verden, men tog Skade paa sin Sjæl.“ „Frygter ikke for den, som slaar Legemet ihjel.“ Vor Herre synes ingen Ros at have for det, som vi alle sætter højt: Dygtighed, Virksomhedstrang, Selvhjulpethed, Sparsommelighed. Der er intet, der tyder paa, at han havde større Agtelse for en arbejdsom Mand end for en ligegyldig. Det, han spurgte om, var Hjertets Modtagelighed for Guds Rige, og det ydmyge, aabne Sind er ikke nødvendigvis parret med Dygtighed og Selvhjulpethed.

Det nytter ikke at ville tilsløre den Kendsgerning, at det at være et dygtigt og stræbsomt Menneske er én Ting, og det at leve sit Liv med og for vor Herre Jesus Kristus er en anden Ting; og de to Ting behøver ikke at have noget med hinanden at gøre. Vi ser derfor ogsaa saa mange Mennesker leve deres Liv ligesom i to Verdener. I de seks Dage passer de den daglige Virksomhed og lever helt i den; og paa den syvende lægger de den til Side, gaar i Kirke og forsøger saa at faa varmet Sindet med Kristenlivets Glæder. Men det er som to Ting, der ikke har med hinanden at gøre. Og derfor naar deres Liv aldrig den rette Fylde, og der kommer ingen Fremgang i den Udvikling, som Jesus peger paa, naar han siger: „Værer da I fuldkomne, ligesom eders himmelske Fader er fuldkommen.“

Vor Herre roser ikke nogen for deres Dygtighed; men han vælger sine Disciple blandt jævne, sikkert stræbsomme og selvhjulpne Mennesker, og naar han ikke taler om Dygtighed o. s. v., saa kan det jo komme af, at det var der nok, der gjorde; og han var ikke kommen for at sige Selvfølgeligheder men for at sige, at det underfulde stod midt iblandt dem, at Himmeriges Rige var kommet nær.

Og det at faa Del i Himmeriges Rige, det var og er saa højt over det at være et stræbsomt Menneske, som Himlen er over Jorden.

Lad os se, hvorledes han forholdt sig til Menneskers jordiske Gerning.

Vi kender alle Fortællingen om den rige Yngling, der spurgte Jesus om, hvad han skulde gøre for at arve et evigt Liv, og som fik det Svar, at han skulde sælge alt, hvad han havde og give til fattige og saa komme og følge Jesus. „Men da han hørte dette, blev han dybt bedrøvet, thi han var meget rig.“ Lad os prøve at tænke os, at den unge Mands Rigdom bestod i en Gaard, som han havde arvet fra sine Forældre, som de havde overladt ham i god Stand, og som han følte en hellig Pligt til at værne og pleje, at den uforringet kunde gaa videre i Slægten. Han synes, at denne Gaard med Haver og Marker med sine gamle Bygninger, der har indesluttet saa mange gode Menneskers Liv, den er som en Helligdom; og det at gaa fra den vilde være en Bespottelse af alt, hvad han har lært.

Vi kan her mindes Ordene fra Indernes hellige Bog: „Hvis en Mand retter sin Tanke mod Sansesubjekterne osv.“ Den rige Ynglings Sind er knyttet til Gaarden, til Rigdommen, og nu da Jesus staar overfor ham og forlanger, at han skal forlade alt dette, som hans Hjerte hænger ved, og saa faa en Skat i Himlen, saa kan han det ikke. Hans Sind hænger fast ved Fædregaarden. Det er ikke ham, der ejer den, men den, der ejer ham.

Vi kender ogsaa Fortællingen om den rige Bonde. Han, der havde haft en god Høst, og derfor sagde han til sig selv: „Sjæl, du har mange gode Ting liggende for mange Aar, slaa dig til Ro, spis, drik og vær lystig.“ Men Gud sagde til ham: „Du Daare! i denne Nat kræves din Sjæl af dig, og hvem skal saa det høre til, som du har beredt.“ Jesus slutter med at sige: „Saaledes er det med den, som samler sig Skatte, men ikke er rig i Gud.“

Det, som Jesus peger paa i denne Lignelse, er ikke det, at Bonden er rig, og derfor er han en Daare. Nej, Daarskaben ligger deri, at *han slaar sig til Ro*. Ligesom den rige Ynglings Sjæl var bunden af hans Rigdom, saa den ikke kunde vendes mod det evige Liv, saaledes er Bondens Sjæl ved at standse ved det jordiske Gods.

Det, vi ser af disse Fortællinger som af andre af Jesu Ord, er da ikke det, at den Virksomhed, som Mennesker driver her paa Jorden, er en Modsætning til Guds Rige, naar vi betragter den ret; nej, det er meget mere saaledes, at Guds Rige ligger i Forlængelse af vor Virksomhed her paa Jorden, saa at vi netop bedst kan arbejde os frem mod vort evige Maal samtidig med, at vi røgter vor Gerning her.

Lignelsen om de betroede Talenter indledes jo med disse Ord: „Thi det er ligesom en Mand, der drog udenlands og kaldte paa sine Tjenere og overgav dem sin Ejendom.“ Og hver fik betroet Talenter „efter sine Evner“. Det vil jo vel sige, at Gud har givet hvert Menneske noget at arbejde med; og han dømmer den Tjener, der intet har udrettet, til at kastes ud i Mørket. Nu er her vel kanske tænkt paa aandelige Gaver, som er betroet Mennesker; men læser vi videre og kommer til Beskrivelsen af Dommens Dag, saa kan vi lægge Mærke til, at det, Menneskene her dømmes efter, er hvad de har udrettet. „Jeg var hungrig, og I gav mig at spise; jeg var tørstig, og I gav mig at drikke; jeg var syg, og I besøgte mig; jeg var i Fængsel, og I kom til mig.“ Og da de gode siger, at det har de ikke gjort, saa siger Jesus: „Hvad I har gjort mod en af disse mine mindste Brødre, det har I gjort mod mig.“

Og her kan jo ikke være tænkt alene paa det, at de har rakt eller bragt Mad, Drikke og Klæder til dem, der trængte; thi hvis alle vilde klæde, mætte og pleje de trængende, hvem skulde saa frembringe Mad og Klæder. Er det en god Gerning at bringe Mad og Klæder til de trængende, saa maa det ogsaa være en god Gerning at frembringe disse Ting.

Det, som Vor Herres Tale stadig drejer sig om, er at faa Mennesker i Gang mod Fuldkommenheden, den fuldkomne Retfærdighed, den fuldkomne Kærlighed, den evige Glæde. Deres Liv skal være en Vandring, en Kamp for Fremgang, en Vækst; og stanser Vandringen, gaar Kampen for Fremgang i Staa, og sygner Væksten hen, da er Døden der. Djævelens Gerning er den at bilde os ind, at vi er ved Maalet, at nu kan vi godt hvile. Nu har vi gjort nok, og nu er Væksten fuldbyrdet. Her staar Kristenlivets Kamp mod den Onde. Han vil forgyldte denne Verdens Ting for os, saa at vi skal lokkes til at søge vor

Fred og Glæde deri. „At sige Verden ret Farvel, i Livets Gry og Livets Kvæld er lige tungt at nemme“ — „Hvor tit hos dig (Jesus) end Trøst jeg fandt, naar Hjertet skjalv og Graaden randt“. — „Ved Støvet hænger dog min Sjæl, og Slangen bider i min Hæl“, siger Grundtvig.

Da Jesus ved Slutningen af sit Samliv med Disciplene beder for dem, siger han: „Jeg beder ikke om, at du vil tage dem ud af Verden, men at du vil bevare dem fra det onde.“

Verden, Naturlivet, Menneskelivet, det er Vingaarden, hvor vi skal arbejde, det er Markedet, hvor vi skal omsætte de betroede Talenter, det er Vejen fra Jerusalem til Jeriko, hvor vi finder Manden, der er falden blandt Røvere og ligger halvdød paa Vejen. Det er her i denne timelige Verden med sine smilende Landskaber overhævede af Himlens Blaa, med sine syngende, stridende og arbejdende Mennesker, det er her, vi skal blive skikkede til at arve et evigt Liv og faa Del i den fuldkomne Glæde.

I Lignelsen om de betroede Talenter siger Herren til dem, der har arbejdet med Talenterne: „Du gode og tro Tjener, du var tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget, gaa ind til din Herres Glæde.“ Han siger ens til dem begge, der er ingen Forskel paa det Trin, de er naaet til, selv om den ene bringer 5 og den anden kun 2 nyvundne Talenter. Det er altsaa Sindelaget, hvormed de har arbejdet, der er det afgørende. At være tro i sin Gerning er vel dette at bevare Tjenerforholdet til Gerningen; men hvis et Menneske faar Lykke til at bevare sit Tjenersind, mens Udbyttet af Talenterne vokser, saa betyder det, at han vokser sjæleligt og aandeligt. Ja, men saa er vel Livet her og Arbejdet med vore timelige Opgaver bestemt til, at vi under dette skal udvikles og vokse, saa vi kan rumme den evige Glæde.

Der kan jo ikke være nogen Tvivl om, at der er et saa nøje Sammenspil mellem Sjæl og Legeme hos Mennesker, at enhver legemlig Gerning, vi udfører, har en sjælelig Virkning. Naar en Karl har lært at malke, saa betyder det, at der i hans Nervesystem er aflejret noget, som ingen kan tage fra ham, uden at hans Legeme skal ødes; altsaa et saadant almindeligt Arbejde aflejrer en Værdi i Sjælen; enhver større legemlig Vanskelighed, som overvindes, gør det Menneske mere skikket til at overvinde

den næste, kanske større Vanskelighed; altsaa enhver praktisk Gerning har en sjælelig Side og aflejrer en sjælelig Værdi. Paa samme Maade med enhver Oplevelse, vi har, den gør os til andre Mennesker, den sætter sit Præg paa os af ondt eller godt, som aldrig kan slettes ud.

I Sigrid Undrets store Roman „Kristin Lavransdatter“ læser vi om Husfruen: „Om igen og om igen havde hun prøvet den lammende, sveddryppende Angst, naar hun mærkede, at nu var det hendes Time igen, nu igen skulde hun drages under i Fødselsveernes Bølgebrud — til hun bares op med et nyt Barn i Favnen; hvor meget rigere og stærkere og modigere af hvert Barn, det følte hun først i Aften.“ Rigere stærkere og modigere for hver Gang, hun havde født et Barn, altsaa selve det at opleve Barnsnøden og sejre igennem den aflejrer i hendes Sjæl en Værdi, som aldrig kan tages fra hende; hun er rigere, modigere og stærkere, selv om hendes rent legemlige Styrke maaske er bleven mindre.

Skulde det mon ikke være saaledes, at ligesom vi vokser eller forringes sjæleligt ved en rent legemlig Oplevelse, saaledes vokser eller forringes vi aandeligt ved at tumle med vort Livs timelige Opgaver. Verden med al dens Kamp og Tummel, Arbejde og Stræb, Lidelse og Glædestunder, det er Valpladsen til Sejr eller Fald; det er Brændingen, hvori vi enten skal gaa til Grunde eller bæres igennem til Livets Land med Glædens Kilder.

„Følg mig!“ siger Jesus. Det vil sige, vi skal altid være i Bevægelse mod vort evige Maal, at stanse paa Vejen, det er Synden. Vi maa lære at sige Farvel, tidligt maa mange lære det. Vi skal sige Farvel til Barndomshjemmet, til Ungdomskredsen og dens muntre Glæder, og senere til Forældre, kanske egne Børn og nære Venner. Det kan koste megen Smerte, men gør vi det med det rette Sind som Vandrere mod vort evige Maal, forlader vi alle disse Ting med en Følelse af, at det er nødvendigt, for at Vandringen kan fortsættes, saa vil vi ogsaa skønne, at vi har faaet *en Skat i Himlen*.

Og lad os saa vende tilbage til Begyndelsen og atter tænke paa Manden, der har stridt med Naturen ude paa Prærien i Amerika, og som under Kampen havde glemmt at smile. Hvad har han da gjort, at han ikke har faaet nogen virkelig Glæde deraf? Jeg tænker mig, at han drog

ud med den Tanke, at han skulde bryde sig en Vej og skabe sig en Stilling, samle sig en lille Formue, og naar det var gjort, saa skulde Livet til at begynde, saa skulde Lykken komme. Nu var det naaet, og nu vilde det slet ikke komme. Hvad var da hans Fejl? Han havde sat Maalet for lavt; han havde troet, af der var noget med, at man kunde naa et bestemt jordisk Maal og saa hvile og være lykkelig. Han havde egentlig tænkt som den rige Bonde. Han havde blot sagt til sig selv: naar du nu er kommen dertil, saa har du nok, saa slaar du dig til Ro. Det kan være, at han nu forstod det, at Maalet maatte sættes endnu længere frem og højere op, og at han saa kom paa Vej mod det evige Maal. Lad os tænke os, at han vendte tilbage med et andet Sind. Lad os tænke os, at han blev helt optaget af at tjene Gud og gavne sine Medmennesker. Behøvede han saa at forlade sin Plads i Forspidsen af den Skare, der skal lægge Jorden ind under Menneskenes Herredømme? Nej! Men naar han nu pløjede og saaede, saa vilde han tænke: Her skal gro megen Hvede, saa der kan blive Mad til de Tusinder af sultne Stakler der ovre i Evropa; og naar han klippede sine Faar, vilde han tænke: Gud give, at denne Uld maa blive kartet, spundet og vævet, og at mange frysende Børn og Mødre derhjemme i Storbyernes Fattigkvarterer maa kunne faa Varme derved. Hvis han evnede at lære at tænke og leve saaledes, da vilde ogsaa Glæden fødes i hans Bryst, og Smilet lyse paa hans Ansigt.

Kristendommen er vel kommen til os i Østens Dragt, iklædt Tanker om at forsage Verden og flygte fra det praktiske Liv. Men Tusinder af gode kristne Mænd og Kvinder har vist i deres Liv, at netop naar Kristenlivet bliver indplantet og kommer til at leve i jevne praktiske Mennesker, da bliver Menneskelivet i Sandhed lykkeligt.

Nej! Kristendommen er ikke i Strid med vort naturlige Menneskeliv; thi det var jo netop for at frelse Mennesker, at Jesus Kristus lod sig føde, led, døde og opstod og for til Himmels. Men ved det Liv og den Kraft, han satte ind i Verden, skal det menneskelige forædles og løftes op i en højere Plan. Og denne Forædlingsproces kan kun ske gennem Forsagelse og Smerte.

„Naar Kvinden føder, har hun Bedrøvelse, fordi hendes Time er kommen; men naar hun har født Barnet, kommer

hun ikke mere sin Trængsel i Hu af Glæde over, at et Menneske er født til Verden.“ Saaledes skal det ogsaa være for os, naar vi lever vort Liv med Jesus Kristus, selv om der er meget, som vort Hjerte vil hænge sig ved, Hjem og Jord, Land og Folk, Venner og Slægt; og selv om vi synes, naar vi bliver revet bort derfra, at det er som Hjertets Kødtrævler hænger ved, saa ved vi dog godt, at det kan hjælpe til, at vort Liv kan blive renere og ædlere end før.

Ikke uden om de timelige Opgaver, men igennem dem skal vor Vej gaa, ikke uden om det naturlige Menneskeliv skal Kristenlivet leves, men midt igennem det. Forstaar vi det for Alvor, og sætter vi vort Liv ind paa at leve det, saa skal vi erfare, at „da er hver Glæde og hvert et Savn et Trin paa vor Himmelstige“. Og vi skal lære at nynne med Brorson:

„Gud ske Lov for Dag, der gaar,
og for den, der kommer!
dermed har vi Jubelaar,
evig, evig Sommer;
da det sidste Morgenskær
er, Halleluja, os nær.“

Lars Bækhøj.

Minder og Indtryk fra en Rejse til Sicilien.

Frida Frederiksen, som en Del gamle Elever vist kender, har været paa et længere Ophold i Italien og fortælle nu lidt om, hvad hun har hørt og set.

L. B.

Det var med store Forhaabninger, at jeg i Fjor gik min Italiensrejse i Møde.

Rejsen gik over Berlin, München, Innsbruck, Bologna, Florents, Rom og til Sicilien.

Da jeg i Bologna kom ind i et italiensk Tog, mærkede jeg straks, at jeg nu var kommen ind i et andet Land og blandt en anden Slags Mennesker. Kupeerne var forfærdelig snavsede og overfyldte med støjende Mennesker. De „snakkede“ og raabte i Munden paa hverandre, og samtidig gjorde de en Mængde Bevægelser baade med Krop og Arme.

Fra Bologna til Rom rejste jeg sammen med en Italienerfamilie, og de førte et ganske ugenert Familieliv uden Hensyn til de mange fremmede medrejsende. De snavsede Smaabørn laa og rodede paa Gulvet mellem Figenskaller og Papirstumper. Faderen laa magelig henstrakt paa Bænken; han havde smidt baade Frakke og Støvler. Naar Børnene blev gnavne og urolige, gav Moderen dem hver et Stykke tørt Brød at gnave i, og Faderen gav sig til at synge og spille paa Mandolin for dem. De var meget kærlige overfor hverandre. Senere paa Aftenen klædte Familien sig af og laa nu og sov og snorkede hele Natten. Hen paa Morgenstunden holdt Moderen „Storvadsk“ paa Børnene og kæmmede dem grundigt.

Alt dette virker jo lidt underligt; men man lærer at se bort fra disse ydre Ting og finder, at Italienerne har og-

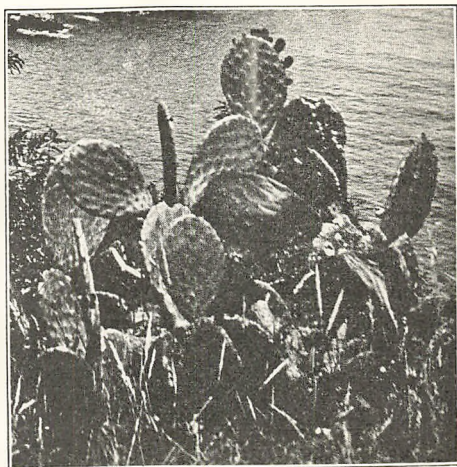
saa mange tiltalende og gode Sider. De er umaadelig elskværdige, høflige og meget hjælpsomme.

Paa Rejsen fra Rom gennem Syditalien syntes Forholdene mig endnu mere primitive.

Toget afgik meget senere fra Rom, end det skulde, og efter et Par Timers Kørsel holdt vi en lang Tid stille ude paa en Mark, formodentlig paa Grund af lidt Uorden ved Maskinen. Imens benyttede nogle af Passagererne Tiden til at plyndre de

nærliggende

Frugthaver. Med største Frihed til-egnede de sig baade Vindruer, Figener og Kak-tusfrugter. Ud paa Aftenen gik pludselig det elektriske Lys ud. Men det fik vi dog langt om længe erstattet af en gammel lug-tende Olielygte, som blev hængt op under Loftet midt i Vognen. Nu kunde Kon-duktøren dog lige netop se at famle sig igennem for at billettere, og de pjaltede Spillemand kunde fortsætte deres Tiggergang blandt de rejsende.

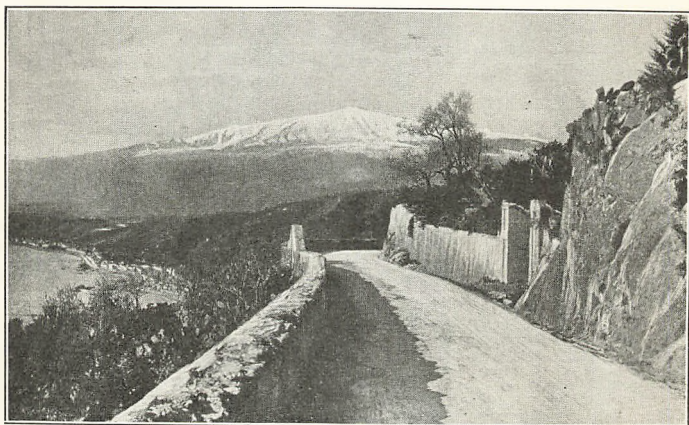
Kaktus med Frugter.

Ved Solopgangstid næste Morgen kørte vi fra Neapel forbi det rygende Vesuv, og under Resten af Dagen langs den skønne Kyst. Snart for vi gennem lange, mørke Tun-neller, og snart nød vi Udsigten over det solglinsende Hav ved den ene Side og til Bjergene ved den anden Side.

Da vi ud paa Aftenen trætte havde sat os til at halv-slumre, blev vi vækkede af et forfærdeligt Spektakel fra vor Nabokupé. Der var en Raaben og Skænden. En Mand var blevet bestjaalet, medens han havde siddet og

sovet. Man faldt dog snart til Ro igen. Den Slags Begivenheder syntes ikke at høre til Sjældenhederne.

Hen paa Natten kom vi da til Færøgen, hvormed vi skulde sejle til Sicilien. I Messina maatte jeg vente nogle Timer. Der sad jeg i en lille snavset Ventestue, hvor der ikke var ganske frit for Lopper og Utøj. Rundt omkring paa Gulvet og paa Bordene laa sovende Facchinoer (Dragere) og Tiggere.

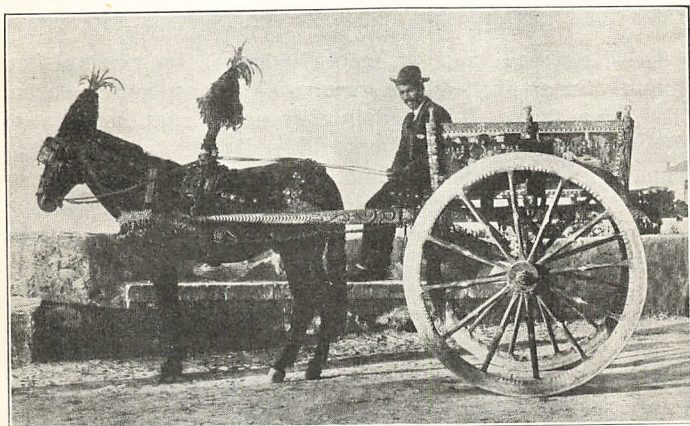
Vej ved Taormina, Etna i Baggrunden.

Endelig blev det Morgen og Tiden, da Toget skulde gaa sydpaa, og efter et Par Timers Kørsel ad den bugtede Jernbanevej langs Havet naaede vi Taormina, som var Bestemmelsesstedet. Stationen ligger nede ved Vandet, og selve Byen ligger højt oppe i Bjergene. I en lille siciliansk Karosse med et Muldyr for havde jeg endnu en Times Kørsel tilbage op i Bjergene. Det var en ubeskrivelig smuk Køretur i det tindrende Solskin. Et herligt Syn ud over det storslaaede blaa Hav og ind over den ejendommelige Bjergnatur. I det fjerne ser man det majestætiske Etna rage i Vejret.

Etna er Sicilianernes Stolthed. De nyder dens Skønhed, naar Morgenrøden farver den glinsende Snetop lyserød, og naar Aftenrøden sænker sig bag Snebjerget og

efterlader det smukkeste Farvespil. Det er ogsaa et interessant og smukt Syn, naar Etna engang imellem skiftevis spruder Ild og sort Røg; men man er dog mest rolig og tryk, naar den atter er stille og fortsætter med sin stadig hvide Røgøjle.

Det var i September, jeg kom til Sicilien, og da var det endnu meget varmt og tørt. Det havde ikke regnet i flere Maaneder og tilmed var der i de Dage Scirocco i Luften. Scirocco kaldes den lummerhede, støvfylde Søndenvind, som kommer fra Afrikas Ørken.

Siciliansk Køretøj.

Den lægger sig over Sicilien som en tung, kvalm Luft, der virker ganske nedtrykkende paa Sindet og gør Folk sløve og slappe. Selv de „indfødte“, som er vant til den Klimaforandring, bliver altid trætte og uoplagte til Arbejdet i saadanne Dage. Hele Oktober var det endnu saa varmt, i hvert Fald midt paa Dagen, saa man be fandt sig bedst ved at blive inde i Husene for lukkede Skodder. I et saadant Klima er det forstaaeligt, at Sicilianerne er noget magelige anlagte. Mange ernærer sig jo ved Tiggeri, men der er ogsaa mange flittige Mennesker, navnlig blandt Landbefolkningen. Deres Landbrug giver dem ofte strengt Arbejde. Almindeligvis har en Familie et lille Stykke Jord maaske 3—4 Timers Gang oppe i Bjergene, og det koster meget Arbejde at faa udnyttet et

saadant Stykke stenfyldt Bjergjord. Men hele Familien hjælpes ad. Børn og Kvinder bliver ikke skaanede. Det er fornøjeligt at se en saadan Arbejderfamilie. De er nøjsomme, stiller ikke store Krav til Livets Ophold, og skønt de er omgivet af Snavs og Fattigdom, er de altid glade og tilfredse. Børnene bliver opdraget strengt til Lydighed imod deres Forældre, og de bliver vænnet til Arbejde fra ganske smaa. Forældrene vaager ogsaa over og passer paa deres Børn, lige til de bliver gifte. Det er sjældent, at en ung Pige faar Lov at gaa ud alene om Aftenen. Forældrene vil ogsaa helst bestemme, hvem Døtrene skal giftes med, og det skal helst ske før 20-Aars Alderen.

De fleste Sicilianere er meget uvidende og overtroiske. Mange af dem har aldrig gaaet i Skole og kan hverken læse eller skrive. I flere Retninger er de som store Børn. Det har jeg især lagt Mærke til ved deres mange Fester, som de holder. Baade gamle og unge, fattige og rige er med i alle Festens Enkeltheder, og man forbauses ofte over, at det virkelig er voksne Mennesker, der saadan kan rives med af Stemninger.

Den første Fest, jeg saa dernede, var „Alle Helgeners“ Fest, altsaa den 1ste November. Da hædrer de deres afdøde, og alle satte de en Ære i at gøre det saa fint som muligt paa Kirkegaarden. Hele Dagen saa man Folk vandre til Kirkegaarden med Blomster og Lys. Den Aften skal der brænde Lys paa Gravene. Det var et smukt og ejendommeligt Syn at se alle de brændende Lys ude paa den stille Kirkegaard i den mørke Aftenstund. Hist og her saa man andagtsfulde Kvinder gaa stille omkring for ligesom rigtig at vaage over deres kære afdøde. Børnene glæder sig til denne Fest, som vi glæder os til Julen. De sætter deres Sko udenfor Døren om Aftenen i den Tro, at naar de rigtig har pyntet deres Bedsteforældres Grave, saa vil de i denne Nat komme tilbage og som Tak fylde Børnenes Sko med Gaver. Og næste Morgen staar Skoene virkelig fyldte med alle mulige Overraskelser i Form af Legetøj, Godter og lignende.

I November blev det køligere i Vejret, og nu begyndte Regntiden, som varede en seks Ugers Tid. Da savner man sine lune, hyggelige Hjem fra Norden.

Italienerne har ikke den Sans for at gøre det hyggeligt

inden Døre, som vi er vante til. Men ude i Naturen er herligt. I Regntiden vokser og spirer alt frem paany. Græsset grønnes og Appelsintræerne blomstrer. Midt i denne Foraarstid nærmede vi os Julen. I Ugen før Jul fandtes der næsten i hvert Hjem et lille Kristusbarn i en Krybbe. Der blev sunget og bedt meget for dette Barn, og Julenat blev der ofret Gaver til det. Hver Dag i denne Juleuge saa man en Mand med et siciliansk Musikinstrument (Sækkepibe), og med ham fulgte en Kone bærende paa et Barn støbt i Voks. De gik rundt fra Dør til Dør spillende og syngende en bestemt Melodi til Ære for Kristusbarnet, men ogsaa for at indsamle Penge til Jule-natsfesten.

Julenat begyndte Festen saa med Midnatsmesse i Domkirken. Den var pragtfuld pyntet med Masser af tændte Lys, og foran Alteret laa Kristusbarnet i Krybben, som alle maatte hen at kysse. Det var jo ogsaa til Ære for Bambinoen (Barnet), at der blev spillet, sunget, bedt og talt. Ikke alene Præsterne talte, men store Skoledrenge maatte efter Tur staa op paa Prædikestolen og fremsige en udenad lært Remse til det hellige Barn. Efter endt Messe begyndte Processionen. Forrest gik de tre vise Mænd med Krone paa Hovedet og bærende brændende Fakler. Dernæst kom nogle af de ældste Præster, som skiftevis bar Bambinoen i Krybben, og herefter fulgte alle de øvrige Præster med Fakler og saa hele Folket. Den ganske Nat fortsattes Processionen gennem Byens Gader og fra den ene Kirke til den anden. Klokkerne seks Julemorgen sluttedes der med Fyrværkeri og Kanonskud.

I Januar blev det Foraar. Mandeltræerne bar deres lyserøde Blomster. Appelsiner og Citroner modnedes, og overalt var der en vidunderlig Blomsterpragt.

I Tiden fra Helligtrekonger til Fastelavn blev der danset meget overalt, og særlig blev der danset „Tarantella“, en gammel, lystig Folkedans.

Saa kom Karnevalstiden, hvor det gik løs med al Slags Lystighed. I den Tid var Gaderne fulde af Folk og næsten alle bar de komiske og spraglede Maskeradedragter. De fleste gik rundt med Confetti (bitte smaa Sukker- eller Gibskugler), som de ved enhver Lejlighed brugte til at overdænge hinanden med. Dagen igennem passerede store Optog igennem Gaderne af mageløs pyntede Køretøjer og

udklædte Mennesker. Foran og bagefter disse imponerende Tog vrimlede det med raabende og syngende Mennesker og al Slags Musik. Overalt var der Liv og Lyst. Paa Gader og Piazzaer (Pladser) blev der danset og særlig den sidste Aften i Fasten. Men saa var ogsaa den Slags Lystighed forbi — foreløbig. Før end Paaskedag maatte der ikke danses.

Imidlertid blev det varmere for hver Dag. Sneen paa Etnas Bjergsider begyndte at smelte, og allerede ved Paasketid var det smeltende Sommervarme.

Paasketiden blev fejret med lige saa stor Alvor og Ærbødighed, som Karnevalstiden blev fejret med Liv og Lystighed. Man kunde næsten ikke tro, at det virkelig var af de samme Mennesker.

Palmesøndag begyndte med Morgenmesse i Domkirken, som var pyntet smukt med Palmegrene og tændte Lys. Derefter begyndte Processionen af „Indtoget til Jerusalem“. Det var Præster og Børn, som alle kom syngende og svingende med Palmegrene.

I den følgende „stille Uge“ var der en vis Alvor overalt. Dagen før Skærtorsdag vandrede Folk til Kirkerne med Gaver og Blomster til deres Madonna og med Urtepotter fyldte med lysegrønne Spirer af forskellige Kornsorter. Det var for at faa Madonnas Velsignelse, saa det kunde blive en god Høst.

Skærtorsdag Eftermiddag blev den hellige Nadver indtaget — kun af Præsterne, og det skete under meget højtidelige Former i Domkirken. Herefter begyndte Processionen. Først gik Præsterne i Festdragter. Fire af dem bar den i Sorg klædte Madonna, som var smykket med alle de ofrede Gaver. Derefter fulgte Masser af Mennesker. De gik gennem alle Gader og til alle Kirker. Efter endt Procession blev Madonnaen atter hensat i Kirken, og alle saa man nu omringe Madonna for at kysse hende eller bare faa Lov at røre hende, og lige til næsten Midnat var der Messe, Sang og Prædiken i Kirken.

Men Langfredag var den største Dag. Da var der Stillehed og Alvor overalt, ikke engang Kirkeklokkerne maatte ringe. Alle Mennesker gik sørgeklædte og andagtsfulde omkring, og ingen gik forbi en Kirke uden at gaa ind og kysse den fremlagte korsfæstede Kristusfigur.

Allerede om Morgenen fra Kl. 5—7 fandt den første

Procession Sted med Sørgeorkester, som spillede i alle Gader og Stræder. Men først om Eftermiddagen begyndte det egentlige Optog, som forestillede Vandringeren til Golgatha. Det mindede nærmest om et Ligtog. Musikken spillede Sørgemarsch dertil. Først gik 12 Mænd i sorte Kitler med hvide Kapper over Skuldrene. De skiftedes til at bære en stor Glaskiste, hvori den korsfæstede Kristus var, pyntet med Blomster og mange tændte Lys. Derefter fulgte Madonna (Jesu Moder), som blev baaret af sortklædte Kvinder, og saa kom der en Mængde smaa, hvidklædte Piger i Alderen fra 4—12 Aar. Hver af dem bar en eller anden af de Ting, som kunde tænkes at være brugt ved Korsfæstelsen. En bar en Hammer, og en anden en Knibtang. Nogle bar Korset, og andre gik med hver et stort Søm. En gik med Navnepladen I. N. R. I., og en anden gik med en lille Svamp paa en Stang. Yderst i Rækkerne gik sørgeklædte unge Piger og ældre Kvinder; alle bar de tændte Lys eller Lamper, og herefter fulgte store, dybtbevægede Folkeskarer.

Sent paa Aftenen sluttede Processionen med Sørgemesse i Kirken.

Endelig Paaskelørdag Middag ringede og kimede alle Klokker paany, og det var med endnu større Klang og Hastighed end sædvanlig. Alle onde Aander i Verden skulde nu ringes ud.

Paaskedagen fejredes med en højtidelig Morgenmesse, men ellers som en stor Folkefest eller næsten som et Sommermarked hos os.

De samme Mennesker, som forrige Dag deltog i „Vandringeren til Golgatha“, saa man nu mere sig af Hjertens Lyst med Musik og Dans paa Gader og Piazzaer.

Frida Frederiksen.

Hvile.

En Sommerdag var en ung Mand gået ud i Skoven. Han lå som Soldat inde i Byen, men følte sig ene, og så var det, han denne Søndag Eftermiddag var gået ud for i Skoven at blive Ensomhedsfølelsen kvit — eller måske ligeså meget for netop at give den frit Løb.

Men nu gjaldt det om at finde en Plet at ligge på, hvor Sindet kunde finde Hvile. Det skulde være et Sted, følte han, hvor han ret kunde have Følelsen af, at han var i Skoven, sådan helt omgivet af det grønne og helst uden at kunne se Udkanten. Ellers kunde han ikke få den Tryghedsfornemmelse, som han mærkede var uundværlig for en fuld Hvile.

Men han måtte alligevel også have Udsyn. Han måtte ligge et Sted, hvor han kunde se ud over Fjorden nedentfor Skoven og over mod det åbne Landskab på den anden Side. Ellers fik han en knugende Fornemmelse af Indstængthed og Beklemthed, som hindrede Hvilen. Men dette Udsyn kunde han ikke få, uden han søgte ud mod Udkanten; og når han gjorde det, afløstes den trygge Følelse af at være helt omsluttet af en sjælelig Kuldefornemmelse. Han søgte atter indad.

Intet Steds kunde han finde begge Dele forenede. Men det var det, han måtte have, følte han.

Da kom han til at se opad. Han stod helt inde i Skoven, så det var kun en ganske lille Plet af den blå Himmel, han kunde se. Men hvilken Udsigt! Hvad var mod den Udsigten over Fjorden og Markerne. Nogle få Kilometer borte standsedes dog Blikket. Men her var ingen Grænser. Det var næsten for meget. Han blev svimmel, og det gennemsnede ham.

Han gik nu helt ud af Skoven. Og se! Hvor kom Himlen nær. Den ligesom sænkede sig over ham, favnede ham. Hvad var Skoven mod dette. Nogle få Skridt, så var man ude. Men dette fredfyldte, altomsluttende Blå, hvor gav det Tryghed og Varme.

Kun Gud kan tilfredsstille Menneskehjertets dobbelte Trang og give fuld Fred.

Peder Bukh.

Mod Danmark for 25 Aar siden.

En yngre Søster og jeg rejste i September for 25 Aar siden fra Tandil i Argentina for at komme paa Vallekilde Højskole i Danmark. Vi sejlede ud fra Buenos Aires omkring den 20. September med en mindre tysk Damper. Vi oplevede en voldsom Storm fra La Plataflodens Munding til Santos i Brasilien. Her laa vi i ni Dage og tog Kaffelast ind. Vi havde da Lejlighed til at betragte den dejlige Natur, der omgiver den lille By, hvor Gadesnavsets Hovedbestanddel er Kaffeboerner. Vi sejlede i pragtfuldt Vejr gennem det varme Bælte, gæstede de kapverdiske Øer og de kanariske Øer, sejlede i tæt Taage i en stille Nat, der var opfyldt af Taagehorns og Dampfløjters uendelige Brølen, mellem Lys og Fyr af mange Farver, ind gennem den engelske Kanal. Saa sejlede vi ind til Rotterdam, hvor vi saa Køer, der gik paa Engene lavere nede end det Vandspejl, vort Skib gled paa, og endelig gled vi en mørk Aften ind i Hamborgs Havn. De andre Passagerer var ivrige efter at komme i Land. Vi var lidt ængstelige ved den store fremmede By. Vi kunde ikke tale Sproget. Vi bad, om vi maatte blive om Bord til næste Morgen. Skibet, „Corrientes“ hed det, havde nu været vort Hjem i 40 Dage. Der kendte vi alle. Vi var ene som Danske; men vi kunde tale Spansk med en Del af Passagerer og Søfolk. Næste Morgen kom vi i Land, kom for sent til Toget paa Klosterthor Station og maatte saa gaa i Hamborg hele Dagen. Vi mindedes den fra for 8 Aar siden, da vi var rejst ud med vore Forældre. Meget kendte vi ikke igen. Sporvognene, som vi her første Gang havde set for 8 Aar siden, var nu bleven elektriske. Det gnistrede og knasede under Hjulene.

Vi gik og talte om dem der hjemme i Argentina og om, hvordan det vilde være at komme paa Vallekilde. Hvorfor var vi rejste? Vi vidste det knap; men i mit

Sind havde den underlige Forestilling fæstet Rod, at dér var Lykken at finde.

Jeg havde i flere Aar tjent hos en Mand, Rasmus Hansen fra Vindinge ved Roskilde, som havde været Elev paa Vallekilde i to Vintre og paa Askov. Han havde fortalt om Trier og om Bennike, saa deres Skikkelser stod ret levende for mig. Hans Kone, der ogsaa havde været Elev i Vallekilde, havde fortalt om Triers Døtre: Sigrid og Ingeborg, og hun havde fortalt om Lærer Peder Mortensen, som røg af en stor Pibe og var saa dygtig til at tegne og skrive Skønskrivning. Povl Hansen havde jeg ikke noget Billede af. Jeg vidste blot, at han var en Gaardmandssøn, der uden at have taget nogen Eksamen var bleven Lærer ved Højskolen, gift med Triers Datter, og nu, da Trier var død, Forstander for Højskolen. Det var jo vore Barndomseventyrs Virkeliggørelse. Bondedrengen, der vandt Prinsessen og Kongeriget. Kanske det var noget af det, der stod fastest i min Bevidsthed. Her var altsaa Eventyret bleven til Virkelighed. Det vidunderlige kunde altsaa opleves. — Vore Sind var opfyldt af Ængstelse for det fremmede, af Vemod ved Tanken om dem herhjemme bag det store Hav og af en skælvende Forventning om det nye, der laa foran.

Sent om Aftenen kom vi til Kiel. Vi skulde med Dampere derfra til Korsør. Der var et Par Timer, til Dampere skulde gaa; men vi gik om Bord. Vi kom ind i en pæn Kahyt med Hynder paa Bænkene. Vi lagde os ned for at hvile. Da hørte vi pludselig nogen tale Dansk ved den anden Side af Væggen. Det var Skibsfolkene, der talte jævnt og stilfærdigt om ligegyldige Ting. Men hvor lød det underligt i vore Øren. Vi rejste os op paa Albuen, lyttede og saa til hinanden og lo. Og saa laa vi igen og smilte og lyttede. Det lød saa morsomt, barnligt og hjemligt; det var saa underligt, at Skibsfolk, offentligt ansatte Mennesker, talte dette vort Privatsprog. Hjemme i Argentina og siden paa Rejsen, alle Vegne i Jernbaner, paa Kontorer og i Butikker havde vi skullet bruge det fremmede Sprog. Dansk var vort Privatsprog, som vi frit kunde tale i Kupeer og paa Gader uden at frygte for at blive forstaaet. Nu talte Skibsfolkene vort Sprog, hvor var det underligt, og hvor greb det os stærkt om Hjertet.

Og saa sejlede vi. I Dagningen saa jeg Nordenden af

Langeland. Henimod Solopgang — men det var Graa-vejr — naaede vi Korsør. Vi var paa Dækket og stod og saa ind mod Kysten. Der tegnede sig et Kirketaarn mod Morgenhimlen, et dansk Kirketaarn med Lydhuller og takkede Gavle, vor Barndoms Kirketaarn med Minder om Aftenringning og Paaskekimen. I 8 Aar havde vi ikke set saadan et Kirketaarn. De findes kun saadan i Danmark, og selv om vi var født og vokset op paa Mors og aldrig havde set Sjælland, saa var det dog, som det var vort eget Barndomskirketaarn. Og se! Derhenne gik en Mølle, langsomt og adstadigt gik Vingerne rundt med de graa Sejl. Vi lo og saa til hinanden og sagde: „Kan du se, Møllen gaar.“

Vi kom i Land og gik lidt rundt i Korsør. Vi skulde have vekslet Penge og kunde først rejse videre senere paa Dagen. Saa gik vi en Tur ud ad en Landevej. Jeg ved ikke hvilken. Der mødte vi en Mand med et Læs Gødning. Hvor saa det dog pudsigt og underligt ud. Vognen med de løse, skraa Sider, den grønne, saftige Gødning, som Halmstraene stak ud af, Greben, Manden med Træsko paa, Uldstrømper og lappede Bukser, Kasket paa Hovedet og Skraatobaksspyt i Mundvigerne, og saa denne rolige Fart, som om det var fuldkommen ligegyldigt, om han nogensinde naaede til Vejs Ende. Hvor var det underligt. Vi saa til hinanden og lo; men samtidig rørte der sig noget varmt og mildt dybt inde i Sindet.

Inde midt i Marken laa en Gaard med sine straatakte Længer og hvide Mure, sin Ladeport, sine smaa Staldvinduer og med Haven bag Stuehuset. Der kom en Mand ud af Porten, langsomt med Hænderne i Bukselommerne. Manden, Gaarden, Haven, alt saa saa roligt, adstadigt og underligt hjemligt ud. Nu havde vi i 8 Aar kun set og boet i saadanne Galophuse, som vi smurte op i Løbet af et Par Uger af Pæle, Staaltraad, Straa og Jordælte. De kunde vel staa i 10 eller 15 Aar, men fik sjældent Lov at staa saa længe. Alt var forjaget, stakaandet, hastigt skiftende, ingen Ro og ingen Hvile var der hverken over Folk eller Fæ, hverken over Huse eller Haver, alt var foreløbigt og forgængeligt. — Men her, denne Gaard saa ud, som om den havde ligget der i hundrede Aar, og som den kunde ligge der i hundrede til, saa støt og roligt, indbydende til Hvile og Fred. — Vi gik og saa paa

Skærvebunkerne og Grusdyngerne langs Vejen, hvor længe var det ikke, siden vi havde set saadanne Skærver og saadant Grus.

Vi saa paa Markskellene, der snoede sig paa en underlig gemytlig Maade hen mellem Markerne; og Landevejen, vi gik paa, den krummede og vred sig ud og ind, som om den vilde gøre alt muligt for at være morsom. Og vi lo og saa til hinanden, mens Minderne fra vore Barnelege og vor Skolegang levede underligt op i Sindet. Vi fik ikke Taarer i Øjnene, for vi var enige med Stoppe-naalen i H. C. Andersens Eventyr i, at „græde, det er ikke fint.“ Men vi, der aldrig havde været paa Sjælland før, gik der med en Følelse af, at vi var kommet hjem. Fra Kirken og Møllen, fra Gaardene og Haverne, fra Landeveje og Markskel, fra de blødt rundede Bakker med Kæmpehøje hist og her, fra den brunsorte Muld i de pløjede Marker og Karlen og hans Plovspand talte det til os om tusinde Barneminder; og bag det hele laa vel en dunkel, men frydefuld Følelse af, hvad det er at have et Fædreland, hvor ens Slægt gennem Tusinder af Aar har levet sig sammen med Naturen, har modtaget Præg af Naturen og sat sit Præg paa Naturen igen.

Saaledes forekommer det mig, at det kan udtrykkes, som gik igennem mit Sind hin Formiddag for fem og tyve Aar siden.

Men ind imellem fór Tankerne tilbage til vort Hjem i Argentina. Der var noget dér, der kaldte paa Kræfterne, de mange vilde Heste og Køer, der skulde tæmmes, de store Stepper, der skulde dyrkes op. Og saa tonede det frem i Sindet, Bulderet af den travende Hesteflok, som jeg saa mangan tidlig Morgenstund havde drevet hjem, Brølet af de hundredtallige Kvæghjorder, jeg havde været med til at drive sammen til Mærkning eller Slagtning, den stakaandede Klapren og Snurren af de mange Meje- og Tærskemaskiner fra Høstdagene og midt i det altsammen de svedende, travle Menneske-, ranke, modige Mænd for hvem Arbejdet var en Lyst, og al Slags Bekvemmelighed og Luksus i Mad og Klæder var Kællingepjank. — Ja, og der var jo ogsaa Fader, Moder og alle de andre. — Naa, men fremad, foran er Eventyret, Prinsessen og det halve Kongerige.

Og saa sad vi da atter i Toget. Der kom nogle Tøse

ind i Kupeen. De saa paa os og fniste. Vi troede, det var ad os. Vi saa vel lidt udenlandske ud. Naa, tænkte vi, „vil I have udenlandsk, det kan I godt faa,“ og saa gav vi os til at tale Spansk og lo og morede os, til de blev stille igen. Vore Sind var for fyldte til, at vi skulde lade os gaa paa af noget.

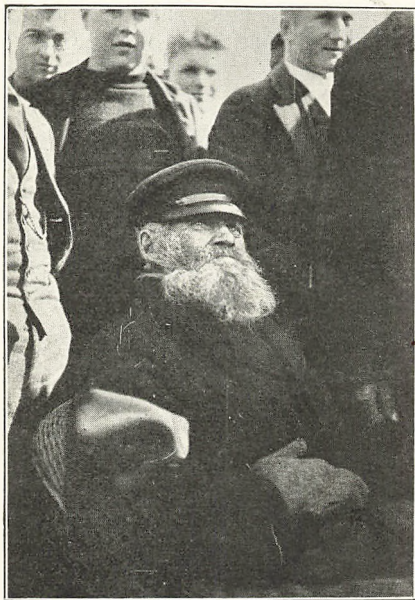
Den 2. November kom vi saa endelig efter en lang Spadseretur til Vallekilde. Vi kunde godt kende Skolen fra Billederne. Der saa øde og tomt ud. Der var ingen Elever kommen endnu. Den første, vi mødte, var Ben-nike. Ham kunde vi kende paa hans Broder i Buenos Aires, dernæst traf vi Fru Sigrid med et Barn paa Armen; og saa husker jeg ikke, hvordan det gik; men inden saa længe blev jeg ført hen til Povl Hansens Stue, hans Dør blev lukket op, og jeg kom indenfor. Han kom mig smilende i Møde. Jeg ser endnu for mig hans Øjne og mærker endnu Varmen i hans Haandtryk, da han bød mig velkommen. Aldrig er jeg bleven taget saa venligt imod af nogen Mand; og dog blev alle de Løfter om Fred og Glæde, som laa i hans Velkommen, holdte. En rigere og lykkeligere Tid end de to Aar, som nu fulgte i Vallekilde, har jeg ikke kendt. Aldrig har jeg gjort noget klogere, end da jeg for 25 Aar siden drog til Vallekilde uden at vide, hvad jeg gjorde.

Ollerup Højskole, ved Novemberstid 1922.

Lars Bækhoj.

En Genforeningssten.

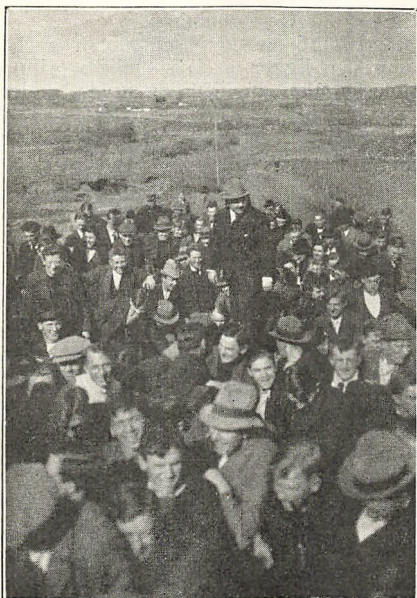
„Bedstefader“, som alle Elever fra de senere Aar kender, havde forrige Sommer fundet en stor Sten i Grusgraven nord for Landevejen. Han spekulerede meget

paa, hvorledes han skulde faa den hen paa en Plads, hvor han kunde rejse den som et Minde om Genforeningen. Den syntes for stor til, at et Spand Heste eller to kunde trække den. Det endte da med, at han lagde en Plan, som gik ud paa, at Eleverne fra begge Skoler skulde slæbe den op af Grusgraven. Stenen blev med nogen Anstrengelse anbragt paa en Slæde af svære Stænger. En Mængde Reb blev bunden i Slæden rundt om, saa vel henved 100 Elever kunde faa fat i Rebene. Det var

Bedstefaders Tanke, at han selv skulde dirigere Stenens Flytning; men Anstrengelse paadrog ham et Ildebefindende, saa han maatte overlade Ledelsen til Niels Bukh.

Paa Billedet ses Niels Bukh staaende ovenpaa Stenen, som Eleverne under hans Kommando slæber lystigt af

Sted med. Farten gik saa jævnt, at da Stenen kom op paa Landevejen, kunde Bedstefader sættes oven paa Stenen i sin Kurvestol, og saaledes kørte han nu med Stenen op til Pladsen mellem „Borgen“ og Gymnastikhøjskolen. Der blev den rejst op paa Enden og stivet af, saa den kunde staa.

Senere er den anbragt paa Toppen af en Jordhøj, som Niels Bukh har ladet danne; og der er malet paa den:

SØNDERJYLLAND

1920

Under Arbejdet med Planerne om Stenens Flytning havde Bedstefader formet et Digt, som han fremsagde ved Rejsningen af Stenen. Det lyder saaledes:

Den Sten, man ej kan løfte,
 den skal man lade ligge,
 det er et gammelt Ord,
 men Bedstefa'r det agter ikke;
 netop fordi du er saa stor,
 du ej er til at bære,
 han siger disse Ord:
 En Mindesten skal du være,
 en Mindesten om Genforeningen
 med Sønderjylland, det er Mening.
 Som Kampesten ligger du tavs mellem grimme Grave*,
 som Mindesten skal du hjem og pryde Skolens Have.

Og saa tager han fat foruden Hest og Hammel,
 som den, der endnu ikke er bleven gammel,
 og ved Hjælp af de unges Kræfter
 staar Stenen nu herefter
 i Skolens Have og taler
 baade Vinter og Sommer
 til de unge, som paa Skolen kommer,
 „taler“, mens Slægt efter Slægt maa tie,
 om, hvad der vindes
 ved trofast i Taalmod at bie
 paa Herrens Time.

(*) Stenen laa i Grusgraven.)

Det var den sidste Lørdag, Eleverne var paa Skolen,
 at Flytningen skete, en dejlig Solskinsdag. Det blev en
 Festdag, som vi vil mindes længe.

L. B.

Elevmødet 24. og 25. juni 1922,

Ved *Ejnar Skovrup*.

Under hexehyl og tordenskyll gled sancthansaften over i natten til elevmødets første dag.

Det lovede jo egentlig ikke altfor godt. Men ett mod kan ikke kues: elevmødemødet, selv om torden og trolldom går i brag og skrig sammen. Vort offerbaal til den sommers pris, vi ikke fik, og det elevmøde, der stod i forventningens tegn, kunde det lede ikke få bugt med, — jeg kunde passende slutte indledningen —: Så stærk er oplysningen her på Himmerigsbakken. Men jeg vil dog tilføje, at stedet, hvorpaa baalet brændte, aabenbarede sig senere som en virkelig offerhøj, det kan også have sin betydning.

Jeg har nu fem gange för forsøgt at beskrive køkkenforberedelserne lyrisk — eftertiden dömmе om min aare, — nu er den løben tör. Jeg skal da nöjes med at fremhæve den flid, vindskibelighed og gemytlighed, hvormed sliddet røgtedes. I gymnastiksalen forvandlede sommerens grønne grene og blomster, flittige hænder og god smag, rummet fra en arbejdssal til en festhal.

Til aftensbordet om lördagen var der 150 gamle elever, og det var neppe ventet med de truende skyer som baggrund. Om aftenen havde vi den festlige oplevelse at høre vinterskolens elevorkester spille. De gav Händel, Mozart og Mendelsohn. Bækhøj læste to smukke småstykker af nordmanden Gabriel Scotts Den gyldne legende. Jeg sang et par sange.

Så kom natten med sine indskrænkninger, også sin muntherhed, for en elevmødenat har mange muntre indfald og megen slet undertrykt latter.

Söndagens møde begyndte med elevforeningens generalforsamling kl. 9^{1/2}, hvorefter forhandlingsprotokollen meddeler:

Da man havde sunget sangen: Der, hvor vi stred og sang . . . aflagde formanden, gdr. J. L. Jensen, Staagerup, beretning.

Han udtalte sin glæde over foreningens fremgang, over aarskriftets gode og fyldige stof og — over foreningens gode balance, der er jo iaar et overskud på 473 kr. 45 øre, idet vi har udbetalt gælden fra ifjor (500 kr.).

Efter at formanden havde forklaret forholdene ved understøttelsens uddeling oplæste sekretæren, Ejnar Skovrup,

Folkedanse ved elevmødet.

regnskabet og gjorde rede for det. Det godkendtes eenstemmigt.

Man gik derefter over til valg af bestyrelsesmedlemmer og revisor. — De afgaaende i bestyrelsen: Jørgen Madsen, København, Frede Hansen, København, Johannes Jensen, Forlev, og formanden genvalgtes alle. Det samme hændte den afgaaende revisor, gdr. Chr. Hansen, Vester mølle.

I tilknytning til bestyrelsens genvalg udtalte formanden ønsket om, at de sidste elevhold vilde udpege een af deres midte som kandidat til næste aars bestyrelsesvalg; det vilde være rart at have medlemmer i bestyrelsen fra de sidste hold, de har forholdsvis de fleste medlemmer og mødte flittigst, så at man kan påregne virkelig at kunne holde et regulært bestyrelsesmøde, hvad der voldt ikke ringe besvær ved den nuværende ordning.

Gdr. Kr. Hansen, Hjelm, takkede sekretæren for hans arbejde med at finde medlemmerne, hvad der ikke altid er så let, da postvæsenet nu og da ikke virker efter sin bestemmelse. — Sekretæren böjede hovedet for den ufortjente hyldest.

Man vedtog at lade kontingentet staa urørt.

Generalforsamlingen, der overværedes af ca. 200 medlemmer, sluttede formanden, der var forhandlingsleder, kl. 10²⁵.

Vi gik så over til Møllepladsen, hvor dagens tre foredrag skulde holdes.

Efter morgenandagten talte

LARS BÆKHØJ

om Guds rige og verden*).

450 „fremmede“ spiste til middag sammen med os i Gymnastiksalen, hvor Bækhøj oplæste hilsner bl. a. fra lærerinde Mette Jensen, der nu er paa Mors, og Peder Bukh, som jo nu er lærer her igen.

Under middagsmåltidet og i den korte pause efter trommede bygerne på ruderne, og kl. 2^{1/2} stod en tordensky truende over P. Baks isse; men i alt væsentlig blev det da ved truslen.

BAK

talte om verdenssituationen udfra Morten Pontoppidans ord: Aldrig fortvivle!**)

KRISTENSEN-RANDERS

skulde derefter have talt, hans emne var styrke og mildhed***), men det tillod tordenbygen ikke, og dens protest var voldsom.

Det blev dog så taaleligt et vejr, at vi fik Gymnastikhøjskolens internationale karlehold at see derhenne og pigernes folkedanse på Møllepladsen under frk. Margrethe Kristensens ledelse og til lærer Laursens musik. Skönt pladsen lignede en hærget tørvegrav, da de sluttede, var humøret højt, og dansen god.

*) Som artikel her hedder det: Kristendommen og vore timelige Opgaver.

***) Gengivet heri under titlen: Mod.

****) Findes her, kaldet: Spejle.

Efter at 650 gæster havde spist tilaften gik Baltzersens tromme. Kulden og fugtigheden glemte vi under hans oplæsning af „13 til Bords“ og „Hos Fotografen“. Og vi morede os godt.

I en kold, men stille aften sluttede det store møde med den gamle korsfarersang: Dejlign er jorden. —

— Efter elevmødet blev vi endnu engang mindet om det gode samvær, idet et brev kom til skolen fra Amerika. Det lød sådan:

Omaha, 12. Juni 1922.

Til Elevmødet.

Vi ønsker Guds Velsignelse over Dagen og Fremtiden for Eder alle.

Særlig Hilsen til Pigerne fra Sommerholdet 1919.

Else Storm og Søren Gerding,
Omaha, Nebraska, U. S. A.

Af Aarets Historie.

Det forløbne Skoleaar har været et godt Arbejdsaar med jævnt Humør og gode Dage. Her skal meddeles lidt om de mere fremtrædende Begivenheder.

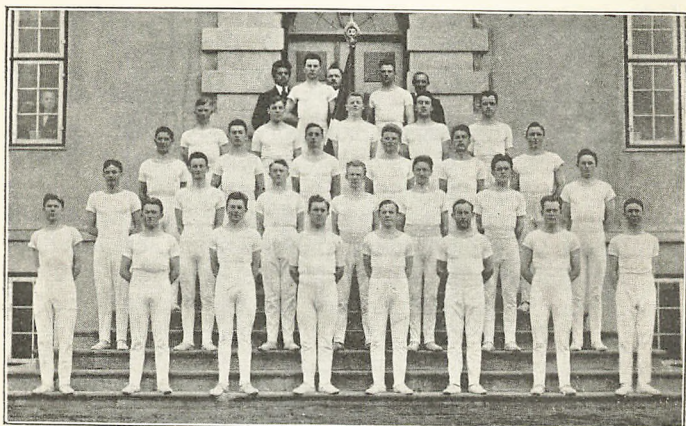
Den 12. Novbr. havde vi Besøg af den norske Professor Halvdan Koht, der holdt Foredrag om „Norsk Bonde-rejsning“, en interessant Skildring af, hvorledes Bonden langsomt arbejder sig frem til Førerstillingen i Landet. Den 19. talte Redaktør Torben Bille fra Odder om „Russiske Forhold“. Foredraget var ledsaget af Lysbilleder. Bille havde opholdt sig i Rusland under Krigen; og han fortsatte Søndag Aften med at fortælle Træk derovre fra. Det gjorde stærkt Indtryk paa os, da vi, ikke lang Tid efter hans Besøg her, læste i Bladene om, at han var falden død om paa Gaden i Odder. Den 3. Decbr. talte Forstander Fenger fra Korinth om „Økonomiske Forhold“. Den 17. Decbr. holdt Forfatteren Holger Rosenberg Foredrag med Lysbilleder om en Rejse i Andesbjergene i Sydamerika.

Den 23. Decbr. holdt vi Juleferie; og den 5. Jan. samledes vi igen; men snart efter fik vi et ubehageligt Besøg af Influenzaen. Den tog ret haardt paa Vej, saa at der et Par Dage laa over 50 i Sengen. Det hele strakte sig dog kun over en halv Snes Dage, saa Forstyrrelsen var ikke saa overvældende. Alle de syge kom godt over Angrebet. Sygdommen viste ret stor Tilbøjelighed til at smitte denne Gang, mere end de foregaaende Aar siden det store Angreb i Efteraaret 1918.

Den 21. Jan. havde vi Besøg af Højskolelærer Salomon Nielsen, der holdt Foredrag om „Norske Højskolemænd“ og viste Lysbilleder fra Norge. Den 4. og 5. Febr. skulde Pastor Svelmøe-Thomsen og Fru Svelmøe-Thomsen have talt hos os; men Isen i Store Bælt gjorde saa mange

Vanskeligheder, at de først naaede frem den 5. om Middagen. Kristensen-Randers maatte saa rykke i Marken med kort Varsel. Han talte om „Jakob A. Riis“. Søndag Aften talte saa baade Hr. og Fru Svelmøe-Thomsen. Pastor Svelmøe om „Opdragelse til social Sympathi“ og Fru Svelmøe om „Kristeligt Fredsforbund“. Vi var glade over, at de trodsede den bitre Kulde, og at vi fik dem at høre.

Den 8. Febr. var vi og Gymnastikhøjskolens Elever og Lærere sammen paa Udflugt til Odense, hvor vi besaa Musæerne og Skt. Knuds Kirke og overværede Opførelsen

Delingsførerholdet.

af „En Børsbaron“ paa Odense Theater. Den 19. Febr. havde vi Besøg af Fru Benzons Sangkor, der ligesom tidligere Aar glædede os ved at synge af den gamle Kirkesang. Den 11. og 18. Febr. holdt Anders Vedel to interessante Foredrag om „Forholdet mellem Irland og England“.

Den 26. og 27. Febr. var det Fastelavn; da havde vi vore sædvanlige Løjer for, baade af den ene og den anden Art. Den 11. Marts talte Forstander Clausen, Skaarup, om „Ungdommen og Sparsommeligheden.“ Den 15. Marts var Dagene saa lyse og lange, at vi kunde gøre en vellykket Udflugt til Taasinge. Den 18. Marts spillede et stort Musikkorps fra Svendborg for os, dirigeret af Hr. Hans Emil Petersen. Der var 20 Musikere, saa stort et

Orkester var vi ikke vant til at høre her; og vi var meget taknemlige for den gode Aften. Den 25. talte Pastor Birk, Skt. Jørgens, om „Bønnen“. Og dermed var vore offentlige Lørdagsmøder forbi. Den 26. Marts havde vi vor Afslutningsfest med Opvisning i Gymnastikhøjskolens Sal af 2 Hold fra Folkehøjskolen og 2 Hold fra Gymnastikhøjskolen.

Som tidligere Aar har Samarbejdet med Landbrugsskolerne Korinth og Skaarup været fortsat, saaledes at

Haandværkerskolens Elever.

Lærerne herfra har holdt nogle Højskoleforedrag paa disse Skoler, og Lærerne derfra har holdt Landbrugsforedrag hos os. De fleste af Landbrugsforedragene er dog som i de senere Aar holdt af Konsulent Helm fra Svendborg, der er os en udmærket Hjælp. Men foruden ham har Forstander Clausen og Lærer Sidenius Hansen fra Skaarup holdt flere Foredrag hos os. Ligeledes har Forstander Fenger, Lærer Sloth, Konsulent Hansen og Lærer Kjærulf fra Korinth talt hos os og har været hørt med megen Interesse af Eleverne.

Lærer Laursen, Tved, har som tidligere Aar glædet os med at ordne et Samarbejde mellem dem af Eleverne, der kunde spille, saa vi havde mange fornøjelige Musik-aftener.

Vore Spillemænd.

Den 31. Marts rejste den store Elevflok og spredtes for alle Vinde.

Saasart Vinterskolen var forbi, rejste Mette Jensen fra Højskolen for at overtage en Plads som Forskolelærerinde i Sønder Draaby paa Mors. Mette Jensen har været Lærerinde her paa Sommerskolen lige siden Sommeren

1914 og paa Vinterskolen siden Efteraaret 1920. Vi er hende meget taknemlige for hendes trofaste Arbejde baade i Skolestuerne og med vore Smaabørn; og vi kan vanskeligt tænke os, at nogen kunde færdes i vort Hjem med større Takt og Venlighed. Vore bedste Ønsker følger hende paa Vej i den Gerning, som hun nu vier sine Kræfter.

Sommerskolen begyndte som sædvanlig den 3. Maj. Alle de indmeldte Elever kom paa een nær, saa vi fik et meget stort Hold paa ialt 169 Elever. Da der havde meldt sig saa faa til Delingsførerholdet, blev dette nedlagt

Mette Jensen

Sommerdag i Haven.

i Sommer, saa alle Eleverne fulgte den samme Undervisning. I Stedet for Mette Jensen fik vi til Hjælp Marie Daugaard fra Hornborg ved Flemming, som tidligere i flere Aar har været Lærerinde ved Antvorskov Højskole, og Ragnhild Bording fra Ry Højskole. Margrethe Kristensen fra Understed ved Frederikshavn har ligesom forrige Aar ledet Sommerelevernes Gymnastik.

Den 7. Maj holdt vi Aabningsmøde. Kristensen-Randers talte om det, at det er lykkeligt at føle sig i Gæld til Mennesker. Jeg talte om de tre Højskolemænd Anton

„Chokolade“ paa Bregninge Bakker.

Nielsen, Ernst Trier og Ludvig Schrøder og mindede om, at det i Aar var 40 Aar, siden Højskolen blev flyttet fra Vesterskerne til Ollerup.

Kristi Himmelfartsdag var alle Eleverne fra begge Højskoler paa Udflugt til Stranden og blev som sædvanlig rundeligt beværtede med Kaffe og Kage af Morten Jensen og hans Hustru. De fleste af Eleverne var paa Cykle; det var et festligt Syn at se de halvtredje Hundrede sommerklædte unge Piger i en bred Strøm flyde hen ad den solbeskinnede Landevej.

Den 28. Maj deltog mange af Eleverne i et Ungdomsmøde, som „Sydfynske Hovedkreds“ af „De danske Ungdomsforeninger“ afholdt i Skt. Jørgens Præstegaards Have.

Her talte Forstander Fr. Nørgaard fra Antvorskov Højskole og Lærer Fredebo fra København. Anden Pinsedag havde vi Grundlovsfest. Her talte Pastor Nørgaard, Vejstrup, om „Troen paa de ydre Ting og Troen paa Aand“. Derefter talte jeg om „Kristendom og Folkefrihed“.

Den 14. Juni havde vi vor sædvanlige Udflugt til Taasinge. Den 21. læste Fru Theaterdirektør Kornbeck II. Akt af „Barselstuen“ for os. Det er altid festligt for os, naar Fru Kornbeck læser. Den 24. og 25. havde vi vort aar-

I Dybbøl Skanser.

lige Elevmøde, der altid er en stor Forfriskelse for os. En saadan Dag er vi særlig taknemlige for den Gerning, vi har faaet.

Den 9. Juli skulde jeg tale paa Himmelbjerget, saa jeg kunde ikke være hjemme den Dag, da en stor Mængde Husmænd og deres Hustruer havde besluttet at besøge os. Dagen oprandt med Graavejr; og snart øste Regnen ned; men desuagtet rullede den ene fuldt lastede Lastbil frem for Skolen efter den anden. Der skal have været ialt 1300 Mennesker. Da Regnen vedblev at strømme, var det umuligt at gennemføre Programmet. Man søgte at komme i Hus, hvor det kunde lade sig gøre. Privatlejligheden, Skolestuer, Trapper og Gange, alt var fuldt

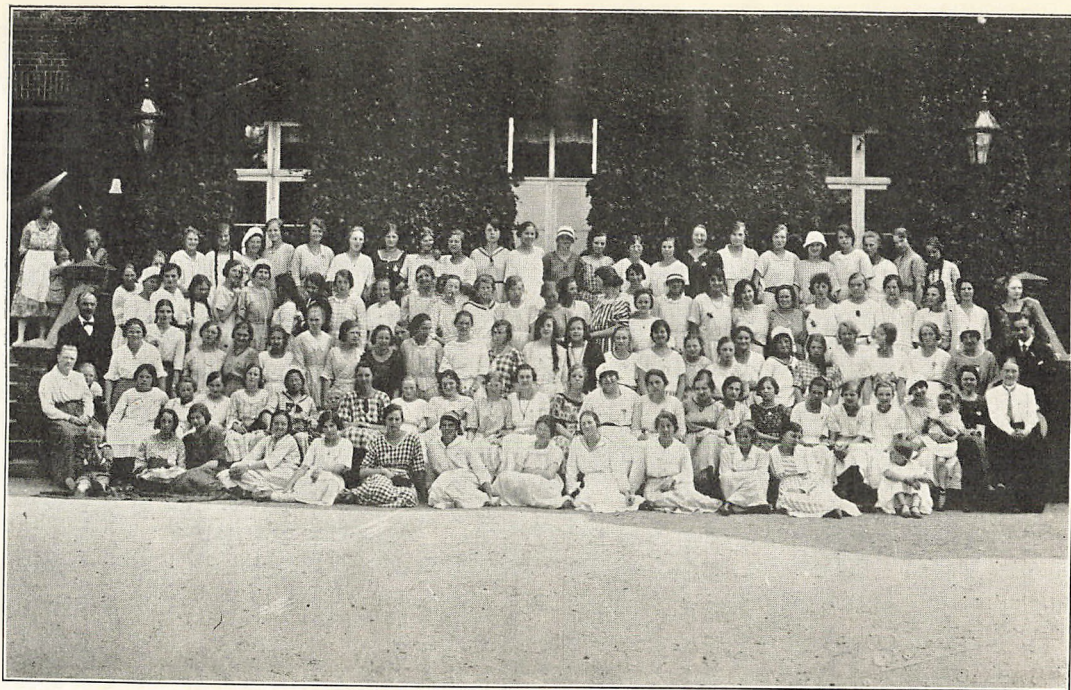
af vaade Mennesker. Der skulde drikkes Kaffe i Gymnastiksalen. Og der skulde holdes Foredrag. Man indrettede sig da saadan, at mens eet Hold var ved Kaffen, holdt Skovrup Foredrag for et andet, og et tredje var inde i Stuerne; og naar et Hold var færdigt, skiftedes om. Endelig stilnede Regnen lidt af; og man kunde samles ude for at høre Foredrag af Jakob E. Lange fra Husmandsskolen ved Odense. Derefter saa man paa Gymnastik henne ved Gymnastikhøjskolen; og Dagen sluttede med, at Sommereleverne sang nogle flerstemmige Sange. Det store Stævne, der kunde være blevet et festligt Minde, blev til Dels ødelagt af Regnvejret.

Den 14. Juli havde vi som tidligere Aar en Udflugt til Sønderborg og Dybbøl sammen med Gymnastikhøjskolen. Vi sejlede fra Svendborg Kl. 8 og gik norden om Als til Sønderborg; efter endt Besøg sejlede vi sønden om Als hjem og naaede Svendborg ved 11-Tiden. Saa kom det vanskeligste. Politiforordningen om at cykle med tændte Lygter var bleven skærpet; og der var kun faa af Eleverne, der havde Lygter; men hver af Eleverne blev forsynet med en kulørt Papirslampe, som kunde hænges paa Cyklestyret. Det saa festligt ud, da den lange Stribe af Lygtemænd bevægede sig ud af Byen. Vi kom alle godt hjem uden mindste Uheld, og det havde været en meget festlig Dag.

Den 17. skulde vi til Møde i Præstegaardshaven; men ogsaa dette Møde druknede i Regn. Det blev holdt i Kirken, hvor Pastor Birk talte. Den 27. havde vi Afslutningsfest for Sommerskolen med Gymnastikopvisning og Fremlæggelse af Haandarbejder; om Aftenen fejredes min Kones Fødselsdag i Gymnastiksalen med Sang og Tale. Bag efter var der hængt kulørte Lamper op ude i Haven; og vi sluttede med en Aftensang i det fri.

Da den 30. var en Søndag, sluttede Sommerskolen allerede den 29. om Aftenen; og i Løbet af Søndagen var de fleste borte.

Vi havde saa nogle faa Dages Hvil; men allerede den 3. August tog vi mod Deltagerne i „*Danmarks kristelige Studenterforbunds kvindelige Gymnasiastmøde*“, som skulde afholdes i Dagene 3.—9. August. Der var omtrent 120 unge Piger, mest i Alderen 15—18 Aar. De var vel nok

Gymnasiastmødet.

noget muntrere og livligere end vore Sommerelever; men ellers var det os en stor Glæde at leve de faa Dage sammen med dem. — Mødet var planlagt med en Bibeltime og to Foredrag hver Dag. Det ene Foredrag lige før Middag, det andet om Aftenen, saa at Eftermiddagen var fri til Udflugter og Spadsereture. Mødet blev ledet af Frk. Ruth Vermehren, Sekretær i Danmarks kristelige Studenterforbund. Talerne var: Læge Frk. Karen Andersen, Pastor Th. Glahn, Frk. Helga Rosendal, Greve Ernst Moltke, Pastor Tage Schack, Missionær Povl Lange, Pastor Johs. Larsen og Pastor Frode Føg-Petersen. Emnerne gik alle ud paa at vække og retlede Kristenlivet hos de unge.

Der var vel et og andet ved Mødet, som vi ikke uden videre følte os tiltalt af; men man kunde ikke andet end gribes af den Inderlighed og Alvor, hvormed Lederne tog deres Opgave, og den Optagethed, som de unge viste overfor det, der blev talt til dem. Og vi var taknemmelige for, at vi fik Lov til at møde en saadan Selvopoffelse og Varme, som den vi fandt hos den Flok unge Kvinder, der ledede Mødet.

Fra 16. til 23. Aug. havde vi „8 Dage paa Højskole“. Deltagelsen var lidt ringere i Aar end tidligere Aar. Der var ialt 45, ældre og yngre. Af Deltagerne var 12 fødte i København; 32 boede i København. 24 havde ikke før været med til „8 Dage“. 10 havde været Elever paa en Højskole. Trods det, at over Halvdelen altsaa ikke havde været i Berøring med Højskolen før, faldt de dog godt ind i Tonen og Forholdene; og vi blev meget glade for dette lille Møde mellem By og Land.

Undervisningen var planlagt som foregaaende Aar med Morgensang, 2 Foredrag og en Aftenunderholdning hver Dag. Det var Skolens Lærere, der holdt Foredragene med Undtagelse af eet af Pastor Störmer fra Lüdenscheid.

I Dagene 17.—20. September havde vi vort Efteraarsmøde. Vejret var meget lidt hensynsfuldt. Det regnede hver Dag, og enkelte Dage overvældende meget; og dertil var det stormfuldt og koldt; men trods det var Mødet dog godt besøgt, selv om der knapt var saa mange som de foregaaende Aar. Der blev talt af J. Rosenkjær, Askov, om „Nøden i Verden og Midlet derimod“ og om „Et stort Folk“; det var om Indtryk fra Belgien og de krigshærgede Egne. Pastor Grell, Idestrup, der jo var Lærer her

„8 Dage paa Højskole“.

ved Skolen i Aaret 1903—04, talte om „Kirken som erobrende Magt“ og om „Johannes Døberen“. Niels Dael, Liselund, om „Farisæernes og Jesu Tankegang“ og om „Jesu Forhold til Helligaanden“. Forstander E. Munk, Høng, om „Livets Poesi og Prosa“ og om „Grundtvigs Forhold til det menige Folk“. Kristensen-Randers holdt et foredrag om „Hvad der forgaar, og hvad der bestaar“. Pastor Störmer holdt det foran gengive Foredrag om den tyske Ungdomsbevægelse. Og jeg talte den sidste Dag om „Grundtvigianisme“. — Søndag Aften læste Lærer H. Larsen fra Odense Ejnar Christiansens Skuespil: „Bodil og hendes Broder“. Mandag Aften spillede Hr. Kapelmester Hingst, Hr. Hans Emil Petersen og Fru Lambro fra Svendborg for os, Violin, Cello og Klaver. Tirsdag Aften sang Lærer Skovrup nogle Sange og Forst. Munk læste en lille Fortælling, „Søren og hans Bedste“ af Kr. Jensen. Onsdag Aften læste Baltersen nogle Smaating til stor Glæde for unge og gamle.

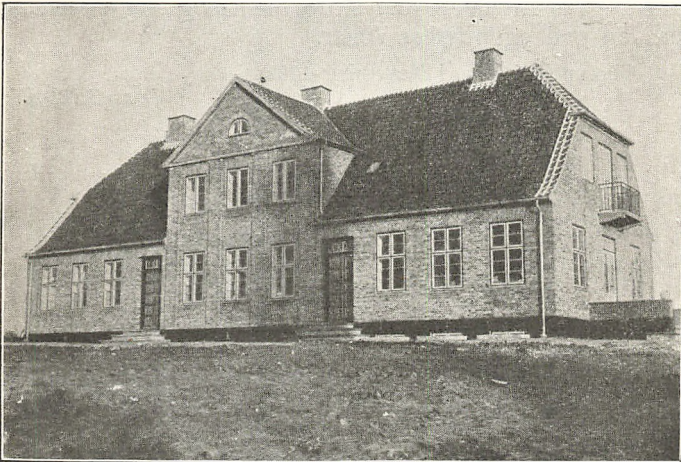
I Slutningen af Juli og en Del af August havde vi den Glæde at have Besøg af Pastor Störmer og hans Hustru samt deres to Dreng. Pastor Störmer har nu lært saa meget Dansk, at han kunde holde sit Foredrag paa Dansk, naar han støttede sig til Manuskriptet.

Vi har endvidere haft Besøg af Student Alois Wöber fra Wien og af to polske Studenter Jean Tabeau og Witold Krzyzianowski. En tysk Student Senftleben har ogsaa været en Tid hos os. De var alle meget optaget af danske Forhold og arbejdede ivrigt paa at lære Dansk. Om alle de fremmede, der har været hos os, gælder det, at vi finder i dem „Mennesker“, enten de saa er født i Tyskland eller Polen.

I Sommerens Løb er der bygget en ny Friskole paa et Hjørne af Himmerigsgaardens Mark, det, der vender ned mod Stationen. Der har i over et halvt Hundrede Aar været Friskole i Ollerup. I snart 25 Aar har den været ledet af Lærer Peder Mouritsen, i de senere Aar med Hjælp af hans Datter, Anna. De har begge udført et overmaade trofast og dygtigt Arbejde. Nu nærmer Mouritsen sig de 70, og Skolestuerne i den gamle Skole var ved at blive for trange. Den nye Skole er bygget efter Tegning af Daniel Rasmussen. Den 11. Novbr. blev den indviet ved en lille Festlighed; og den 13. begyndte Un-

dervisningen. Lærer Svend Emborg og hans Hustru, Astrid Emborg, som nu i et Par Aar har været ved Gymnastikhøjskolen er flyttet ind i Friskolen og er bleven dens Lærere.

Den 3. Novbr. er Vinterskolen saa atter begyndt. Her er ialt kommen 161 Elever, hvoraf 110 paa den almindelige Højskole, 31 paa Delingsførerafdelingen og 20 paa Haandværkerskolen. Der har været Uheld med, at en

Den nye Friskole.

Del Haandværkere har udmeldt sig saa sent, at deres Pladser ikke er blevet optaget, ellers har vi jo fuldt besat overalt.

Maria Daugaard, som afløste Mette Jensen i Foraaret, fortsætter som Lærerinde ogsaa paa Vinterskolen; og Peder Bukh, som i et Aar har været paa Frederiksborg Højskole, er atter vendt tilbage hertil og underviser nu baade her og paa Gymnastikhøjskolen. Kristian Olsen, som i flere Aar har været Lærer paa Haandværkerskolen, skulde til 1. Novbr. være flyttet til Vinding Højskole som Leder af Haandværkerundervisningen der. Hans Helbred har imidlertid ikke tilladt det, saa han gaar hjemme for at samle Kræfter. Han har i sjælden Grad passet ind i vore Forhold her, saa det er med megen Taknemlighed, vi ønsker

ham Lykke til snart at blive saa rask, at han kan tage fat paa sin Gerning. I hans Sted har Daniel Rasmussen nu Hjælp af Lærer Ejnar Egsgaard.

Den 5. Novbr. holdt vi Aabningsmøde for begge Skoler i Højskolens Gymnastiksal, den var næsten fyldt af vore egne, da Gymnastikhøjskolen har 101 Elever; men der var ogsaa en Del fremmede. Kristensen-Randers talte om Goldschmidts Bog „Ravnen“, og jeg talte om „Hvad et Fædreland er“.

Nu gaar Arbejdet atter sin jevne Gang; og vi haaber paa en god og frugtbar Vinter.

Ollerup Højskole, i November 1922.

Lars Bækhøj.

Oversigt over „Ollerup Højskoles Elevforening“s regnskab 1921-22.

	Indtægter:	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Kassebeholdning ^{26/6} 1921			272 61
1919 medlemsbidrag à 2,50	4797 50		
2 — (2,00 + 2,50, 1			
aarskr., 2 medl.)	4 50		
127 — forudbet. (1921).	266 70		
22 — à 2,00 direkte bet.	44 00		
123 — à 2,15 forudbet.			
(1921—22)	264 45		
			5377 15
Solgte aarsskrifter			26 00
Gave fra vandrebogen Brevduen.....	10 25		
Gave fra politikassen	24 00		
			34 25
Extrarabat fra Andelsbogtrykkeriet (1920—21) .			177 17
			Ialt 5887 18
Udgifter:			
Tilbagebetalt laan			500 00
Trykkeriregning	2803 00		
Postoprævningsblanketter m. noget tryk	96 55		
Svendb. Avis for færdigtryk af samme	30 07		
Konvolutter m. tryk.....	105 60		
			3035 22
Frimærker	1232 40		
Småporto, brevkort, strafporto, forskel-			
lige småudg.	36 84		
Fragt, budpenge, påskønnelser	66 70		
			1335 94
3 elevunderstøttelser 1921	195 00		
4 — 1921—22	275 00		
			470 00

En postadressebog	26 00
Betalt postbanken for girosager og bog- føring	23 96
Sekretærens løn	250 00
Kassebeholdning ²⁴ / ₆ 1922	5641 12
(Sparekasse 1,10, postbank 80,00, kontant 164,96)	246 06
	<u>Ialt . . 5887 18</u>

Foreningsmeddelelser.

Understøttelse af elevforeningen. Ansøgning herom skeer ved at indsende et dertil trykt skema, der faaes på højskolen, til gdr. J. L. Jensen, Staagerup, Vester Skerninge, eller til højskolens forstander.

* * *

Aars'skrifte kan faaes til købs for 2 kr. + porto ved henvendelse til højskolelærer Ejnar Skovrup, Ollerup.

* * *

Elevmødet 1923.

Det tænkes holdt søndag den 24. juni fra kl. 9 formiddag.

Tilrejsende elever og andre deltagere bedes møde på Ollerup st. lørdag den 23. juni kl. ca. 7¹/₂ em.; der vil da være vogne ved stationen til rejsegods. De, der vil bo og spise på skolen, bedes meddele det til forstander Bæk-høj senest lørdag den 16. Juni, og tage tæpper, lagener og håndklæder med.

Også de, der vil spise her, men ikke ønsker nattely på skolen, bedes melde det senest den 1. juni.

Mødet vil slutte så tidligt, at afrejse kan finde sted fra Ollerup st. med togene søndag aften.

Ej. Sk.

Indhold.

Side	
3	Spejle. Af J. P. Kristensen-Randers.
15	Marie Møller. Samme.
19	Anders Gommesen. Ved Lars Bækhøj.
23	Jens Ditlev Jensen. Af J. P. Kristensen-Randers.
25	Mod. Af P. Bak.
34	Den tyske Ungdomsbevægelse. Af Hans Störmer.
47	200 Aar efter. Af Ejnar Skovrup.
57	Kristendommen og vore timelige Opgaver. Af Lars Bækhøj.
66	Minder og Indtryk fra en Rejsa til Sicilien. Af Frida Frede-
74	Hvile. Af Peder Bukh. [riksen.
75	Mod Danmark. Af Lars Bækhøj.
80	En Genforeningssten. Ved L. B.
83	Elevmødet. Af Ejnar Skovrup.
87	Af Aarets Historie. Ved Lars Bækhøj.
101	Oversigt over Elevforeningens Regnskab.
102	Foreningsmeddelelser. Ved Ej. Sk.

Billeder:

16	Marie Møller.
17	Marie og Peder R. Møller.
20	Anders Gommesen som ung.
21	Anders Gommesen som ældre.
23	Jens Ditlev Jensen.
35	Pastor Störmer.
48	Holberg som ung.
49	Den politiske Kandestøber.
51	Nille overrasker Jeppe.
52	Jeppe og Jakob Skomager.
67	Kaktus med Frugter.
68	Vej ved Taormina.
69	Siciliansk Køretøj.
80	Bedstefader i sin Stol.
81	Stenen slæbes op af Grusgraven.
82	Omkring Stenen paa dens Plads.
84	Folkedanse ved Elevmødet.
88	Delingsførerholdet.
89	Haandværkerholdet foran Skolen.
90	Vore Spillemand.
90	Mette Jensen.
91	Sommerdag i Haven.
92	„Chokolade“ paa Bregninge Bakker.
93	I Dybbøl Skanser.
95	Gymnasiastmødet.
97	„8 Dage paa Højskole“.
99	Den nye Friskole.

Af bondens sang —.

Digte af MADS HANSEN.

udvalgte og indledede af Ejnar Skovrup.

Som man vil se af vedlagte kort, vil jeg gerne udsende et udvalg af Mads Hansens sange. Der er så meget af hans oprindelige bondedigtning, som fortjener bedre skæbne end glemsel.

Tiden har været Mads Hansen og hans ligesindede imod, de blev tiet ned af realismen og dens kritik.

Den tid er forbi. Og hvad Mads Hansen begyndte: at synge under arbejdet og aflokke det sin glæde og poesi, det fortsættes nu i vor tids bondedigtning. Også af den grund bör Mads Hansen og hans sang ikke glemmes.

Jeg haaber, at gamle elever fra den skole, han har sat i gang, vil støtte og sikre udgivelsen af hans sange ved på vedlagte kort at forudbestille den lille bog, og jeg beder om, at få kortet tilsendt snarest for at kunne holde løftet om udsendelsestiden.

Mads Hansens ven, forfatter Peder R. Møller, har gennemgaaet og godkendt udvalget.

Ejnar Skovrup.

H

Tredie Aargang (1923) af Forstander *D. Rasmussens* og
Arkitekt *E. Mindedal-Rasmussens* Lommehaandbog for Byg-
ningshaandværkere er udkommen. Den faas i enhver
Boghandel.

*

*

*

Hovedtræk af Nordisk Digtning i Nytiden, I—II, udgivet
af Ejnar Skovrup, faas i alle Boglader paa Ratebetaling
(5 Kr. pr. Md.).
